EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 6.11.2025
COM(2025) 668 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Poročilo EU o napredku na področju podnebnih ukrepov za leto 2025

{SWD(2025) 347 final}

Kazalo

1. Podnebni ukrepi: napredek in izzivi 5
1.1 Vplivi podnebnih sprememb in emisije toplogrednih plinov: nedavni trendi 5
Trendi emisij v EU 6
Svetovni trendi 9
1.2 Na poti k uresničitvi podnebnih ciljev 11
Na poti k uresničitvi cilja EU za leto 2030 13
Na poti k podnebni nevtralnosti in odpornosti EU 14
1.3 Napredek pri podnebnih politikah in zakonodaji 15
1.4 Napredek v državah članicah 17
Nacionalni energetski in podnebni načrti 17
Evropski semester 18
Tehnična podpora 19
Politike in ukrepi 19
1.5 Javno mnenje o podnebnih spremembah 23
2. Sistem EU za trgovanje z emisijami 24
2.1 Zgornja meja emisij v okviru sistema EU ETS 24
2.2 Trendi emisij 25
2.3 Prihodki z dražb 26
2.4 Letalstvo 27
2.5 Pomorski promet 28
2.6 Stavbe, promet in mala industrija 29
3. Emisije, za katere velja porazdelitev prizadevanj 31
3.1 Cilji porazdelitve prizadevanj 32
3.2 Napredek pri doseganju ciljev glede porazdelitve prizadevanj 33
Cilji zmanjšanja emisij do leta 2030 33
Zmanjšanje emisij v obdobju 2021–2030 34
3.3 Trendi emisij glede na vrsto plina 35
Fluorirani plini 37
3.4 Cestni promet 37
4. Sektor rabe zemljišč 42
4.1 Cilj glede rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva 43

4.2 Ocena napredka 44
4.3 Ukrepi za okrepitev spremljanja zemljišč 45
4.4 Povezane pobude, pomembne za kmetijstvo in gozdarstvo 47
4.5 Spodbude za odvzeme ogljika in trajnostne prakse 47
5. Upravljanje industrijskega ogljika 48
6. Odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje 50
6.1 Podnebne nevarnosti in gospodarske izgube 50
6.2 Ukrepi EU za krepitev odpornosti proti podnebnim spremembam 53
6.3 Napredek v državah članicah na področju politik in zakonodaje za odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje 55
6.4 Regionalni in lokalni ukrepi 57
7. Naložbe v podnebne ukrepe 59
7.1 Potrebe po naložbah 59
Prihodnje potrebe 59
Dosežen napredek 61
7.2 Mobilizacija naložb zasebnega sektorja 62
7.3 Financiranje iz sistema EU za trgovanje z emisijami 65
Sklad za inovacije 65
Sklad za modernizacijo 67
Socialni sklad za podnebje 67
7.4 Odhodki za podnebne ukrepe v proračunu EU 68
Instrument za povezovanje Evrope 69
Mehanizem za okrevanje in odpornost 70
Program InvestEU 70
Program Obzorje Evropa 70
Program LIFE 71
Kohezijska politika 71
8. Mednarodni podnebni ukrepi 75
8.1 Večstransko sodelovanje 75
Izvajanje Pariškega sporazuma 76
Izvajanje prvih rezultatov pregleda globalnega stanja in nacionalno določenega prispevka EU 77
Sodelovanje v drugih večstranskih in mnogostranskih forumih 77

8.2 Dvostransko sodelovanje 78
8.3 Podnebno financiranje in mednarodno sodelovanje 80

Zakaj objavljamo to poročilo?

Evropska komisija spremlja in ocenjuje napredek pri izpolnjevanju podnebnih ciljev, kot se zahteva z zakonodajo EU. V skladu s členom 29(1) in (5) uredbe o upravljanju mora od leta 2021 naprej vsako leto do konca oktobra oceniti napredek in o njem poročati. To poročilo o napredku na področju podnebnih ukrepov je ta ocena.

1. Podnebni ukrepi: napredek in izzivi

Ključni poudarki

- Evropa je leta 2024 ponovno doživela uničujoče posledice podnebnih sprememb z rekordno visokimi temperaturami in ekstremnimi vremenskimi dogodki, ki so prizadeli na tisoče življenj in gospodarstvo ter potrdili, da so podnebni ukrepi nujno potrebni.
- EU je dosegla napredek z zmanjšanjem neto emisij toplogrednih plinov za 2,5 % v primerjavi z letom 2023.
- To pomeni, da je EU na dobri poti, da doseže cilj zmanjšanja emisij za 55 % do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 1990, če bodo EU in države članice v celoti izvedle obstoječe in načrtovane ukrepe politike.
- EU in države članice krepijo tudi svoja prizadevanja za odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje.
- Evropejci še naprej izražajo zaskrbljenost zaradi podnebnih sprememb ter močno podpirajo podnebne cilje in politike EU.
- Svetovne emisije toplogrednih plinov so se v letu 2024 še naprej povečevale in dosegle 53,2 milijarde ton ekvivalenta CO_2.

1.1 Vplivi podnebnih sprememb in emisije toplogrednih plinov: nedavni trendi

Leto 2024 je bilo najtoplejše leto na svetovni ravni v zgodovini meritev in prvo leto, v katerem je bila globalna povprečna temperatura za 1,5 °C višja od predindustrijske ravni[1]. Evropa ostaja najhitreje segrevajoča se celina na svetu, leta 2024 pa je bil izrazit kontrast med vremenskimi vzorci na vzhodu in zahodu. Vzhodna Evropa je bila večinoma topla, s številnimi rekordnimi temperaturami, temperature v zahodni Evropi pa so bile bolj spremenljive, pri čemer so bili nekateri meseci hladnejši ali blizu povprečja.

Zaradi stopnjevanja podnebnih sprememb je leto 2024 zaznamoval porast ekstremnih vremenskih dogodkov s hudimi in široko razširjenimi posledicami[2]. Jugovzhodna Evropa se je spoprijela z najdaljšim vročinsko valom, kar jih je kdaj zabeležila. Požari v naravi so prizadeli več kot 40 000 ljudi. Julija je velik požar v vzhodni Atiki v Grčiji požgal približno 110 km^2, septembra pa je na Portugalskem v kratkem času izbruhnilo več velikih požarov v naravi. V Bolgariji in Romuniji je bilo poleti nadpovprečno število požarov. To je bilo tudi eno od desetih najbolj mokrih let v zahodni Evropi od leta 1950. Nevihte in poplave so prizadele več kot 400 000 ljudi, pri čemer je umrlo vsaj 335 ljudi. Več neviht v

[1] Svetovna meteorološka organizacija (SMO), „State of the Global Climate 2024“ (Stanje svetovnega podnebja v letu 2024), 2025, https://wmo.int/publication-series/state-of-global-climate-2024.
[2] Copernicusova storitev za spremljanje podnebnih sprememb (C3S) in Svetovna meteorološka organizacija (SMO), 2025: *European State of the Climate 2024* (Stanje podnebja v Evropi leta 2024), https://climate.copernicus.eu/esotc/2024.

maju je povzročilo obsežne poplave v vzhodni Franciji, zahodni Nemčiji, Belgiji in na Nizozemskem. Septembra je ciklon Boris prešel srednjo in vzhodno Evropo, rekordne padavine v jugovzhodni Španiji pa so oktobra povzročile katastrofalne poplave, ki so terjale številne smrtne žrtve in povzročile hude gospodarske izgube. Ledeniki po vsej Evropi se še naprej talijo, pri čemer so ledeniki v Alpah med tistimi, ki se krčijo najhitreje na svetu.

Ti dogodki in projekcije kažejo, da so nujno potrebni nadaljnji, ambiciozni in usklajeni podnebni ukrepi za zmanjšanje tveganj, zaščito ljudi in gospodarstva ter krepitev odpornosti proti vse večjim vplivom podnebnih sprememb.

Če ne bodo sprejeti odločni blažilni in prilagoditveni ukrepi, se bo zaradi podnebni sprememb v Evropi, zlasti v Sredozemlju in vzhodni Evropi, predvidoma povečalo število smrti, povezanih s temperaturo[3]. Predvideva se, da bo zaradi naraščanja globalnih temperatur vse večji delež prebivalstva v svojem življenju izpostavljen skrajnim podnebnim razmeram[4].

Trendi emisij v EU

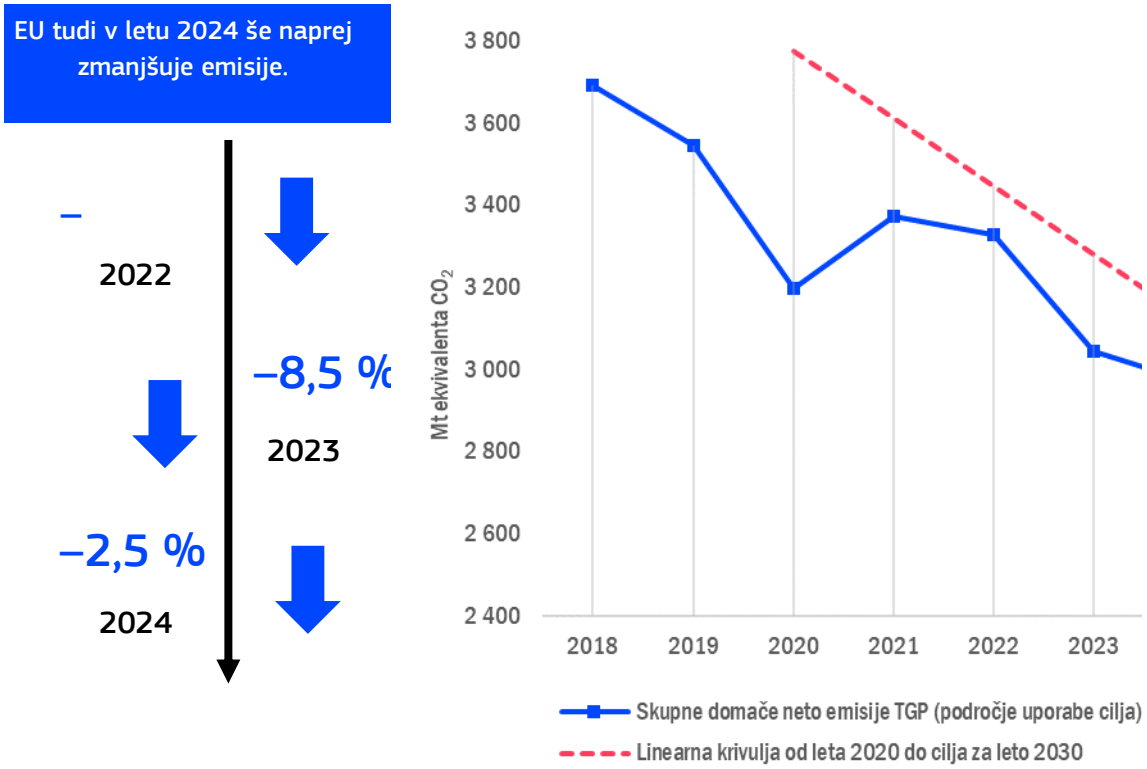
Začasni podatki za leto 2024 kažejo, da so se skupne neto emisije toplogrednih plinov v EU, vključno z emisijami iz mednarodnega letalstva in pomorskega prometa v okviru področja uporabe cilja EU, **v primerjavi z letom 2023 zmanjšale za 2,5 %**. Emisije se po izjemnem zmanjšanju, doseženem v letu 2023, še naprej zmanjšujejo. Emisije so bile za 37,2 % manjše kot leta 1990 (oz. 39 %, če se upoštevajo samo domače neto emisije), BDP pa je bil za 71 % večji, kar pomeni, da se gospodarska rast še naprej ločuje od emisij[5].

[3] Masselot, P. in drugi, „Estimating future heat-related and cold-related mortality under climate change, demographic and adaptation scenarios in 854 European cities“ (Ocena prihodnje umrljivosti zaradi vročine in mraza v okviru scenarijev podnebnih sprememb, demografskih sprememb in prilagajanja v 854 evropskih mestih), *Nature Medicine*, 2025, https://doi.org/10.1038/s41591-024-03452-2.

[4] Grant, L. in drugi, „Global emergence of unprecedented lifetime exposure to climate extremes“ (Globalni pojav vseživljenjske izpostavljenosti skrajnim podnebnim pojavom brez primere), *Nature*, 2025, https://doi.org/10.1038/s41586-025-08907-1.

[5] Podatek o skupni spremembi emisij glede na izhodiščno vrednost iz leta 1990 za emisije v letu 2024 v tem poročilu je zelo podoben podatku iz lanskega poročila EU o napredku na področju podnebnih ukrepov, čeprav so se emisije med letoma 2023 in 2024 zmanjšale za 2,5 %. To je predvsem posledica revizije podatkov iz evidence EU o toplogrednih plinih za leto 2025, zaradi katere se je neto izhodiščna vrednost emisij za leto 1990 v primerjavi z evidenco toplogrednih plinov za leto 2024, uporabljeno v poročilu o napredku na področju podnebnih ukrepov za leto 2024, znižala (za približno 15 Mt ekvivalenta CO_2), neto emisije v zadnjih letih pa povečale (do 60 Mt ekvivalenta CO_2). Razlog za to so predvsem znatne prilagoditve preteklih podatkov na področju rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v evidenci toplogrednih plinov za leto 2025 (za več podrobnosti glej okvir o revizijah evidence toplogrednih plinov za leto 2025 v poglavju 3 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije). Opozoriti je treba, da bi, če bi se kot podlaga uporabila prejšnja evidenca toplogrednih plinov za leto 2024 (tj. kot za lanskoletno poročilo o napredku na področju podnebnih ukrepov), zmanjšanje med letoma 2023 in 2024 pomenilo skupno neto zmanjšanje emisij v okviru področja uporabe cilja EU za 38,5 % v primerjavi z letom 1990.

Slika 1: Neto emisije toplogrednih plinov v EU (2018–2024)

Opomba: ti podatki temeljijo na najnovejši evidenci emisij toplogrednih plinov, vključno s približnimi vrednostmi za leto 2024, kot so jih sporočile države članice EU. Emisije iz mednarodnih dejavnosti mednarodnega letalskega in pomorskega prometa, kot jih ureja pravo EU, ocenjuje Evropska komisija (glej poglavje 2 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije).

Emisije so se najbolj zmanjšale v **energetskem sektorju**, kjer so se v primerjavi z letom 2023 zmanjšale za 8,6 % (kar ustreza 66 Mt ekvivalenta CO_2) (slika 2). K temu je najbolj pripomogel **elektroenergetski sektor**, kjer so se emisije iz proizvodnje električne energije v primerjavi z ravnmi iz leta 2023 zmanjšale za 10,7 %[6]. To je v veliki meri posledica 8-odstotnega povečanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov in 5-odstotnega povečanja jedrske energije, skupaj z 8-odstotnim zmanjšanjem porabe plina in 12-odstotnim zmanjšanjem porabe premoga. Na področju obnovljivih virov energije je sončna energija zabeležila izjemno 19-odstotno rast, delež vodne energije pa se je povečal za 12 %[7]. Proizvodnja električne energije iz vetra se je povečala bolj zmerno, in sicer za približno 2 %. Na splošno se je proizvodnja električne energije v letu 2024 povečala za 2 %.

Skupne **industrijske emisije** v letu 2024 so bile v primerjavi z letom 2023 na splošno stabilne. Glavna vira emisij v industrijskem sektorju sta dva: emisije iz zgorevanja goriv za toploto, paro in električno energijo na kraju samem ter emisije iz industrijskih

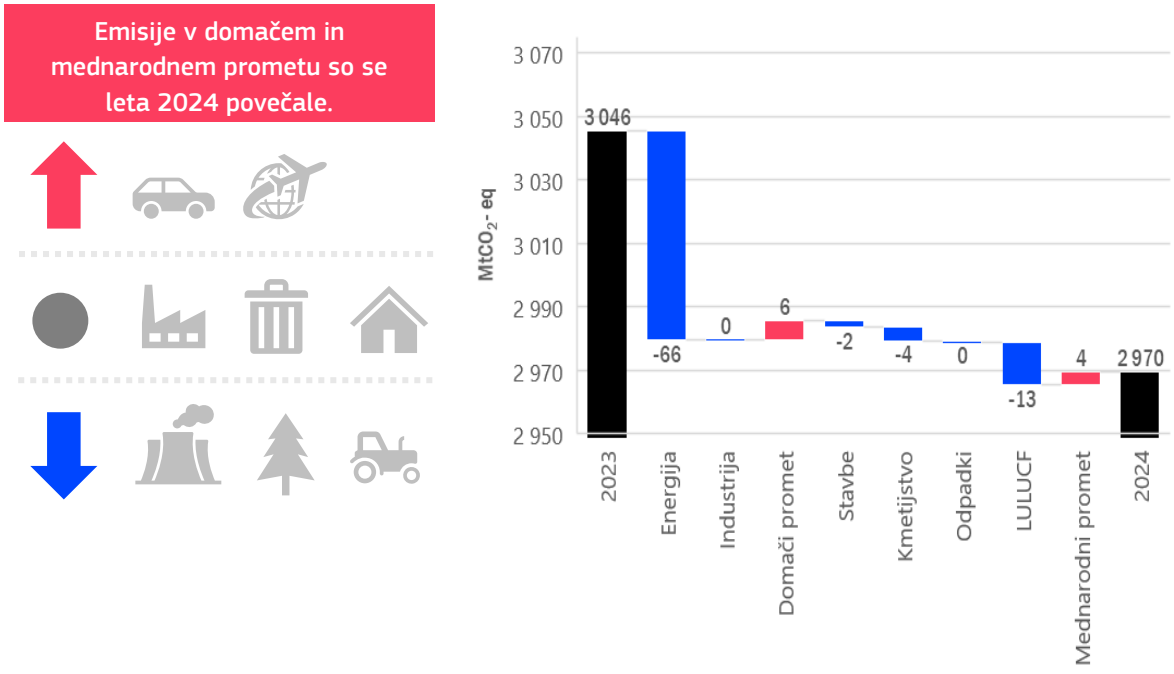
[6] Na podlagi emisij iz proizvodnje električne energije in toplote v sistemu EU ETS (podatki, pridobljeni iz registra Unije na dan 30. septembra 2025). Dva odstotka tega zmanjšanja je mogoče pripisati tudi nedoslednosti podatkov, ki vpliva na razmejitev med emisijami iz proizvodnje električne energije in industrijskimi emisijami, in ne tržnim trendom. Za podrobnosti glej poročilo o trgu ogljika za leto 2025.

[7] Na podlagi Eurostatovih naborov podatkov „Net electricity generation by type of fuel – monthly data“ [nrg_cb_pem] (Neto proizvodnja električne energije po vrsti goriva – mesečni podatki [nrg_cb_pem]).

procesov, ki niso povezane z energijo (npr. kalciniranje cementnega klinkerja, proizvodnja apna ter proizvodnja kovin ali kemikalij). Emisije iz zgorevanja goriv so se nekoliko povečale, in sicer za 0,4 %, emisije iz procesov, ki niso povezani z energijo, pa so se zmanjšale za 0,5 %. To odraža medsebojno delovanje letnih sektorskih trendov, trendov v industrijski proizvodnji (2,6-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2023[8]) in povečanja energijske učinkovitosti. Emisije iz energijsko intenzivnih panog so bile na splošno stabilne, čeprav so se med sektorji razlikovale. Emisije iz industrijskih procesov v kemijskem sektorju so se na primer povečale za 8,2 %, emisije v mineralnem sektorju, vključno s cementom, pa so se zmanjšale za 2,5 %, kar v veliki meri odraža spremembe v obsegu proizvodnje.

Tudi sektor **kmetijstva** je prispeval k splošnemu zmanjšanju emisij v letu 2024, saj je zabeležil 1,2-odstotno zmanjšanje (približno 4 Mt ekvivalenta CO_2) v primerjavi s prejšnjim letom, emisije v **stavbnem sektorju** in **sektorju odpadkov** pa so ostale večinoma nespremenjene. Nasprotno so se emisije iz sektorja **prometa** še naprej povečevale, pri čemer se je domači promet povečal za 0,7 %, mednarodni pomorski in letalski promet pa za 3 %. Posledično je promet zdaj sektor, ki je največji vir emisij v Evropi.

Slika 2: Sprememba emisij toplogrednih plinov v EU v letu 2024 po sektorjih

Opombe: (1) energetski sektor zajema proizvodnjo električne energije in toplote ter rafiniranje nafte (koda evidence toplogrednih plinov 1.A.1). Vključuje tudi posredne emisije CO_2, emisije iz drugih sektorjev (koda evidence toplogrednih plinov 1.A.5) in ubežne emisije (koda evidence toplogrednih plinov 1.B). (2) Industrija vključuje zgorevanje goriv v proizvodnji in gradbeništvu (1.A.2) ter emisije v industrijskih procesih in pri uporabi izdelkov. (3) Stavbni sektor vključuje emisije iz porabe energije v stanovanjskih in terciarnih stavbah ter porabe energije v kmetijskem in ribiškem sektorju (koda evidence toplogrednih plinov 1.A.4).

[8] Na podlagi Eurostatovega nabora podatkov „Production in industry - annual data“ [sts_inpr_a] (Proizvodnja v industriji – letni podatki“ [sts_inpr_a].

Leta 2024 se je v okviru **sistema EU za trgovanje z emisijami** (EU ETS) doseglo nadaljnje zmanjšanje emisij iz elektrarn in industrijskih obratov, in sicer za 5,8 % v primerjavi z ravnmi iz leta 2023. To pomeni, da so te emisije približno za 50 % manjše od ravni iz leta 2005. Emisije iz **letalstva**, zajete v sistemu EU ETS, so se v primerjavi z letom 2023 povečale za približno 15 %, pri čemer je bila približno polovica tega povečanja posledica razširjenega geografskega področja uporabe[9].

V **sektorjih, vključenih v porazdelitev prizadevanj**, so emisije ostale na podobni ravni kot leta 2023. Začasni podatki za leto 2024 za emisije in odvzeme toplogrednih plinov iz sektorja rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (**LULUCF**) kažejo povečanje neto ponorov ogljika za 7 % (ali 15 Mt ekvivalenta CO_2) v primerjavi z letom 2023, vendar se bodo približni podatki še spreminjali.

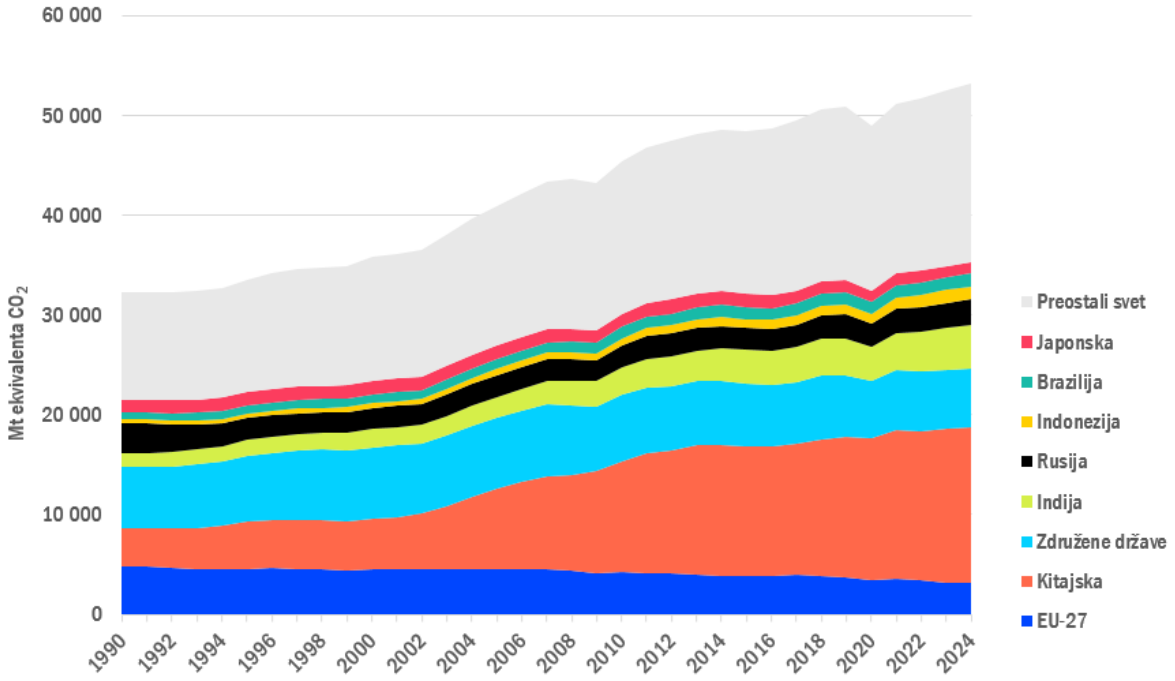
Svetovni trendi

Glede na poročilo iz podatkovne zbirke EDGAR za leto 2025, ki ga je pripravila Komisija, **so se svetovne emisije toplogrednih plinov leta 2024 še naprej povečevale** in dosegle 53,2 milijarde ton ekvivalenta CO_2 (slika 3). To je 1,3 % več kot leta 2023 in 4,7 % več kot leta 2019, tj. pred pandemijo.

Leta 2024 je bil elektroenergetski sektor glavni povzročitelj svetovnih emisij (+1,5 % oziroma 235 Mt ekvivalenta CO_2) zaradi večjega povpraševanja po hlajenju, naraščajoče porabe energije v industriji, prehoda na električni prevoz in rasti podatkovnih centrov[10]. Na drugem mestu po prispevku k večjim emisijam je bilo zgorevanje goriv v industriji (+2,1 % oziroma 131 Mt ekvivalenta CO_2), sledil pa je promet (+1,2 % oziroma 99 Mt ekvivalenta CO_2).

[9] Ponovna vključitev nenotranjih letov na letališča v najbolj oddaljenih regijah in z njih.
[10] Mednarodna agencija za energijo (2025), *Global Energy Review 2025* (Globalni pregled energetskega sektorja za leto 2025).

Slika 3: Svetovne emisije toplogrednih plinov (1990–2024)

Ocene emisij toplogrednih plinov iz podatkovne zbirke **EDGAR** se od uradno sporočenih emisij toplogrednih plinov (tj. evidenc toplogrednih plinov, ki so jih predložile pogodbenice Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja – UNFCCC) **razlikujejo** iz različnih razlogov:

- vira podatkov,
- metodologije ocenjevanja.

Opozoriti je treba, da se lahko za oceno napredka EU na področju podnebja uporabijo le **uradno sporočeni podatki**, predloženi UNFCCC.

Za podrobnejše informacije glej primerjalno analizo evidenc emisij toplogrednih plinov EDGAR in UNFCCC.

Preglednica 1: Letna sprememba svetovnih emisij (v %, 2023–2024)

Država	Emisije toplogrednih plinov % spremembe (2023–2024)
EU-27	–1,8 %
Kitajska	+0,8 %
Združene države Amerike	+0,4 %
Indija	+3,9 %
Rusija	+2,5 %
Indonezija	+5,0 %
Brazilija	+0,2 %
Japonska	-2,8 %
Preostali svet	*+1,8 %*
Skupaj na svetovni ravni	**+1,3 %**

Največji povzročitelji emisij so Kitajska z 29 % svetovnih emisij, Združene države Amerike (11 %), Indija (8 %), EU (6 %), Rusija (5 %) ter Indonezija, Brazilija in Japonska (vsaka z 2 %). Skupaj so leta 2024 proizvedli 66 % svetovnih emisij.

Med temi povzročitelji emisij sta emisije toplogrednih plinov zmanjšali le EU in Japonska, Indonezija in Indija pa sta zabeležili najhitrejšo rast emisij. Emisije, ki so nastale na Kitajskem in v Združenih državah Amerike, so se prav tako povečale, vendar počasneje kot v zadnjih letih (preglednica 1).

1.2 Na poti k uresničitvi podnebnih ciljev

Kot je določeno v evropskih podnebnih pravilih, si EU prizadeva, da bi postala **podnebno nevtralna do leta 2050**. To pomeni, da EU od tega leta naprej v ozračje ne bo izpuščala nobenih dodatnih toplogrednih plinov, saj bo emisije zmanjšala na nič ali jih izravnala z odvzemi.

EU je za uresničitev te ambicije določila vmesni cilj za zmanjšanje svojih emisij do leta 2030, Komisija pa je predlagala, da se v podnebna pravila vključi še en cilj za leto 2040. V skladu s ciljem za leto 2030 je treba skupne neto emisije toplogrednih plinov v EU **do leta 2030** zmanjšati za vsaj **55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990**. Evropska komisija je predlagala cilj za leto 2040, v skladu s katerim je treba neto emisije toplogrednih plinov zmanjšati za **90 % do leta 2040** (glej sliko 4). Evropski parlament in Svet trenutno obravnavata ta predlog (Svet je dogovor o splošnem pristopu dosegel 5. novembra 2025).

EU se pri uresničevanju svojega cilja glede zmanjšanja emisij za 55 % do leta 2030 opira na tri glavne politike:

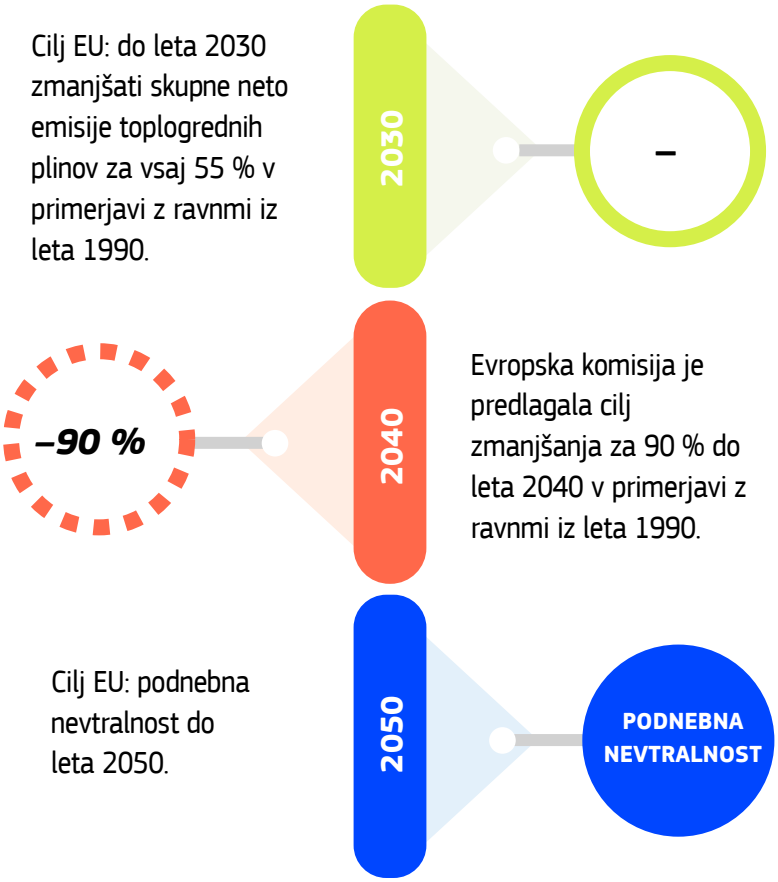
- **sistem EU za trgovanje z emisijami (ETS)** je vzpostavljen s ciljem, da bi emisije zmanjšal za **62 %** v primerjavi z ravnmi iz leta 2005 (glej poglavje 2);
- **uredba o porazdelitvi prizadevanj** določa cilj zmanjšanja v višini **40 %** v primerjavi z ravnmi iz leta 2005 (glej poglavje 3);

- **uredba o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF)** določa dodatnih 42 Mt ekvivalenta CO_2 neto odvzemov na kopnem v primerjavi s povprečjem v obdobju 2016–2018. Vendar evropska podnebna pravila določajo največji prispevek k cilju EU za leto 2030, ki znaša 225 Mt ekvivalenta CO_2, za odvzeme na zemljiščih (glej poglavje 4).

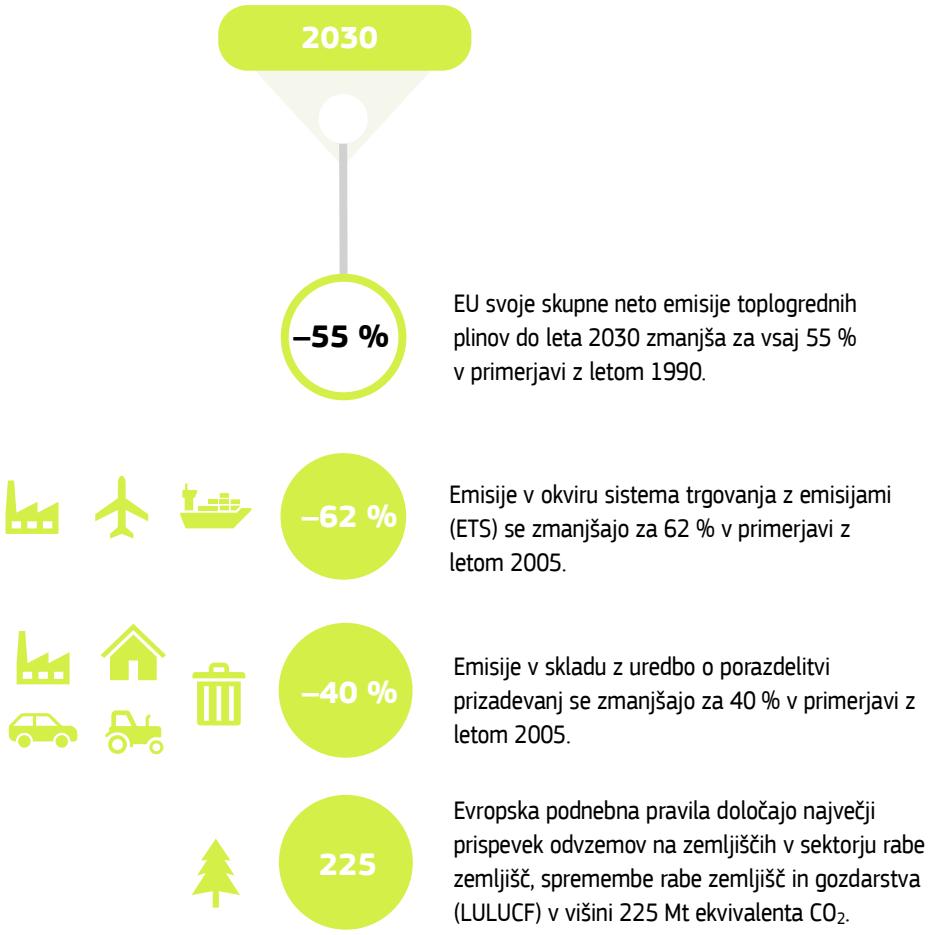
Podnebno nevtralnost in vmesne cilje podpirajo tudi druge politike:

- **sistem trgovanja z emisijami za stavbe in promet (ETS2)** naj bi skupaj z drugimi politikami zmanjšal emisije za 42 % v primerjavi z ravnmi iz leta 2005 (glej poglavje 2);
- politike za zmanjšanje emisij **fluoriranih ogljikovodikov (HFC)** za približno 95 % v primerjavi z ravnmi iz leta 2015 (glej poglavje 3);
- **cilj glede geološkega vbrizgavanja in zmogljivosti skladiščenja CO_2** v višini najmanj 50 milijonov ton na leto do leta 2030 (glej poglavje 5).

Slika 4: Glavni podnebni cilji EU

Slika 5: Cilji EU za leto 2030

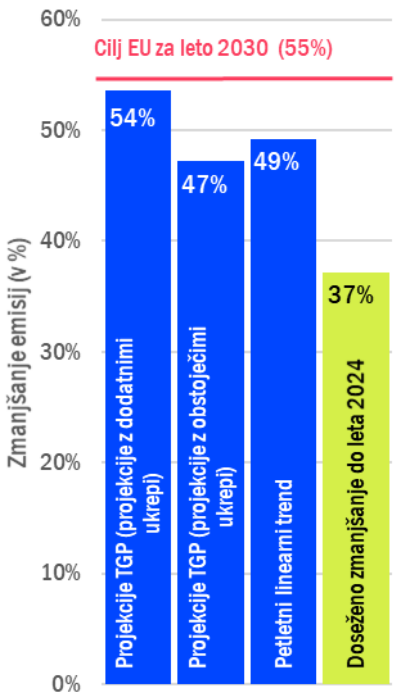

Na poti k uresničitvi cilja EU za leto 2030

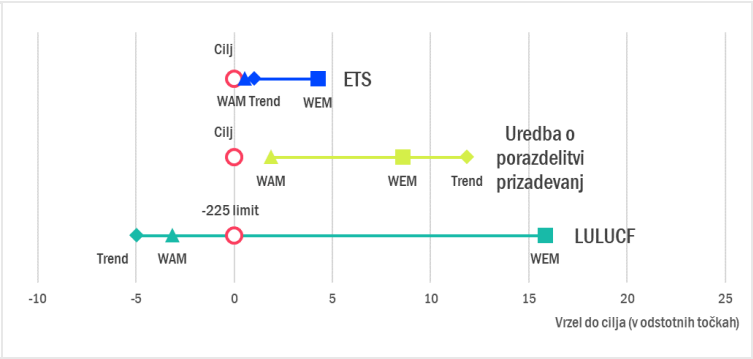
Na splošno je **EU na dobri poti, da doseže cilj za leto 2030**. Najnovejše projekcije držav članic iz marca 2025 kažejo na vrzel v višini približno 1 odstotne točke do cilja EU, kar je v skladu z nedavno oceno nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov.

Da bi EU dosegla svoj cilj, morajo EU in države članice v celoti izvajati sedanje in dodatne politike in ukrepe.

Projekcije, ki temeljijo zgolj na obstoječih politikah in ukrepih, še naprej zaostajajo za približno 8 odstotnih točk. Ekstrapolacija trenda v zadnjih petih letih do leta 2030 kaže na 6-odstotno vrzel. Do vmesnega cilja glede podnebne nevtralnosti je ostalo le še pet let, zato je glede na te ugotovitve jasno vidno, kako zelo so natančno spremljanje, vztrajno ukrepanje in zadostne naložbe pomembni, da bo EU dosegla cilj za leto 2030 (slika 6).

Slika 6: Predvideno zmanjšanje emisij v obdobju 1990–2030 in vrzel do cilja v okviru glavnih politik

Opombe: (1) vrzeli do cilja temeljijo na: (i) projekcijah toplogrednih plinov držav članic za leto 2025, in sicer v scenariju „z obstoječimi ukrepi“ (WEM) ter scenariju „z obstoječimi in dodatnimi ukrepi“ (WAM) in (ii) linearni ekstrapolaciji opazovanega trenda v zadnjih petih letih. (2) Področje uporabe cilja EU za leto 2030 vključuje neto odvzeme zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) ter emisije iz dejavnosti mednarodnega letalskega in pomorskega prometa, ki jih ureja pravo EU. Slednje so vključene v predvidene emisije v okviru sistema EU ETS. (3) Za sektor LULUCF se vrzel nanaša na največji prispevek 225 Mt ekvivalenta CO_2 neto odvzemov, kot je določeno v evropskih podnebnih pravilih. Iz trenda in scenarija z obstoječimi in dodatnimi ukrepi je razviden večji ponor kot iz scenarija z obstoječimi ukrepi. (4) Vrzeli do ciljev politike so predstavljene kot razpon predvidenih vrednosti, ki temeljijo na projekcijah toplogrednih plinov in linearnih trendih.

Obstajajo razlike med sektorji in politikami. Prispevek ponora v sektorju LULUCF z evropskimi podnebnimi pravili je omejen na 225 Mt ekvivalenta CO_2[11], zato je predvideno vrzel do cilja EU za leto 2030 mogoče pojasniti predvsem z izzivi in pomanjkanjem ambicij pri zmanjševanju emisij v sektorjih, zajetih v uredbi o porazdelitvi prizadevanj, kot so notranji promet, stavbe, kmetijstvo in odpadki. Predvidena vrzel ob upoštevanju učinka obstoječih in dodatnih politik in ukrepov oziroma v okviru sedanjih politik znaša med 2 in 9 odstotnimi točkami. Izvajanje načrtovanih ukrepov je ključnega pomena, saj bi se z ekstrapolacijo trenda, ugotovljenega v zadnjih petih letih, pokazala še večja vrzel v zvezi z uredbo o porazdelitvi prizadevanj (12 odstotnih točk). Emisije iz mednarodnega letalskega in pomorskega prometa, vključene v sistem EU ETS, predstavljajo še en pereč izziv, saj se emisije iz teh sektorjev povečujejo in jih je težko zmanjšati (za več podrobnosti glej poglavje 3 delovnega dokumenta služb Komisije).

Na poti k podnebni nevtralnosti in odpornosti EU

Države članice EU so 15. marca 2025 poročale o napredku pri doseganju ciljev iz svojih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov (celovita nacionalna energetska in podnebna poročila o napredku)[12]. **Vse več držav EU se zavezuje, da bodo podnebno nevtralnost dosegle do leta 2050 ali prej**[13]. Države članice so določile ali posodobile

[11] Člen 4 evropskih podnebnih pravil (Uredba (EU) 2021/1119).
[12] Za več podrobnosti glej delovni dokument služb Komisije o oceni napredka pri doseganju ciljev energetske unije in podnebnih ukrepov, ki je priložen poročilu o stanju energetske unije 2025.
[13] Bolgarija, Ciper, Malta, Nizozemska in Romunija so prvič uradno sporočile ciljno leto za dosego podnebne nevtralnosti. Romunija je določila zgodnejši cilj, in sicer leto 2045.

tudi nacionalne cilje za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov do leta 2050[14]. Če se ti nacionalni cilji združijo za celotno EU[15], so za 6 odstotnih točk nižji od cilja glede neto ničelnih emisij toplogrednih plinov, določenega za leto 2050.

Evropska komisija je decembra 2023 desetim državam članicam priporočila, naj prilagodijo svoje ukrepe, da bodo skladnejši s ciljem podnebne nevtralnosti. Komisija izda taka priporočila, kadar ukrepi države članice niso skladni s ciljem podnebne nevtralnosti.

V priporočilih so bile države članice predvsem pozvane, naj okrepijo ukrepe za blažitev podnebnih sprememb in uskladijo svoje politike s ciljem podnebne nevtralnosti. V nekaterih državah so bili kot področja za izboljšave izpostavljene nekatere panoge, kot so promet, kmetijstvo in raba zemljišč (LULUCF). Vse države članice so v naslednjih poročilih o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti Komisijo obvestile, kako so upoštevale ta priporočila. Nekatere države članice so uvedle nove ukrepe, ki so bili zlasti osredotočeni na energijo iz obnovljivih virov, druge pa so predstavile vrsto načrtov in strategij. Več držav članic je navedlo, da so v postopku revizije svojih dolgoročnih strategij, da bi jih uskladile s cilji EU (več podrobnosti je na voljo v poglavju 3 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije).

Komisija je poleg priporočil, povezanih s podnebno nevtralnostjo, v okviru istega svežnja izdala priporočila 26 državam članicam o odpornosti proti podnebnim spremembam in prilagajanju nanje. Ta zajemajo celoten spekter vidikov politike prilagajanja – od zakonodaje, ocen tveganja in ranljivosti ter uporabe rešitev, ki temeljijo na naravi, do usklajevanja politik, financiranja in preglednosti.

Nato je večina držav članic potrdila, da bodo te izzive obravnavale v okviru svojih tekočih prizadevanj za izboljšanje svoje odpornosti ter načrtovanja in izvajanja politike prilagajanja. Nekatere med njimi so svoje ocene tveganja posodobile v letih 2023–2025, vse več pa jih pripravlja tematske in sektorske ocene. Kljub temu so na vseh ravneh potrebni boljši okviri za spremljanje, poročanje in ocenjevanje, da bi se lahko natančneje ocenili učinkovitost in uspešnost politik odpornosti in prilagajanja ter njihovo izvajanje na ravni držav članic (glej poglavje 11 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije).

1.3 Napredek pri podnebnih politikah in zakonodaji

Cilja EU, da do leta 2050 doseže neto ničelne emisije in da do leta 2030 zmanjša neto emisije toplogrednih plinov za vsaj 55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990, sta s sprejetjem **evropskih podnebnih pravil** leta 2021 postala pravno zavezujoča. Ta pravila

[14] Kot je navedeno v preglednici 1 Priloge I k Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2022/2299 z dne 15. novembra 2022. Glej delovni dokument služb Komisije o oceni napredka pri doseganju ciljev energetske unije in podnebnih ukrepov, ki je priložen poročilu o stanju energetske unije 2025.

[15] Kjer so bile na voljo, so manjkajoče vrednosti iz celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih poročil o napredku nadomestili nacionalni cilji glede toplogrednih plinov, ki so jih države članice predhodno predložile Komisiji (npr. za celovito nacionalno energetsko in podnebno poročilo o napredku za leto 2023 ali nacionalne dolgoročne strategije).

institucije EU in države članice zavezujejo tudi k temu, da stalno napredujejo pri prilagajanju na podnebne spremembe, krepitvi odpornosti in zmanjševanju ranljivosti.

V letih 2024 in 2025 je poudarek na **ukrepih za dosego cilja za leto 2030** na ravni držav članic, na **določitvi vseevropskega cilja za leto 2040** kot naslednjem koraku na poti do podnebne nevtralnosti ter na zagotavljanju, da je razogljičenje **močno gonilo za konkurenčnejšo** in **odpornejšo Evropo**.

Komisija je julija 2025 sprejela predlog za spremembo uredbe o evropskih podnebnih pravilih, s katerim bi določila **cilj za leto 2040** za zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov v EU do leta 2040 za 90 % glede na ravni iz leta 1990, vključno z morebitno uporabo nekaterih mednarodnih dobropisov. Ta cilj bo ljudem, podjetjem in vlagateljem zagotovil večjo predvidljivost pri načrtovanju prihodnosti. O tem predlogu zdaj poteka razprava med sozakonodajalcema. Ministri so novembra 2025 na zasedanju Sveta za okolje dosegli dogovor o pravno zavezujočem vmesnem cilju 90 % do leta 2040, pri čemer je bil domač cilj določen na 85 %, uporabi pa se lahko do 5 % mednarodnih ogljičnih dobropisov.

Začelo se je delo v zvezi z novim **integriranim okvirom za odpornost proti podnebnim spremembam**, in sicer je bil konec julija 2025 objavljen javni poziv k predložitvi dokazov. Izvajanje strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam je napredovalo, pri čemer so se upoštevale ugotovitve iz prve evropske ocene podnebnih tveganj in sporočila iz leta 2024 o obvladovanju podnebnih tveganj, ki so bile podprte s podatki in orodji platforme Climate-ADAPT ter evropskega observatorija za podnebje in zdravje.

Komisija je januarja 2025 predstavila **kompas za konkurenčnost**, v katerem je poudarila, kako namerava podpreti prehod na razogljičeno, konkurenčno in odporno gospodarstvo. V skladu s tem je februarja 2025 predstavila **dogovor o čisti industriji**, ki je skupni časovni načrt za konkurenčnost in razogljičenje ter preobrazbeni poslovni načrt za podporo industriji EU. Namen pobude je pospešiti proces razogljičenja in hkrati zagotoviti prihodnost proizvodnje v Evropi. Dogovor se osredotoča predvsem na dva tesno povezana sektorja: energijsko intenzivne panoge in čiste tehnologije. Eden od že zaključenih ukrepov je okvir za državno pomoč v okviru dogovora o čisti industriji, objavljen junija 2025. Pomemben element dogovora o čisti industriji je **akcijski načrt za cenovno dostopno energijo**, ki vsebuje posebne ukrepe za zmanjšanje stroškov energije v EU. Ta pobuda bo pomembno vplivala na konkurenčnost industrije in na življenjske stroške. Poleg tega **unija spretnosti**, ki se je začela izvajati marca, krepi cilje dogovora o čisti industriji s spodbujanjem razvoja in naložb v znanja in spretnosti, da bi se odpravilo pomanjkanje spretnosti ter zagotovilo, da v okviru čistega prehoda nihče ne bo prezrt.

Komisija je nadaljevala s pripravo **izvedbene zakonodaje**, ki izhaja iz revizije podnebne zakonodaje EU v okviru **svežnja „Pripravljeni na 55“**.

To vključuje akte za izvajanje:

- uredbe o porazdelitvi prizadevanj,
- uredbe o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF),
- uredbe o emisijskih standardih CO_2 za osebna in kombinirana vozila,
- sistema EU ETS (vključno z revidiranimi pravili za letalstvo) ter za razširitev sistema na pomorski sektor, s čimer EU postaja prva jurisdikcija na svetu, ki je določila izrecno ceno ogljika za emisije iz pomorskega sektorja,
- sistema ETS2 za stavbe in cestni promet ter
- Socialnega sklada za podnebje.

Nova uredba o fluoriranih toplogrednih plinih in ozonu škodljivih snoveh je začela veljati marca 2024. Uvedeni so bili novi ukrepi, s katerimi se bo do leta 2050 odpravilo dodatnih 500 Mt ekvivalenta CO_2 emisij v primerjavi s predhodno sprejetimi ukrepi za te kemikalije. Evropska komisija je leta 2025 sprejela sekundarno zakonodajo za izvajanje novih pravil o teh snoveh, ki so še ambicioznejša od zavez, sprejetih v okviru Montrealskega protokola.

Evropska komisija je maja 2025 v okviru širše agende za poenostavitev predložila predlog za poenostavitev, med drugim, uredbe o F-plinih. S predlogom se bo zmanjšalo upravno breme za uvoznike in izvoznike z omejitvijo zahtev za registracijo na uvoznike izdelkov in opreme, ki vsebujejo F-pline nad določenimi letnimi pragovi, ter na tiste izvoznike, ki izvažajo nepremično opremo z razmeroma močno segrevalnimi F-plini[16].

Komisija je 1. aprila 2025 v okviru industrijskega akcijskega načrta za evropski avtomobilski sektor in po strateškem dialogu o prihodnosti avtomobilske industrije predlagala spremembo uredbe o določitvi **standardov emisijskih vrednosti CO_2 za nove avtomobile in kombinirana vozila.** Ta sprememba prinaša enkratno dodatno prilagodljivost pri doseganju ciljev glede emisij CO_2 v letih 2025–2027, pri čemer se ohranja splošna raven ambicioznosti ciljev. Parlament in Svet sta spremembo sprejela junija, ko je bila tudi objavljena.

1.4 Napredek v državah članicah

Nacionalni energetski in podnebni načrti

Nacionalni energetski in podnebni načrti so desetletni strateški dokumenti, v katerih države članice določijo nacionalne cilje, prispevke in politike ter ukrepe, potrebne za doseganje podnebnih ciljev EU. Komisija je maja 2025 objavila oceno nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni EU, potem ko so bili ti posodobljeni, da bi se upoštevali cilji za leto 2030. Oceni je bil priložen delovni dokument služb Komisije, ki vsebuje posamično oceno prvih 23 predloženih načrtov. Komisija je nato oktobra 2025 objavila oceno končnih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov Estonije in Slovaške. Belgija je svoj končni nacionalni energetski in podnebni načrt predložila oktobra 2025, Poljska pa je zadnja država članica, ki še ni predložila svojega načrta.

[16] Za slednje bi običajno veljala prepoved izvoza, vendar se zanje uporablja izjema od te prepovedi.

Ocena načrtov kaže, da bi se EU z njihovim celovitim izvajanjem približala doseganju svojih ciljev, kar dokazuje, da je EU na dobri poti, da doseže cilj zmanjšanja neto emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 % do leta 2030 v primerjavi z letom 1990. Na splošno se države članice spodbuja, naj v prometnem in stavbnem sektorju izvajajo dodatne ukrepe za dosego svojih ciljev iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj, še naprej krepijo ukrepe za zmanjšanje emisij iz letalstva in pomorskega sektorja ter povečajo odvzeme ali zmanjšajo emisije v sektorju LULUCF. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za zagotovitev pravičnega prehoda in obravnavo socialnih posledic. V načrtih pogosto ni celovitih strategij za mobilizacijo javnega in zasebnega financiranja za potrebne naložbe. Kar zadeva prilagajanje podnebnim spremembam, le nekateri načrti v zadostni meri zajemajo pripravljenost in odpornost na podnebne vplive. Nekaj načrtov vključuje ukrepe za odpornost v zvezi z vodo (glej poglavje 6).

Evropski semester

Evropska komisija je junija 2025 objavila svoj pomladanski sveženj **evropskega semestra**, ki vključuje poročila o državah in priporočila za vsako državo članico. Komisija je države pozvala, naj podprejo vodilne trge za čiste razogljičene izdelke in pripravijo načrte za neto ničelno infrastrukturo, zlasti na področjih, kot so energetska omrežja, zajemanje in shranjevanje ogljika ter vodik. Poudarila je tudi nujno potrebo po razogljičenju industrije in prometa, povečanju njune čistosti ter okrepitvi ukrepov za postopno odpravo subvencij za fosilna goriva. Upravljanje voda kot del prilagajanja podnebnim spremembam ostaja ključna prednostna naloga za številne države članice. V preglednici 2 so povzeta priporočila za posamezno državo.

Preglednica 2: Priporočila za posamezne države članice v okviru evropskega semestra 2025

Država članica	Priporočila za posamezne države							
	Obnovljivi viri energije, energetska omrežja	Fosilna goriva	Energijska učinkovitost	Prevoz	Industrija, čiste tehnologije	Prilagajanje in voda	Kmetijstvo	Drugo
Belgija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Bolgarija	✓	✓	✓	✓				✓
Češka	✓	✓	✓	✓	✓			
Danska	✓	✓	✓				✓	✓
Nemčija	✓	✓		✓				✓
Estonija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Irska	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Grčija	✓	✓		✓		✓		✓
Španija	✓					✓		✓
Francija	✓	✓	✓	✓				
Hrvaška	✓	✓	✓	✓				✓
Italija	✓	✓				✓		✓
Ciper	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Latvija	✓	✓	✓	✓				✓

Litva	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Luksemburg	✓	✓	✓	✓				✓
Madžarska	✓	✓				✓		✓
Malta	✓	✓	✓	✓				✓
Nizozemska	✓	✓	✓					
Avstrija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Poljska	✓	✓	✓			✓		✓
Portugalska	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Romunija	✓	✓	✓					✓
Slovenija	✓		✓	✓		✓		✓
Slovaška	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Finska	✓	✓		✓	✓			
Švedska	✓	✓	✓	✓				

Opomba: Kategorija „Drugo“ vključuje nujno pomoč, krožno gospodarstvo in odpadke, podporo premogovniškim regijam, socialno podporo, zelene spretnosti, obdavčitev in strateško načrtovanje.

Tehnična podpora

Komisija je leta 2024 države članice podpirala prek Instrumenta za tehnično podporo, ki zagotavlja strokovno pomoč pri oblikovanju in izvajanju reform. Projekti so bili osredotočeni na rešitve za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo ublažitev, hitrejše izdajanje dovoljenj za energijo iz obnovljivih virov, uporabo načela, da se ne škoduje bistveno, ter prenovo stavb. Komisija je državam članicam pomagala tudi pri izvajanju revidiranega sistema EU za trgovanje z emisijami in pri pripravi nacionalnih socialnih podnebnih načrtov v okviru Socialnega sklada za podnebje.

Komisija leta 2025 še naprej podpira delo na področju odpornosti naravnih virov, mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah in posodobitve energetskih sistemov. Pomaga tudi pri ekologizaciji in izpopolnjevanju javnih uprav, izboljšanju poročanja o trajnostnosti poslovanja ter pospeševanju zajemanja, uporabe in shranjevanja ogljika. Podpora zajema tudi izvajanje akta o neto ničelni industriji in pravila EU o obnovi narave.

Informativni pregledi po državah vsebujejo povzetek zaključenih in tekočih projektov reform v posameznih državah članicah.

Politike in ukrepi

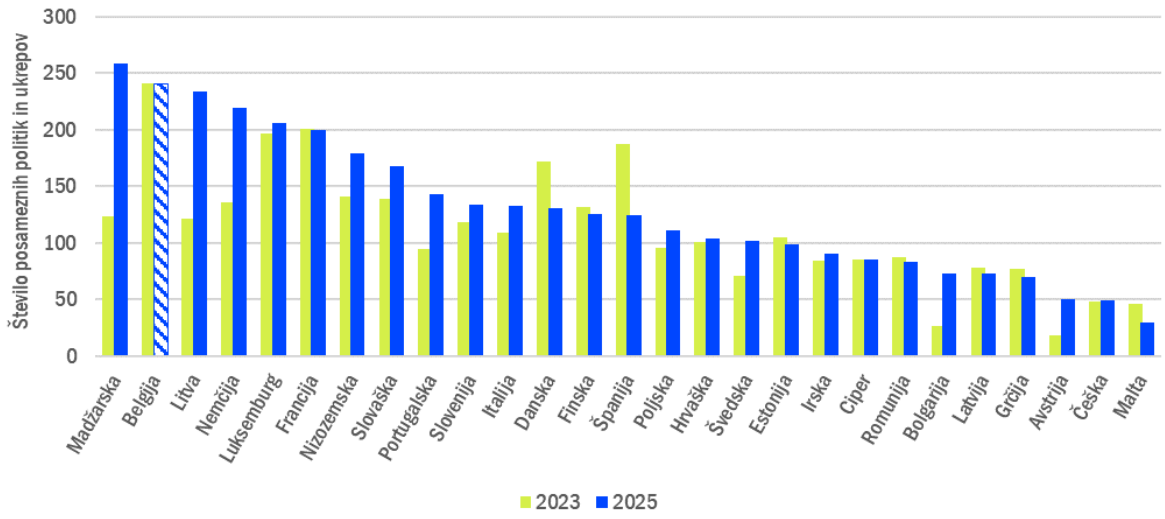
Za doseganje podnebnih ciljev je **potrebna večja osredotočenost na politike in ukrepe na ravni EU ter na nacionalni ravni**. Bistveno je razumevanje, kako te politike delujejo posamezno in skupaj. Države članice EU so leta 2025 v okviru nacionalnega poročanja o napredku na področju energije in podnebja poročale o napredku pri več kot 3 500 posameznih politikah in ukrepih v vseh petih razsežnostih energetske unije[17]. To je 16-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2023, ki je bilo zadnje leto poročanja.

[17] Ta podatek vključuje 241 politik in ukrepov, ki jih je Belgija predložila leta 2023, tj. prejšnje leto poročanja.

Število sporočenih ukrepov se je v večini držav povečalo. O največjem povečanju so poročale Avstrija, Bolgarija, Madžarska in Litva. V nekaterih primerih je to posledica sprejetja novih ukrepov med obema letoma poročanja, lahko pa je tudi posledica sprememb ali spremembe zasnove obstoječih ukrepov (slika 7). Nasprotno so Malta, Španija in Danska poročale o precej manjšem številu ukrepov v primerjavi z letom 2023. Vendar število posameznih politik in ukrepov ni nujno dober kazalnik preteklih, sedanjih in prihodnjih ambicij držav članic. Belgija je edina država, ki do priprave tega poročila ni predložila poročila. Za to državo članico so v poročilu uporabljene dopolnjene informacije iz leta poročanja 2023.

Približno tretjina vseh sporočenih politik in ukrepov je bila na novo uvedena ali načrtovana od leta 2023 dalje. To veliko število bi lahko bilo posledica povečanih podnebnih ambicij EU in prizadevanj držav članic, da dosežejo svoje podnebne in energetske cilje za leto 2030[18]. Cilj večine sporočenih politik in ukrepov je razogljičenje, kar pomeni, da so namenjeni zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, povečanju odvzemov ogljika ali povečanju uporabe obnovljivih virov energije.

Slika 7: Skupno število posameznih politik in ukrepov (vse razsežnosti), v letih poročanja 2025 in 2023

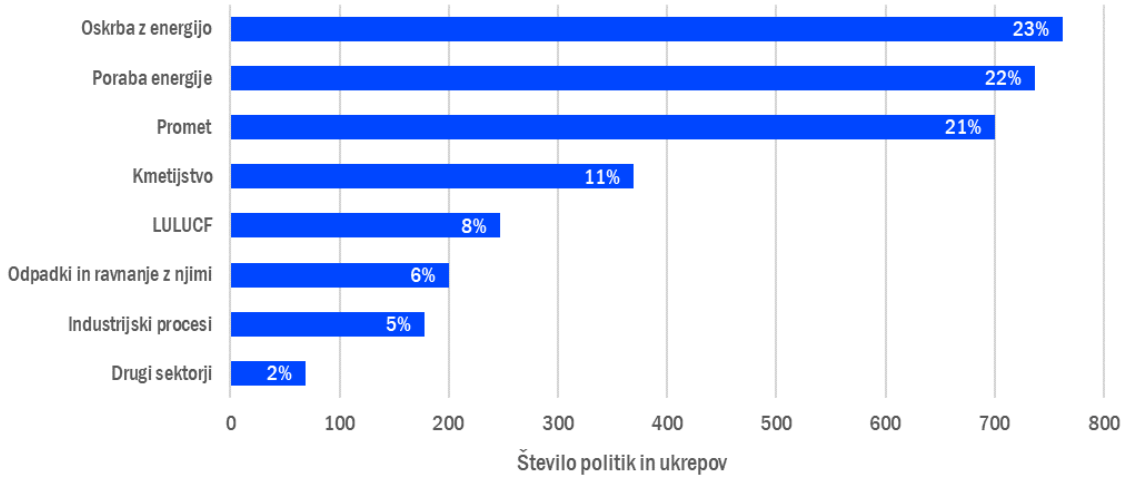

Opomba: podatki o politikah in ukrepih temeljijo na predhodnem naboru podatkov iz poročil o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti za leto 2025 (Priloga IX). Zaradi zamude pri predložitvi se podatki za Belgijo nanašajo na poročila o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti za leto 2023.

Od teh ukrepov, povezanih z razogljičenjem, jih je največ v sektorjih oskrbe z energijo (23 %), porabe energije (22 %) in prometa (21 %), kar kaže na to, da ti sektorji predstavljajo pomembne izzive in prednostne naloge pri ukrepanju (slika 8). Veliko ukrepov je tudi v kmetijskem, zemljiškem in gozdarskem sektorju (19 %). Stanje po posameznih državah članicah je različno. Ciper, Italija, Bolgarija, Portugalska in Poljska poročajo o največjem deležu politik in ukrepov, ki vplivajo na sektor oskrbe z energijo.

[18] Za več podrobnosti glej delovni dokument služb Komisije o oceni napredka pri doseganju ciljev energetske unije in podnebnih ukrepov, ki je priložen poročilu o stanju energetske unije 2025.

Poraba energije je posebej v ospredju na Irskem in v Nemčiji, v Španiji in Franciji pa je poudarek bolj na sektorju prometa. Druge države članice so poročale o razmeroma velikem številu politik in ukrepov za kmetijski in zemljiški sektor (npr. Latvija, Litva in Slovaška).

Slika 8: Število posameznih politik in ukrepov po prizadetih sektorjih (cilj razogljičenja)

Opomba: podatki o politikah in ukrepih temeljijo na predhodnem naboru podatkov iz poročil o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti za leto 2025 (Priloga IX). Vključujejo politike in ukrepe, ki jih je Belgija predložila v poročilih o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti za leto 2023.

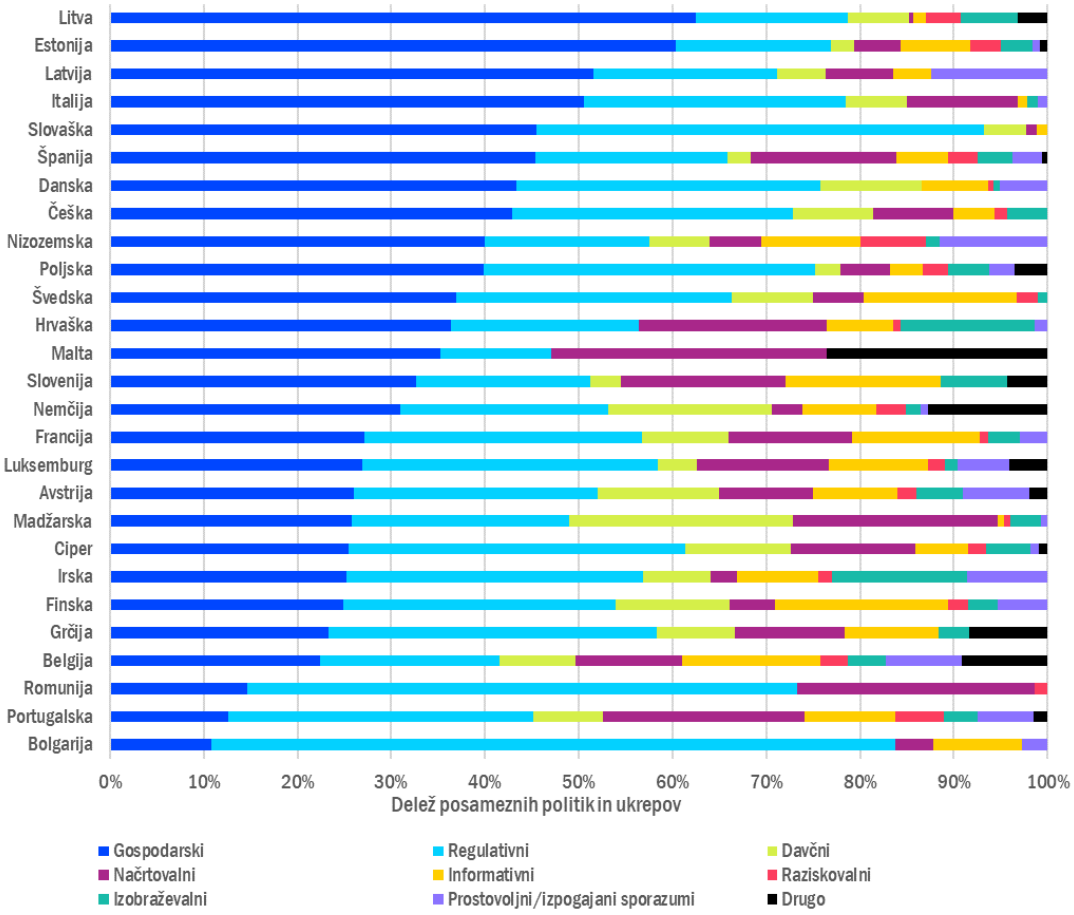
Kar zadeva instrumente politike, je več kot 34 % politik in ukrepov s ciljem razogljičenja gospodarskih (npr. subvencije, zagotovljene odkupne cene, dražbe, pristojbine za odpadke in pristojbine za zastoje), 27 % pa regulativnih (npr. zahteve glede učinkovitosti, gradbeni predpisi, standardi okoljsko primerne zasnove in inšpekcijski postopki). Razmeroma manj ukrepov je načrtovalnih (10 %) (npr. urbanistično načrtovanje), informativnih (9 %) (npr. označevanje in ozaveščanje) ali davčnih (7 %). Vendar med državami članicami še vedno obstajajo znatne razlike. Baltske države so na primer sprejele razmeroma veliko število gospodarskih ukrepov, v Romuniji in Bolgariji pa je večina ukrepov regulativnih (slika 9).

Na splošno se je popolnost sporočenih informacij o nacionalnih politikah in ukrepih v primerjavi s prejšnjimi poročili izboljšala. To izboljšanje se pripisuje okrepljenemu dialogu z državami članicami, usposabljanju vodilnih poročevalcev ter prizadevanjem za večjo jasnost smernic in preglednic za poročanje, vključno z nadgradnjo obstoječih opozoril in pregledov napak v mehanizme za onemogočanje v orodju za poročanje (avtomatizirana preverjanja kakovosti v orodju, ki zahtevajo odpravo težave, preden se lahko sprosti pretok podatkov).

Vendar obstaja jasna potreba po izboljšanju količinske opredelitve vpliva politik in ukrepov. To vključuje dosežene in pričakovane učinke na emisije toplogrednih plinov ter njihove stroške in koristi. Na primer, tako kot leta 2023 je le pri petini sporočenih politik in ukrepov navedeno pričakovano zmanjšanje emisij do leta 2030. Poleg tega le v zelo

redkih primerih (Hrvaška, Irska, Poljska in Latvija) obstaja široka skladnost med pričakovanim zmanjšanjem emisij na podlagi sporočenih ukrepov in projekcijami toplogrednih plinov (s scenarijem dodatnih ukrepov), ki so jih predložile države članice. Zaradi tega pomanjkanja podatkov je težko oceniti splošni učinek izvedenih ukrepov, zato je treba bolj sistematično ocenjevati učinkovitost politik pred izvedbo in po njej (za več podrobnosti glej delovni dokument služb Komisije o oceni napredka pri doseganju ciljev energetske unije in podnebnih ukrepov, ki je priložen poročilu o stanju energetske unije 2025).

Slika 9: Skupno število politik in ukrepov po vrsti instrumenta politike (razsežnost razogljičenja)

Opomba: podatki o politikah in ukrepih temeljijo na predhodnem naboru podatkov iz poročil o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti za leto 2025 (Priloga IX). Podatki za Belgijo se nanašajo na politike in ukrepe, sporočene v poročilih o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti za leto 2023. Države so navedene po vrstnem redu glede na delež politik in ukrepov, ki temeljijo na ekonomskem instrumentu.

1.5 Javno mnenje o podnebnih spremembah

Kot kaže najnovejša raziskava Eurobarometra iz leta 2025, so ljudje po vsej Evropi izrazili veliko zaskrbljenost zaradi podnebnih sprememb in široko podporo ukrepom za boj proti podnebnim spremembam. **Precejšnja večina (85 %) državljanov EU meni, da so podnebne spremembe resna težava**, kar kaže na visoko raven ozaveščenosti in jasen občutek nujnosti. Zaskrbljenost je še posebej izrazita med ženskami in mlajšimi osebami (starimi od 15 do 24 let).

Raziskava je pokazala tudi, da 84 % Evropejcev podnebne spremembe pripisuje predvsem človekovim dejavnostim, kar kaže na skupno razumevanje temeljnih vzrokov tega vprašanja.

Podpora odločnim podnebnim politikam ostaja močna. Na splošno **81 % vprašanih podpira cilj EU, da do leta 2050 doseže podnebno nevtralnost**. Vendar se raven podpore med državami razlikuje, pri čemer Estonija izstopa kot edina država članica z manj kot polovico (46 %) državljanov, ki podpirajo ta cilj.

Raziskava je pokazala, da se 88 % vprašanih strinja, da bi morala EU dejavno spodbujati energijo iz obnovljivih virov in izboljševati energijsko učinkovitost ter da bo boljša pripravljenost na podnebne vplive izboljšala vsakdanje življenje (83 %).

2. Sistem EU za trgovanje z emisijami

Ključni poudarki

- Sistem EU ETS je do konca leta 2024 pomagal zmanjšati emisije iz proizvodnje električne energije in toplote ter industrijske proizvodnje za 50 % v primerjavi z ravnmi iz leta 2005.
- Emisije iz proizvodnje električne energije in toplote so se leta 2024 še naprej zmanjševale na letni ravni, predvsem zaradi znatnega povečanja deleža obnovljivih virov energije in jedrske energije v mešanici virov električne energije, kar se je odrazilo v zmanjšanju odvisnosti od glavnih fosilnih goriv, kot sta zemeljski plin in premog.
- V okviru sistema EU ETS je bilo zbranih več kot 245 milijard EUR prihodkov, od tega samo v letu 2024 skoraj 39 milijard EUR. S temi prihodki so se v skladu z načrtom RepowerEU financirali predvsem podnebni in energetski ukrepi prek nacionalnih proračunov, pa tudi prek sklada za inovacije, sklada za modernizacijo ter mehanizma za okrevanje in odpornost.
- Leta 2024 so bile emisije iz pomorskega prometa prvič vključene v sistem EU ETS. Sporočene emisije so se v primerjavi z letom 2023 povečale za 13 %, predvsem zaradi vpliva krize v Rdečem morju in posledične spremembe poti.
- Za razogljičenje letalskega sektorja so potrebni nujni ukrepi. V podporo temu je od leta 2024 vzpostavljen namenski sistem za pospeševanje uvajanja trajnostnih letalskih goriv.
- Skladnost v okviru sistema EU ETS je bila zelo visoka, tudi za pomorski sektor v njegovem prvem ciklu izpolnjevanja obveznosti.

Sistem EU za trgovanje z emisijami (ETS) je temelj podnebnih ukrepov EU. Določa zgornjo mejo emisij iz sektorjev proizvodnje električne energije in toplote, industrijske proizvodnje, letalstva v Evropi in pomorskega prometa, kar pomeni, da se cena emisij oblikuje v skladu z načelom onesnaževalec plača. Cena spodbuja podjetja v teh sektorjih, da uvedejo rešitve in vlagajo v zmanjšanje emisij v daljšem časovnem obdobju. Sistem EU ETS tudi ustvarja prihodke, ki pomagajo financirati te ukrepe.

2.1 Zgornja meja emisij v okviru sistema EU ETS

Sistem EU ETS je tržni instrument. Določa zgornjo mejo emisij za sektorje, zajete v sistemu, pri čemer se ta meja vsako leto znižuje, cilj pa je 62-odstotno zmanjšanje do leta 2030 v primerjavi z ravnmi emisij iz leta 2005. Zgornja meja je izražena v pravicah, ki jih morajo podjetja vsako leto predati, da pokrijejo svoje emisije. Podjetja kupujejo pravice predvsem na dražbah, s katerimi države članice ustvarijo prihodke za nadaljnjo financiranje podnebnih ukrepov in energetskega prehoda. S ceno pravic, ki jo določi trg, sistem EU ETS spodbuja stroškovno učinkovito in tehnološko nevtralno zmanjšanje emisij tam, kjer je to najcenejše.

Prodaja na dražbah je glavna metoda za razdeljevanje pravic v sistemu EU ETS, vendar se precejšnja količina pravic brezplačno dodeli napravam za obravnavanje tveganja selitve virov CO_2[19]. Mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah (CBAM) bo v nekaterih industrijskih sektorjih, vključenih v sistem EU ETS (cement, aluminij, gnojila, vodik, železo in jeklo), od leta 2026 postopoma nadomestil brezplačno dodelitev pravic. Ti sektorji predstavljajo približno 54 % vseh brezplačnih dodelitev pravic v obdobju 2021–2025.

Več informacij o delovanju sistema EU ETS v letu 2025 je na voljo v poročilu o trgu ogljika.

2.2 Trendi emisij

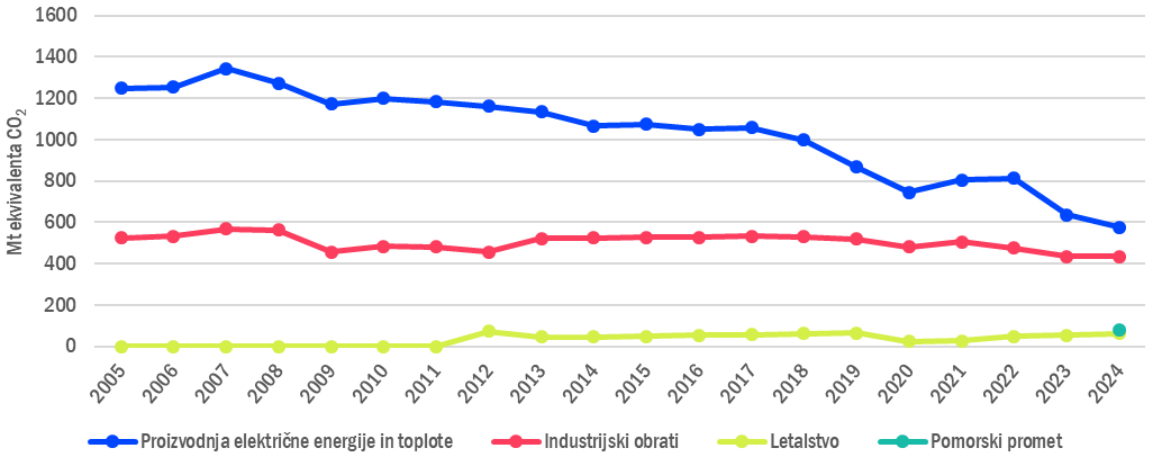
Sistem EU ETS je do konca leta 2024 pomagal **zmanjšati emisije** iz proizvodnje električne energije in toplote ter industrijske proizvodnje **za 50 %** v primerjavi z ravnmi iz leta 2005. S tem napredkom je sistem na dobri poti, da doseže cilj 62-odstotnega zmanjšanja do leta 2030.

Leta 2024 so se emisije iz elektroenergetskega in industrijskega sektorja po rekordnem letnem zmanjšanju leta 2023 še naprej zmanjševale. Emisije iz proizvodnje električne energije in toplote so se zmanjšale za 10,7 %[20], predvsem zaradi znatnega povečanja deleža obnovljivih virov energije in jedrske energije v mešanici virov električne energije ter manjše odvisnosti od glavnih fosilnih goriv, kot sta zemeljski plin in premog.
Leta 2024 so bili obnovljivi viri energije in biogoriva vodilni vir električne energije v EU, saj so dosegli delež v višini 47,2 %, skupna proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov pa se je leta 2024 povečala za 7,6 %. Zmanjšanje emisij v elektroenergetskem sektorju v letu 2024 pomeni 30-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2021.

Emisije iz industrijskih obratov so se leta 2024 v primerjavi z letom 2023 zmanjšale za 0,8 %[21]. Ugotovljenih je bilo več trendov (poleg razogljičenja oskrbe z električno energijo), in sicer zmanjšanje industrijske proizvodnje v nekaterih sektorjih, okrevanje proizvodnje v energijsko intenzivnih sektorjih, kot so sektorji jekla, gnojil in kemikalij, ter izboljšave energijske učinkovitosti.

[19] V obdobju 2021–2030 bo do 57 % splošnih pravic prodanih na dražbi, preostale pravice pa bodo dodeljene brezplačno.
[20] Na podlagi emisij iz proizvodnje električne energije in toplote v sistemu EU ETS (podatki, pridobljeni iz registra Unije na dan 30. septembra 2025). Dva odstotka tega zmanjšanja je mogoče pripisati tudi nedoslednosti podatkov, ki vpliva na razmejitev med emisijami iz proizvodnje električne energije in industrijskimi emisijami, in ne tržnim trendom. Za podrobnosti glej poročilo o trgu ogljika za leto 2025.
[21] Na podlagi emisij iz industrijske proizvodnje v sistemu EU ETS (podatki, pridobljeni iz registra Unije na dan 30. septembra 2025). Za podrobnosti glej poročilo o trgu ogljika za leto 2025.

Slika 10: Emisije v okviru sistema EU ETS v EU po sektorjih

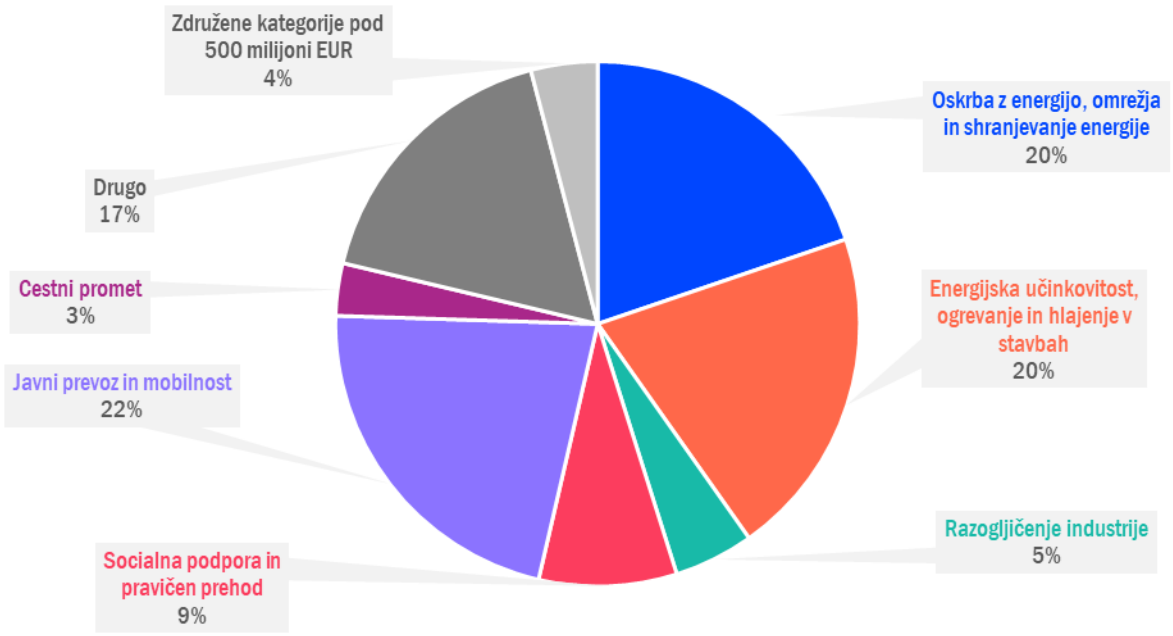

Vir: EGP.

2.3 Prihodki z dražb

Do sredine leta 2025 je bilo v okviru sistema EU ETS s prodajo emisijskih pravic **zbranih več kot 245 milijard EUR**. Leta 2024 so prihodki iz sistema EU ETS dosegli skoraj 39 milijard EUR. Ta sredstva so bila namenjena predvsem nacionalnim proračunom (24,4 milijarde EUR), vendar so bila uporabljena tudi za financiranje programov v okviru sistema EU ETS za čisti prehod (tj. sklad za inovacije in sklad za modernizacijo) ter dela mehanizma za okrevanje in odpornost v skladu z načrtom RepowerEU. Leta 2025 se je del pravic iz sistema EU ETS začel prodajati na dražbi tudi za financiranje Socialnega sklada za podnebje (glej poglavje 6).

Slika 11: Uporaba prihodkov iz sistema EU ETS v državah članicah za različne namene, kot je bilo sporočeno za leto 2024 (ob upoštevanju izplačanih prihodkov)

Države članice morajo vse svoje prihodke iz sistema EU ETS (ali enakovreden znesek) uporabiti za financiranje podnebnih ukrepov in energetskega prehoda, vključno z ukrepi za obravnavo socialnih vidikov. Edina izjema od tega pravila je možnost, da države članice prihodke iz sistema EU ETS uporabijo za pomoč panogam z veliko porabo električne energije za posredne stroške ogljika. Leta 2024 je svoje prihodke v ta namen uporabilo 15 držav članic. Od 24,4 milijarde EUR, pobranih leta 2024, so države članice 3,2 milijarde EUR porabile za nadomestilo posrednih stroškov za energijsko intenzivne panoge. Preostalih 21,2 milijarde EUR je treba porabiti za podnebne ukrepe in energetski prehod, vendar jih ni treba porabiti v enem letu[22].

Države članice vsako leto Komisiji poročajo o tem, kako so uporabile svoje prihodke iz sistema EU ETS. Večino svojih prihodkov iz sistema EU ETS za leto 2024 so usmerile v projekte za uvajanje obnovljivih virov energije, omrežij in shranjevanja (20 %), izboljšanje energijske učinkovitosti v industriji in stavbah (20 %) ter razvoj čistega javnega prevoza in mobilnosti (22 %). Primeri vključujejo nepovratna sredstva za nadgradnjo odobalne vetrne energije in bioplina na Danskem, projekte celovite prenove z vsaj 40-odstotnim zmanjšanjem porabe toplote v stanovanjskih stavbah v Litvi ter naložbe v železniški promet in kolesarske poti v Sloveniji.

Za več informacij o tem, kako je vsaka država članica uporabila svoje prihodke iz sistema EU ETS v letu 2024, glej poglavje 8 v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije. Za analizo EU-27 glej poročilo o trgu ogljika za leto 2025.

2.4 Letalstvo

Leta 2024 so se emisije iz letalstva v okviru sistema EU ETS še naprej povečevale in dosegle 62,6 milijona ton CO_2[23]. To je približno 15 % več kot leta 2023[24].

Razogljičenje letalskega sektorja je zato nujno potrebno. Cena ogljika v okviru sistema EU ETS že zagotavlja spodbudo v višini približno 200 EUR na tono[25] uporabljenega trajnostnega letalskega goriva v primerjavi s fosilnim kerozinom. Vendar je Komisija leta 2024 v okviru sistema EU ETS uvedla dodaten podporni mehanizem za spodbujanje uporabe trajnostnih letalskih goriv, katerega učinek v tem poročilu še ni upoštevan. Za to podporo je rezerviranih skupno 20 milijonov pravic (v vrednosti približno 1,5 milijarde EUR), letalski prevozniki pa lahko zaprosijo za podporo v višini od približno 500 EUR do 7 000 EUR za vsako tono trajnostnega goriva, upravičenega do podpore in

[22] Za leto 2024 je bilo izplačanih 16,4 milijarde EUR.
[23] To vključuje lete znotraj Evropskega gospodarskega prostora (EGP) (domače in med državami EGP) ter odhodne lete iz EGP v Švico in Združeno kraljestvo. Vključuje mednarodne lete iz države EGP v najbolj oddaljeno regijo in iz nje (npr. Finska – Kanarski otoki).
[24] Leta 2023 je bilo v tem sektorju proizvedenih skupno 54,4 milijona ton emisij CO_2. Podatki, pridobljeni iz registra Unije in švicarskega registra na dan 30. septembra 2025.
[25] Sistem EU ETS za ta goriva uporablja ničelno stopnjo, kar pomeni, da se zanje ne plačuje cena ogljika. Nasprotno ima kerozin emisijski faktor 3,16 tCO_2/tono: cena v okviru sistema EU ETS x 3,16 = cenovna spodbuda, tako da je pri ceni ogljika v okviru sistema EU ETS v višini 70 EUR to cenovna spodbuda v višini 221 EUR na tono uporabljenega goriva.

uporabljenega na progah, vključenih v EU ETS[26]. Komisija je leta 2025 razdelila približno 100 milijonov EUR med 53 operaterjev zrakoplovov iz držav članic EU in dva operaterja iz Norveške.

Komisija je sprejela nova pravila za spremljanje, poročanje in preverjanje emisij za lete letalskih prevoznikov EU, ki niso zajeti v sistemu EU ETS[27]. Sprejetje teh pravil potrjuje zavezanost EU k uporabi sheme za poravnavo in zmanjševanje emisij ogljika za mednarodno letalstvo (CORSIA). EU je ena prvih jurisdikcij na svetu, ki je uzakonila shemo CORSIA. Namen sheme CORSIA je izravnati emisije iz mednarodnih letov, ki presegajo določeno raven[28]. Na splošno se pričakuje, da je bila ta raven dosežena leta 2024, zato letalski prevozniki pričakujejo, da bodo prvič prevzeli obveznosti izravnave v okviru sheme CORSIA za delež emisij v letu 2024, ki presega izhodiščno raven.

Sistem EU ETS trenutno zajema le emisije CO_2, vendar se ocenjuje, da je skupni vpliv letalstva na podnebje trenutno dva- do štirikrat večji zaradi emisij, ki ne vsebujejo CO_2, vključno z dušikovimi oksidi (NO_x) in žveplovimi oksidi (SO_x)[29]. EU je prva jurisdikcija, ki je uvedla okvir za spremljanje in preverjanje vplivov, ki niso povezani s CO_2, v letalstvu ter poročanje o njih. Operaterji zrakoplovov morajo od 1. januarja 2025 letno spremljati in poročati o vplivih emisij, ki niso povezani s CO_2, za vsak let[30]. Komisija bo na podlagi rezultatov, doseženih znotraj okvira za spremljanje vplivov, ki niso povezani s CO_2, do 31. decembra 2027 predložila poročilo in po potrebi zakonodajni predlog za blažitev vplivov, ki niso povezani s CO_2, v letalstvu.

2.5 Pomorski promet

Pomorski promet ustvari približno 3–4 % emisij CO_2 v EU. Leto 2024 je bilo prvo leto, ko je bil pomorski promet vključen v sistem EU ETS. Skupne emisije iz pomorskega prometa so v okviru sistema za spremljanje, poročanje in preverjanje znašale 148,7 Mt ekvivalenta CO_2[31], in sicer ob upoštevanju vseh emisij iz plovb, ki vključujejo pristanišča v EU, na Islandiji in Norveškem. Od tega je bilo 89,8 Mt ekvivalenta CO_2 zajete v sistem

[26] Ta sistem podpore zajema celoto ali del preostale razlike v ceni med fosilnim kerozinom in upravičenimi letalskimi gorivi, ki jih posamezni komercialni operaterji zrakoplovov uporabljajo na svojih letih, zajetih z učinkovitim oblikovanjem cen ogljika v okviru sistema EU ETS, ter tako spodbuja te operaterje k uporabi čistejših možnosti goriva.
[27] Sistem EU ETS zajema lete znotraj EGP (EU-27, Norveška in Islandija) ter odhodne lete v Švico in Združeno kraljestvo. To pomeni, da nova pravila zajemajo lete letalskih prevoznikov EU iz EGP v države zunaj EGP ter njihove lete med dvema državama zunaj EGP.
[28] Raven, nad katero bi morali letalski prevozniki začeti izravnavati emisije, je za obdobje 2024–2035 določena na 85 % emisij CO_2 iz leta 2019 (ki je bilo leto z najvišjimi emisijami iz mednarodnega letalstva doslej).
[29] *Aviation and the Global Atmosphere* (Letalstvo in svetovno ozračje), IPCC, 1999, na voljo na https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/av-en-1.pdf.
[30] Sistem za spremljanje, poročanje in preverjanje zajema lete v Evropo, iz nje in znotraj nje. Za lažji začetek je poročanje obvezno le za lete znotraj Evrope. V letih 2025 in 2026 pa se spodbuja prostovoljno poročanje o vseh progah. Od leta 2027 se obveznost poročanja samodejno uporablja za vse lete. Izvedbena zakonodaja: Spremembe uredbe o spremljanju in poročanju v okviru sistema trgovanja z emisijami (ETS) kot odziv na revizijo ETS (europa.eu).
[31] Skupne emisije iz pomorskega prometa so zajete z Uredbo (EU) 2015/757.

EU ETS, pri čemer se je upoštevalo le 50 % emisij iz plovb, ki so se začele ali končale zunaj EU, Islandije in Norveške[32].

O emisijah metana in dušikovega oksida se je prvič poročalo leta 2024 v okviru področja uporabe sistema za spremljanje, poročanje in preverjanje, in sicer so znašale 1,6 Mt ekvivalenta CO_2 (za metan) oziroma 2,2 Mt ekvivalenta CO_2 (za dušikov oksid)[33].

Če se upošteva samo ogljikov dioksid, so emisije v okviru sistema za spremljanje, poročanje in preverjanje za leto 2024 za 13 % višje kot leta 2023, predvsem zaradi povečanja dejavnosti plovil po preusmeritvi, ki jo je povzročila kriza v Rdečem morju v letu 2024.

Skladnost po prvem letu uporabe sistema EU ETS za pomorski promet je bila visoka, saj so ladjarske družbe predale pravice za več kot 99 % svojih emisij v okviru področja uporabe.

Na mednarodni ravni je EU aprila 2025 pozdravila odobritev okvira za neto ničelne emisije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz mednarodnega ladijskega prometa pri Mednarodni pomorski organizaciji (IMO), ki vključuje svetovni standard za postopno zmanjševanje intenzivnosti toplogrednih plinov v gorivih za plovila in element za oblikovanje cen za emisije toplogrednih plinov iz mednarodnega ladijskega prometa. Sporazum, ki še čaka na sprejetje, je pomemben korak k cilju neto ničelnih emisij iz pomorskega prometa do leta 2050 ali približno do tega leta, kot je določeno v strategiji IMO o toplogrednih plinih iz leta 2023. Razprave o sprejetju sporazuma so bile preložene na oktober 2026.

2.6 Stavbe, promet in mala industrija

Leta 2023 je bil sprejet nov sistem trgovanja z emisijami (ETS2), da bi se zajele emisije iz zgorevanja goriva v stavbah, prometu in mali industriji, ki niso zajete v obstoječem sistemu EU za trgovanje z emisijami (EU ETS). Čeprav gre prav tako za sistem trgovanja s pokrovom, je ločen od sedanjega sistema EU ETS. Državam članicam bo pomagal pri doseganju njihovih ciljev zmanjšanja emisij na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj (glej poglavje 3).

V povezavi z drugimi ukrepi za te sektorje je zgornja meja v sistemu ETS2 določena tako, da se bodo emisije do leta 2030 zmanjšale za 42 % v primerjavi z ravnmi iz leta 2005. Vse pravice bodo prodane na dražbah, prihodki pa bodo namenjeni nacionalnim proračunom in Socialnemu skladu za podnebje. Cena ogljika bo spodbuda za naložbe v rešitve za energijsko učinkovitost, prenovo stavb in brezemisijsko mobilnost, vključno z

[32] Področje uporabe sistema EU ETS za pomorstvo vključuje še več drugih izjem in razlik v primerjavi s področjem uporabe sistema za spremljanje, poročanje in preverjanje v pomorstvu. Za več informacij o ustrezni opredelitvi področja uporabe glej oddelek 2.3 splošnih smernic za ladjarske družbe: https://climate.ec.europa.eu/document/download/31875b4f-39b9-4cde-a4e2-fbb8f65ee703_en?filename=policy_transport_shipping_gd1_maritime_en.pdf.

[33] Emisije dušikovega oksida in metana bodo v področje uporabe sistema EU ETS za pomorski promet vključene z letom 2026.

javnim prevozom. Socialni sklad za podnebje bo podpiral ranljiva gospodinjstva, uporabnike prevoza in mikropodjetja, s poudarkom na pomoči pri financiranju teh naložb.

Sistem ETS2 bo zajemal emisije višje v verigi. To pomeni, da morajo dobavitelji goriva, in ne potrošniki, spremljati emisije iz goriv, ki jih dajo na trg, in kupiti pravice za njihovo pokritje. Spremljanje emisij in poročanje o njih sta se začela leta 2025, sistem pa bo postal popolnoma operativen v prihodnjih letih.

3. Emisije, za katere velja porazdelitev prizadevanj

Ključni poudarki

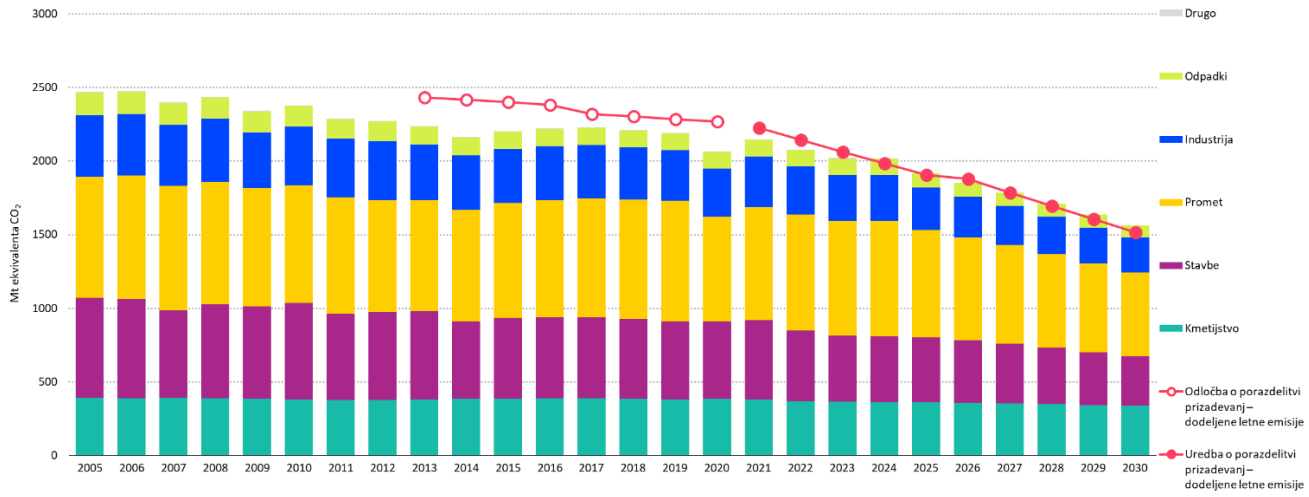
- V skladu z oceno nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov naj bi se skupne predvidene emisije iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj na podlagi načrtovanih ukrepov do leta 2030 zmanjšale za približno 38 % v primerjavi z letom 2005, kar je še vedno manj od vseevropskega cilja 40-odstotnega zmanjšanja emisij iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj.
- Vendar je bila uredba o porazdelitvi prizadevanj zasnovana tako, da zagotavlja prilagodljivost za zagotovitev stroškovno učinkovitega doseganja cilja.
- Nekatere države članice pričakujejo, da bodo v obdobju 2021–2030 z načrtovanimi politikami ustvarile presežek dodeljenih emisij v višini približno 125 do 175 Mt ekvivalenta CO_2, kar bi vsem državam članicam omogočilo, da izpolnijo obveznosti z uporabo razpoložljivih prilagodljivosti. Zdaj je bistveno, da države članice te ukrepe izvajajo v celoti.
- Leta 2024 so začasne emisije iz sektorjev, vključenih v porazdelitev prizadevanj, ostale razmeroma stabilne v primerjavi z letom 2023 in so bile približno 20 % nižje kot leta 2005.
- Emisije so se v prometu, ki je največji sektor, vključen v porazdelitev prizadevanj, povečale za 1 %. Emisije v stavbnem sektorju in sektorju odpadkov so ostale na približno enaki ravni, v kmetijstvu in mali industriji pa so se zmanjšale za 1 %.
- Tretjina emisij, za katere velja porazdelitev prizadevanj, so emisije, ki niso emisije CO_2, in te emisije so se med letoma 2005 in 2023 zmanjšale za 23 %.
- Leta 2024 so se povprečne emisije CO_2 novih avtomobilov in kombiniranih vozil nekoliko povečale, vendar so bile še vedno za 28 % oziroma 8 % nižje od ravni iz leta 2019 za avtomobile oziroma kombinirana vozila, predvsem zaradi večjega deleža brezemisijskih vozil.
- V obdobju poročanja 2023 so se povprečne emisije CO_2 novih težkih vozil še naprej zmanjševale, pri čemer so bile emisije za 11,4 % nižje od ravni iz leta 2019. Zahteve iz direktive o kakovosti goriv so zagotovile, da se v EU prodajajo visokokakovostna goriva.

Uredba o porazdelitvi prizadevanj zajema emisije toplogrednih plinov iz domačega prometa, stavb, kmetijstva, male industrije in odpadkov. Te emisije skupaj predstavljajo 66 % vseh emisij EU.

Na podlagi približnih podatkov so emisije iz teh sektorjev v letu 2024 ostale na podobni ravni kot leta 2023, kar je 20 % manj kot leta 2005[34]. Leto 2024 je prvo leto, ko emisije na ravni EU presegajo skupno dovoljeno mejo emisij EU, in sicer za 1,6 %.

Emisije, za katere velja porazdelitev prizadevanj, na ravni EU se med letoma 2023 in 2024 na splošno niso spremenile, emisije iz prometa na sektorski ravni so se povečale za 1 %, emisije iz kmetijstva in male industrije pa so se zmanjšale za 1 %. Emisije iz stavb in odpadkov so bile razmeroma stabilne. Leta 2024 je bil promet največji sektor, vključen v porazdelitev prizadevanj, saj je predstavljal 39 % emisij EU iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj, sledile so stavbe (22 %), kmetijstvo (18 %), mala industrija (16 %) in odpadki (5 %).

Slika 12: Emisije v sektorjih, zajetih v zakonodaji o porazdelitvi prizadevanj za obdobje 2005–2030, in dodeljene letne emisije, EU-27

Opomba: podatki o emisijah, razdeljeni med sektorje iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj za obdobje 2021–2023, izhajajo iz evidence toplogrednih plinov za leto 2025, za leto 2024 iz okvirnih evidenc, za obdobje 2025–2030 pa iz projekcij, ki so jih države članice sporočile leta 2025 v skladu s členom 18 uredbe o upravljanju. Dodeljene letne emisije so letne mejne vrednosti emisij, kot so določene v uredbi o porazdelitvi prizadevanj in njeni predhodnici, tj. odločbi o porazdelitvi prizadevanj. Slika prikazuje, kako so pretekle in predvidene emisije EU, za katere velja porazdelitev prizadevanj, razdeljene med sektorje ter kako se primerjajo z letnimi mejnimi vrednostmi emisij.

3.1 Cilji porazdelitve prizadevanj

V uredbi o porazdelitvi prizadevanj je določen vseevropski cilj zmanjšanja emisij v sektorjih, vključenih v porazdelitev prizadevanj, za 40 % do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 2005. Ta skupni cilj se odraža v nacionalnih ciljih za leto 2030, ki se gibljejo v razponu od 10- do 50-odstotnega zmanjšanja, in v mejnih vrednostih emisij toplogrednih plinov za obdobje 2021–2030, izraženih v letnih dodeljenih emisijah. Komisija bo to, ali so države članice izpolnile svoje mejne vrednosti emisij, preverila v

[34] Emisije iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj za leto 2024 so približno ocenjene in so za 19,9 % nižje od ravni iz leta 2005. Emisije iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj za leto 2023 so bile določene leta 2025 po celovitem pregledu in so za 19,8 % nižje od ravni iz leta 2005. V poročilu o napredku na področju podnebnih ukrepov za leto 2024 so bile emisije iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj za leto 2023 ocenjene približno, pri čemer se je pokazalo manjše zmanjšanje (19,2 %) v primerjavi z ravnmi iz leta 2005.

dveh krogih – najprej leta 2027 (za obdobje 2021–2025) in nato leta 2032 (za obdobje 2026–2030).

Države članice lahko v omejenem obsegu uporabijo prilagodljivosti, da ostanejo v okviru svojih letnih omejitev emisij in izpolnijo svoje cilje za leto 2030. Te prilagodljivosti vključujejo shranjevanje, izposojo, nakup in prodajo dodeljenih emisij, uporabo presežka (kreditov) iz sektorja rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) ter za nekatere države članice možnost preklica pravic iz sistema EU ETS za dodelitve emisij v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj (za več podrobnosti glej poglavje 9 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije).

Islandija in Norveška sta se dogovorili, da bosta z nekaj prilagoditvami uporabljali uredbo o porazdelitvi prizadevanj, kot je bila sprejeta leta 2018[35]. Njun napredek in razvoj sta prikazana v letnem podnebnem poročilu o napredku, ki ga je pripravil Nadzorni organ Efte.

3.2 Napredek pri doseganju ciljev glede porazdelitve prizadevanj

Cilji zmanjšanja emisij do leta 2030

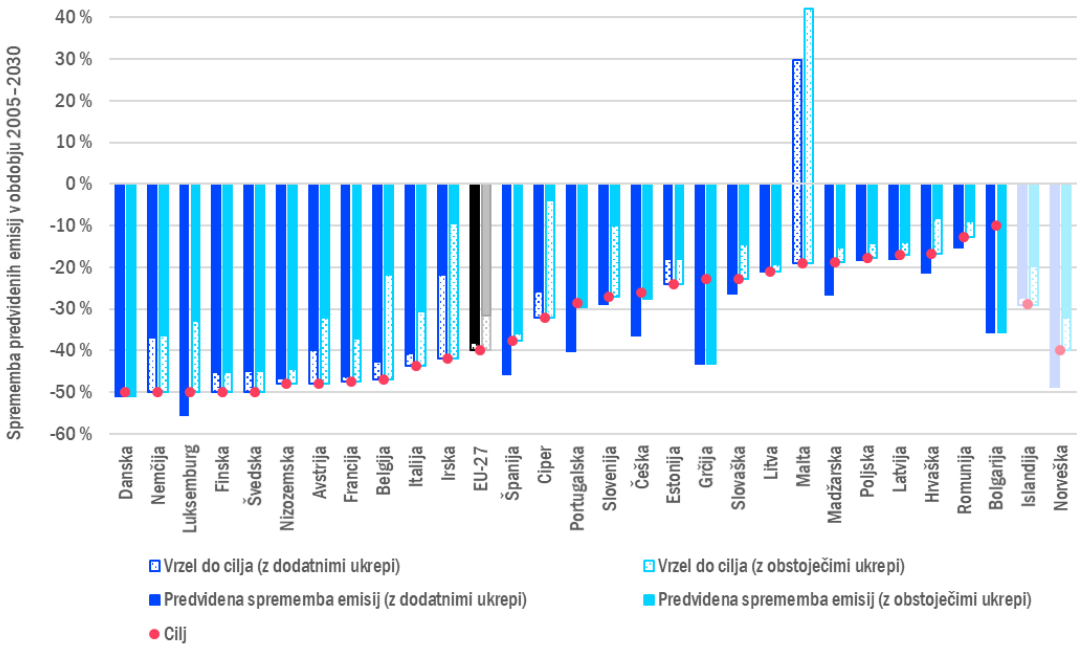
Uredba o porazdelitvi prizadevanj določa cilj zmanjšanja emisij do leta 2030 za EU in vsako državo članico (v primerjavi z ravnmi iz leta 2005). Iz ocene končnih posodobljenih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov, ki jo je pripravila Komisija in je bila objavljena maja 2025, izhaja, da naj bi se emisije, za katere velja porazdelitev prizadevanj, do leta 2030 zmanjšale za približno 38 % v primerjavi z letom 2005, kar je približno 2 odstotni točki pod ciljem EU. To pomeni znatno izboljšanje v primerjavi z vrzeljo na ravni EU, ki je znašala več kot 6 odstotnih točk in je bila razvidna iz ocene osnutkov posodobljenih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov, ki jo je pripravila Komisija. Ključnega pomena je, da se ambiciozne politike, določene v nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih, izvajajo v celoti ter da države članice ohranijo zagon in še naprej izvajajo ukrepe za doseganje ciljev uredbe o porazdelitvi prizadevanj. Komisija je v svoji oceni državam članicam zagotovila ciljno usmerjene smernice, ki so v pomoč pri hitrem izvajanju načrtov.

Zgornje ugotovitve potrjujejo najnovejše projekcije držav članic iz marca 2025 (glej sliko 13). Pred uporabo morebitnih prilagodljivosti iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj s strani držav članic, da bi dosegle svoje cilje, imajo Nemčija, Irska in Malta največje predvidene vrzeli v letu 2030, Bolgarija, Grčija in Portugalska pa so najbolj presegle svoje cilje za leto 2030.

Da bi države članice odpravile te vrzeli, morajo poleg popolnega izvajanja vseh sedanjih in načrtovanih podnebnih politik okrepiti ukrepanje ali izkoristiti razpoložljivo prilagodljivost.

[35] Islandija in Norveška še nista vključili sprememb po reviziji uredbe o porazdelitvi prizadevanj leta 2023.

Slika 13: Predvidena sprememba emisij iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj in vrzel do cilja za leto 2030 (v %)

Opomba: vrzel Malte do cilja znaša 49 in 61 odstotnih točk, kar presega njen cilj 19-odstotnega zmanjšanja. To pomeni, da bo Malta po napovedih leta 2030 izpustila več emisij kot leta 2005.

Zmanjšanje emisij v obdobju 2021–2030

Uredba o porazdelitvi prizadevanj določa tudi mejne vrednosti emisij za države članice za vsako leto v obdobju 2021–2030, s prilagodljivostmi za izpolnjevanje teh mejnih vrednosti emisij. Komisija je ocenila napredek držav članic pri izpolnjevanju njihovih obveznosti iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj s primerjavo emisij in dodelitev za vsako leto v obdobju 2021–2030 na podlagi najnovejših informacij ter morebitne uporabe nekaterih prilagodljivosti, ki so na voljo v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj.

Komisija predpostavlja, da bodo države članice izvajale svoje dodatne ukrepe, kot so vključeni v njihove projekcije „z dodatnimi ukrepi“. Kar zadeva uporabo prilagodljivosti, predpostavlja, da bodo države članice dodeljene emisije, prihranjene v enem letu, uporabile za izpolnjevanje obveznosti v prihodnjih letih (shranjevanje), dodeljene emisije iz prihodnjega leta pa po potrebi uporabile v preteklem letu (izposojanje). Predpostavlja tudi, da bodo države članice, ki so sporočile, da nameravajo uporabiti prilagodljivost sistema trgovanja z emisijami, to storile, ko bo to potrebno.

Komisija ugotavlja, da bi 10 držav članic v obdobju 2021–2030 še vedno preseglo svoje omejitve v vsaj enem letu. Ciper, Hrvaška, Italija in Romunija bi imele presežne emisije že v prvem obdobju skladnosti (2021–2025), Avstrija, Estonija, Nemčija, Malta, Irska in Švedska pa naj bi imele presežne emisije v drugem obdobju skladnosti (2026–2030). Sedemnajst držav članic brez vrzeli v celotnem obdobju 2021–2030 ustvari več presežka, kot bi ga deset držav članic potrebovalo za pokritje svojih vrzeli. Tudi če vse države članice po potrebi pridobijo dodeljene emisije od drugih, se na ravni EU v

obdobju 2021–2030 pričakuje presežek dodeljenih emisij v višini približno 125 do 175 Mt ekvivalenta CO_2.

Napovedani presežek dodeljenih emisij v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj iz nekaterih držav članic zadostuje za zapolnitev vrzeli drugih držav članic. Prenosi dodeljenih emisij med državami članicami povečujejo stroškovno učinkovitost doseganja cilja EU v skladu s strukturo uredbe o porazdelitvi prizadevanj. Komisija glede na obseg predvidenega presežka v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj in možnosti trgovanja s presežki na podlagi zadevne uredbe in uredbe o LULUCF na tej stopnji ne more ugotoviti, da države članice ne dosegajo zadostnega napredka pri izpolnjevanju svojih obveznosti iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj.

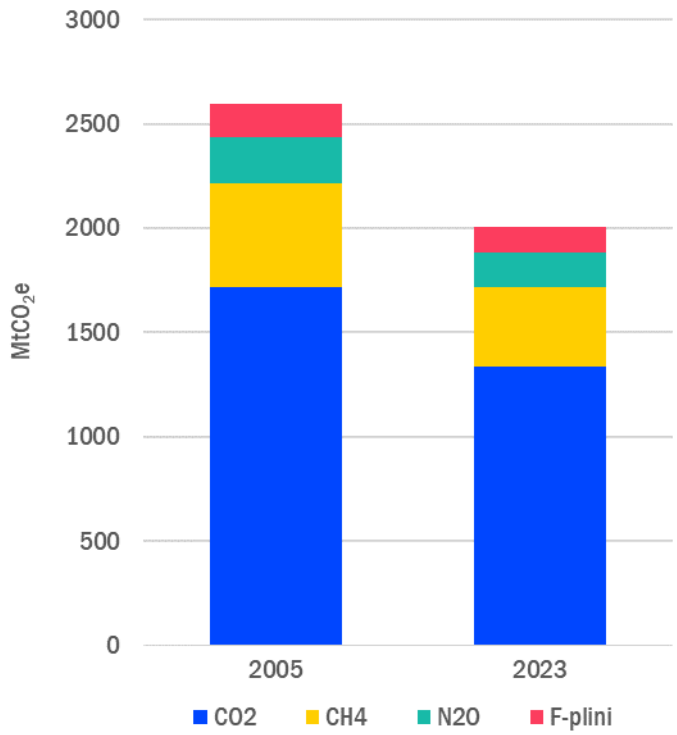
Poleg tega obstaja še ena prožna ureditev, ki državam članicam pomaga izpolniti zahteve iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj, in sicer prenos presežka v sektorju LULUCF za pokrivanje omejenega števila emisij v sektorjih, vključenih v porazdelitev prizadevanj[36]. Nekatere države članice so že sporočile svojo namero, da bodo uporabile to prilagodljivost[37]. Vendar omejeni in predhodni podatki, ki so bili doslej na voljo o trendih v sektorju rabe zemljišč, kažejo, da bodo imele nekatere države članice težave pri doseganju svojih ciljev glede rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (glej poglavje 4). Te države članice bi lahko vrzel v rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu nadomestile z dodeljenimi emisijami iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj (člen 12 uredbe o LULUCF), ki bodo za obdobje 2021–2025 samodejne (člen 9 uredbe o porazdelitvi prizadevanj).

3.3 Trendi emisij glede na vrsto plina

Dve tretjini vseh emisij iz sektorjev, vključenih v porazdelitev prizadevanj, predstavljajo emisije CO_2, preostalo tretjino pa emisije, ki niso emisije CO_2 (slika 14). Med letoma 2005 in 2023 so se **emisije, ki niso emisije CO_2, iz sektorjev, vključenih v porazdelitev prizadevanj, zmanjšale za 23 %**. Toplogredni plini, ki niso CO_2, vključujejo metan (CH_4), dušikov oksid (N_2O) in fluorirane pline (dušikov trifluorid, halogenirane fluoroogljikovodike, perfluorirane ogljikovodike in žveplov heksafluorid). Večina emisij v energetskem sektorju je zajeta v sistemu EU ETS, emisije metana v tem sektorju pa spadajo na področje uporabe uredbe o porazdelitvi prizadevanj.

[36] Za več podrobnosti o prilagodljivostih, ki so na voljo v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj, glej poglavje 9 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije.
[37] Danska, Litva in Poljska so poročale o nameri uporabe prilagodljivosti iz uredbe o LULUCF, Hrvaška pa o nameri trgovanja z dodeljenimi emisijami. Finska je prav tako poročala, da bo morda po potrebi uporabila prilagodljivosti iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj, vključno s trgovanjem z dodeljenimi emisijami. To so namere in držav članic ne zavezujejo.

Slika 14: Emisije v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj v letih 2005 in 2023 po vrstah plina

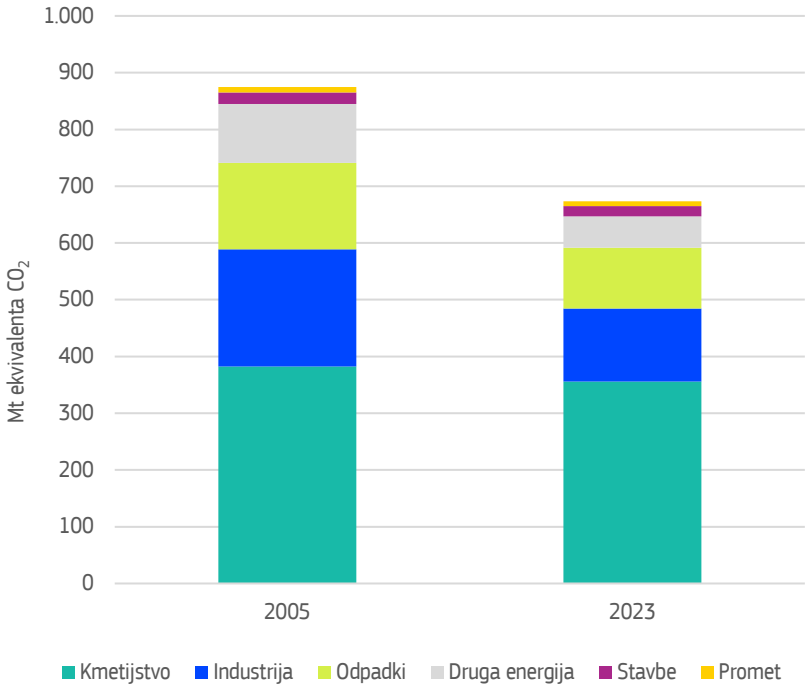

Ti plini, ki niso CO_2, se sproščajo v različnih sektorjih in procesih, vsi pa imajo veliko večji potencial globalnega segrevanja kot CO_2, in sicer za več deset do več deset tisoč, odvisno od plina. Zato emisije, ki niso emisije CO_2, pomembno vplivajo na podnebne spremembe in so ključni viri potencialnega zmanjšanja emisij v več sektorjih. Zmanjšanje emisij, ki niso emisije CO_2, je ključno tudi za doseganje ciljev iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj.

Več kot polovica emisij, ki niso emisije CO_2, izvira iz kmetijskega sektorja. Emisije, ki niso emisije CO_2, so med letoma 2005 in 2023 zmanjšale v vseh sektorjih, vendar so bila najpomembnejša zmanjšanja dosežena v energetskem sektorju, ki ni vključen v sistem EU ETS (v nadaljnjem besedilu: druga energija), mali industriji in sektorju odpadkov. V istem obdobju so se emisije, ki niso emisije CO_2, iz kmetijstva, prometa in stavb le rahlo zmanjšale. Najbolj so se zmanjšale emisije dušikovega oksida iz industrije, ki ni vključena v sistem EU ETS, ter emisije metana v sektorju odpadkov in v energetskem sektorju, ki ni vključen v sistem EU ETS. Raven emisij F-plinov se je zmanjšala, vendar nekoliko manj (slika 15).

Cilj strategije EU za zmanjšanje emisij metana je zmanjšati emisije metana v energetskem sektorju, kmetijskem sektorju in sektorju odpadkov ter s tem podpreti doseganje ciljev uredbe o porazdelitvi prizadevanj.

Slika 15: Emisije, ki niso emisije CO_2, v okviru uredbe o porazdelitvi prizadevanj v letih 2005 in 2023, po sektorjih

Fluorirani plini

Fluorirani toplogredni plini (F-plini) imajo med vsemi toplogrednimi plini najvišji potencial globalnega segrevanja, kar pomeni, da najbolj škodujejo podnebju. Med njimi imajo ključno vlogo fluorirani ogljikovodiki (HFC). Fluorirani ogljikovodiki se uporabljajo v vsakdanjih izdelkih, opremi in procesih, kot so hlajenje, klimatizacija, toplotne črpalke, izolacija, protipožarna zaščita, električni vodi ali industrijski procesi, in povzročajo približno 90 % vseh emisij F-plinov.

Od leta 2015 se skupne emisije F-plinov v EU zmanjšujejo, predvsem zato, ker so istega leta začela veljati nova pravila za postopno opuščanje fluoriranih ogljikovodikov. Do leta 2030 je treba količino fluoriranih ogljikovodikov zmanjšati za približno 95 % v primerjavi z letom 2015, popolna opustitev pa je načrtovana do leta 2050.

Med letoma 2015 in 2023 so se skupne emisije F-plinov v EU zmanjšale za 32,8 %, emisije fluoriranih ogljikovodikov pa za 31,4 %. Samo v obdobju 2022–2023 so se emisije vseh F-plinov zmanjšale za 7,4 %, emisije fluoriranih ogljikovodikov pa za 5,5 %. Ta zmanjšanja državam članicam pomagajo pri doseganju njihovih ciljev iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj.

3.4 Cestni promet

Emisije iz prometa predstavljajo četrtino vseh emisij toplogrednih plinov v EU in 39 % emisij iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj. Promet je edini večji sektor v gospodarstvu EU, v katerem so emisije še vedno višje kot leta 1990 (+18 %) in so se od leta 2005 le malenkost zmanjšale (za več podrobnosti glej poglavje 4 delovnega dokumenta služb

Komisije). **Razogljičenje prometnega sektorja je treba pospešiti, da bi dosegli podnebne cilje EU za leti 2030 in 2050.**

Cestni promet je glavni povzročitelj emisij toplogrednih plinov v tem sektorju, saj ustvari približno 95 % emisij oziroma 73 % emisij ob upoštevanju emisij iz mednarodnega letalskega in pomorskega prometa. Več kot 70 % emisij iz cestnega prometa povzročajo osebni avtomobili in lahka gospodarska vozila (kombinirana vozila). Med letoma 2005 in 2023 so se emisije iz cestnega prometa zmanjšale za manj kot 5 %. To kaže, da sta bila povečanje učinkovitosti vozil in števila registriranih brezemisijskih vozil skoraj v celoti izničena zaradi stalnega povečevanja dejavnosti cestnega prometa.

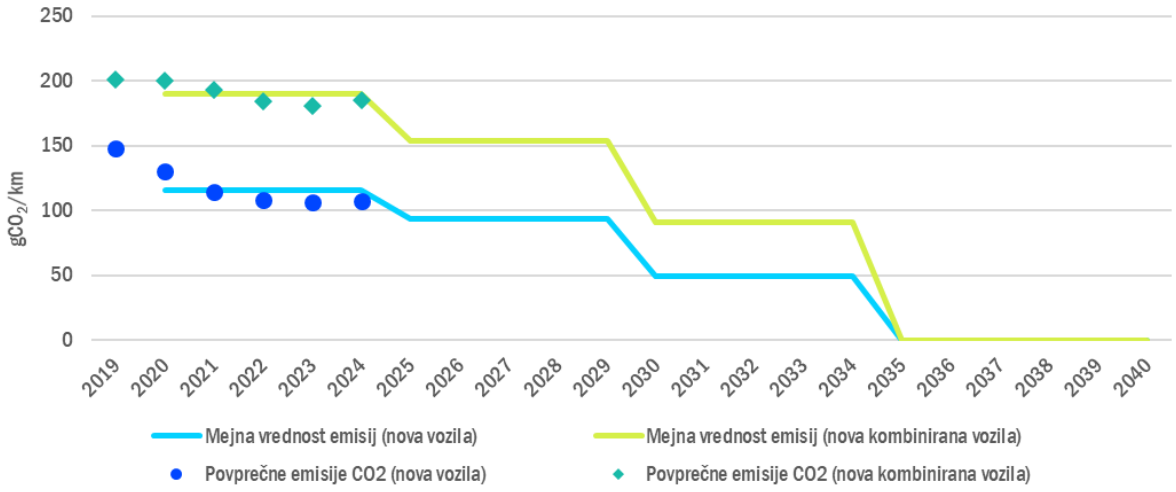
Standardi EU za emisijske vrednosti CO_2 za nove avtomobile, kombinirana vozila in **težka vozila** (tj. tovorna vozila, avtobuse in priklopnike) **so ključne politike za zmanjšanje emisij CO_2 v cestnem prometu**. Za celotni vozni park EU določajo cilje zmanjšanja emisij, na podlagi katerih se izračunajo letni cilji specifičnih emisij za vsakega posameznega proizvajalca ali združenje. Skladnost s specifičnimi cilji se ocenjuje na ravni voznega parka vozil, ki jih v določenem koledarskem letu registrira proizvajalec ali združenje (ne na ravni posameznega vozila).

V skladu z začasnimi podatki o spremljanju so se povprečne emisije CO_2 iz novih osebnih avtomobilov in novih kombiniranih vozil, registriranih v EU, na Islandiji in Norveškem, leta 2024 nekoliko povečale, in sicer za avtomobile na 106,8 gCO_2/km (s 106,4 gCO_2/km leta 2023) in za kombinirana vozila na 185,4 gCO_2/km (s 180,8 gCO_2/km leta 2023).

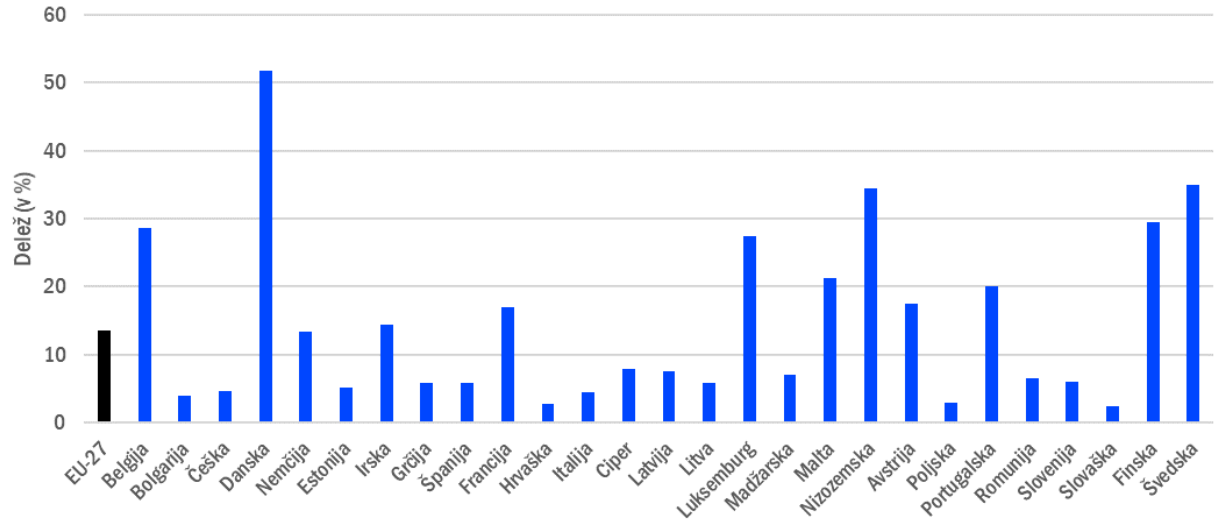
Rahlo medletno povečanje emisij je majhen korak nazaj v strmem trendu zmanjševanja emisij CO_2 pri novih avtomobilih in kombiniranih vozilih, ki se je začel leta 2020, ko so začeli veljati strožji cilji za zmanjšanje emisij CO_2. To povečanje se je zgodilo v zadnjem koledarskem letu pred začetkom veljavnosti strožjih ciljev za leto 2025. Podobno povečanje emisij je bilo zabeleženo tudi v letih pred začetkom veljavnosti strožjih ciljev za leto 2020.

Leta 2024 so bile povprečne emisije CO_2 pod cilji EU (glej sliko 16), kar pomeni 28-odstotno zmanjšanje za avtomobile in 8-odstotno zmanjšanje za kombinirana vozila v primerjavi z letom 2019. Ta napredek je predvsem posledica vse večjega števila brezemisijskih vozil. Leta 2024 je bilo 14,5 % novih avtomobilov in 7,2 % novih kombiniranih vozil brez emisij iz izpušne cevi, kar je občutno povečanje s samo 2,2 % oziroma 1,4 % v letu 2019. Vendar se stopnja uporabe brezemisijskih vozil med državami članicami zelo razlikuje (glej sliko 17). Na Danskem je bilo leta 2024 skoraj 52 % novih osebnih avtomobilov brezemisijskih. Nasprotno je delež v več državah ostal zelo majhen, na primer le 2,3 % na Slovaškem, 2,8 % na Hrvaškem in 3 % na Poljskem.

Slika 16: Povprečne emisije CO_2 (pike) in cilji za celotni vozni park EU (črte) za avtomobile in kombinirana vozila

Slika 17: Delež brezemisijskih osebnih avtomobilov v registracijah novih osebnih avtomobilov (v %, 2024)

Vir: Evropska opazovalnica za alternativna goriva.

EU bo morala kljub znatnemu napredku v zadnjih letih še dodatno zmanjšati emisije, da bo lahko izpolnila prihodnje cilje. Do leta 2030 se morajo povprečne emisije novih avtomobilov zmanjšati za 55 % v primerjavi z izhodiščem iz leta 2021 (na 49,5 gCO_2/km) in za 50 % za nova dostavna vozila (na 90,6 gCO_2/km).

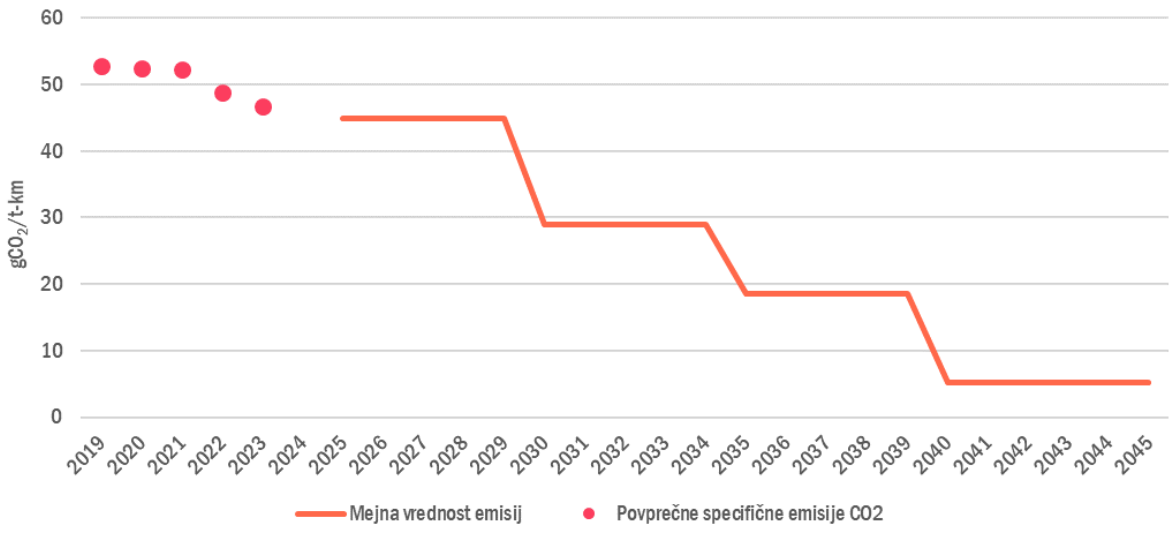
Težka vozila, kot so tovorna vozila, avtobusi in priklopniki, ustvarijo skoraj 30 % vseh emisij CO_2 v cestnem prometu. EU je leta 2024 sprejela revidirane standarde za CO_2 za nova težka vozila, da bi dodatno zaostrila obstoječe standarde in razširila področje uporabe na srednje tovornjake, mestne avtobuse, turistične avtobuse in priklopnike. V skladu z revidirano uredbo se zahteva 15-odstotno zmanjšanje emisij CO_2 do leta 2025 (to ostaja nespremenjeno z revizijo), 45-odstotno zmanjšanje od leta 2030, 65-odstotno zmanjšanje od leta 2035 in 90-odstotno zmanjšanje od leta 2040 naprej v primerjavi z izhodiščem iz leta 2019. Zadevna uredba določa tudi cilj povsem brezemisijskih novih mestnih avtobusov od leta 2035.

V obdobju poročanja 2023, ki dejansko zajema obdobje od junija 2023 do julija 2024, so se povprečne specifične **emisije CO_2 novih težkih vozil**, registriranih v EU[38], **zmanjšale za 4,3 %**. To kaže, da se trend izrazitejšega upada, ki se je začel v obdobju poročanja 2022 (–6,6 %) po le rahlih zmanjšanjih v prejšnjih dveh obdobjih poročanja, nadaljuje (slika 18)[39].

Na splošno so bile emisije v obdobju poročanja 2023 za 11,4 % nižje od ravni iz leta 2019. Čeprav to pomeni, da je cilj 15-odstotnega zmanjšanja emisij za celotni vozni park do leta 2025 že dosegljiv, bo v prihodnjih obdobjih poročanja potrebno nadaljnje zmanjšanje emisij, zlasti glede na ambicioznejše cilje od leta 2030 naprej.

Število novih brezemisijskih tovornjakov, registriranih v obdobju poročanja 2023, se je skoraj podvojilo v primerjavi s prejšnjim obdobjem poročanja, vendar je njihov delež v prvotno reguliranih skupinah vozil še vedno nizek, in sicer 1,1 %.

Slika 18: Povprečne specifične emisije CO_2 (pike) in cilji za celotni vozni park EU (črte) za nova težka vozila prvotno reguliranih skupin vozil

Direktiva o kakovosti goriv določa zahteve glede kakovosti goriv za cestni promet, s čimer prispeva k zmanjšanju emisij iz prometa. V EU je stopnja skladnosti z mejnimi vrednostmi za kakovost goriva visoka. Skoraj vsi ključni parametri goriva v vzorcih, odvzetih leta 2023, so bili znotraj mejnih vrednosti odstopanja (vključno z največjo vsebnostjo žvepla), države članice pa so poročale o ukrepih, sprejetih v primeru odkritja neskladnih vzorcev. To potrjuje, da veljavni sistem spremljanja kakovosti goriv zagotavlja, da se v EU prodajajo visokokakovostna goriva, ki izpolnjujejo zahteve iz direktive o kakovosti goriv.

[38] Skupine vozil 4, 5, 9 in 10 v okviru začetnih standardov CO_2 pred zgoraj omenjeno revizijo zajemajo določene vrste težkih tovornih vozil. Naslednja analiza se nanaša na te trenutno regulirane skupine vozil.
[39] Zaradi spremembe simulacijske metode za določanje emisij novih težkih vozil je zmanjšanje v poročevalskem obdobju 2022 nekoliko precenjeno, in sicer je dejansko zmanjšanje ocenjeno na približno 4 %. Ta učinek je bistveno manj pomemben za obdobje poročanja 2023.

Do leta 2023 so morale države članice poročati tudi o 6-odstotnem cilju intenzivnosti emisij toplogrednih plinov v življenjskem ciklu goriv za cestni promet (merjeno glede na ravni iz leta 2010). Od leta 2023 so cilji razogljičenja vključeni v revidirano direktivo o energiji iz obnovljivih virov. Povprečna intenzivnost toplogrednih plinov za goriva, dobavljena v letu 2023, je bila za 6,3 % manjša kot v letu 2010.

Za več informacij o kakovosti goriva glej poglavje 6 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije.

Za zgorevanje goriva v cestnem prometu se bo prav tako uporabljal **novi sistem trgovanja z emisijami** (ETS2). Cilj te spremembe je do leta 2030 zmanjšati emisije za 42 % v primerjavi z ravnmi iz leta 2005 (za več podrobnosti glej poglavje 2).

4. Sektor rabe zemljišč

Ključni poudarki

- Odvzemi ogljika iz sektorja rabe zemljišč se zmanjšujejo, v zadnjem času pa je prišlo do rahle izboljšave, zato je bil leta 2023 neto ponor ogljika v višini –198 Mt ekvivalenta CO_2.
- Najnovejše razpoložljive projekcije držav članic še vedno kažejo, da na ravni EU obstaja vrzel v višini 40–55 Mt ekvivalenta CO_2 glede na cilj EU za leto 2030.
- Za dosego podnebnega cilja za sektor rabe zemljišč in zagotovitev odpornih vrednostnih verig biogospodarstva so potrebne večje naložbe v sektor rabe zemljišč ter boljši sistem spremljanja.

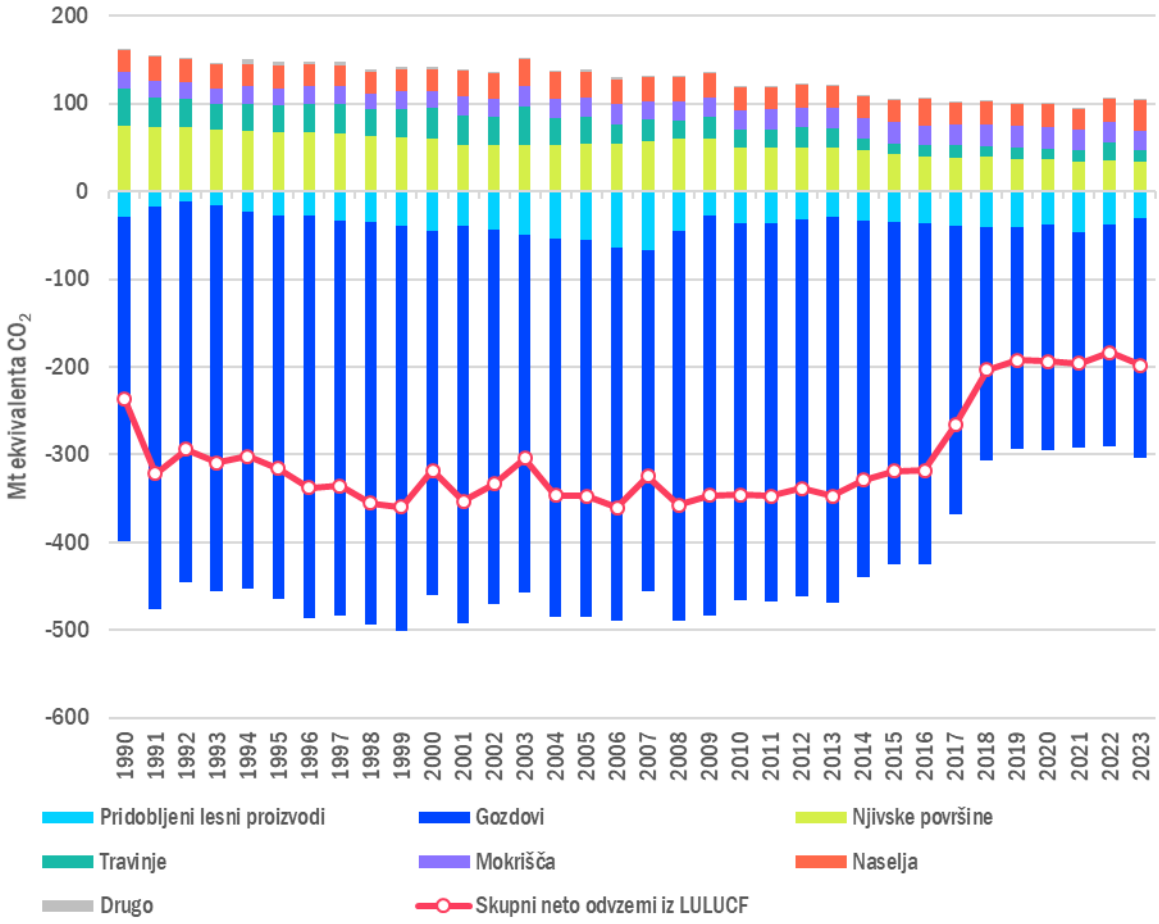
V EU sektor rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) absorbira več toplogrednih plinov, kot jih izpusti, s čimer iz ozračja odstrani velike količine ogljika. Ta sektor ima zato pomembno vlogo pri doseganju ciljev podnebne politike EU, saj prispeva k povečanju odvzemov ter krepitvi odpornosti kmetijskega in gozdarskega sektorja.

Sektor ima kot ključni steber biogospodarstva EU enako pomembno vlogo pri prehodu na podnebno nevtralno in odporno gospodarstvo, na primer pri zagotavljanju hrane in materialov, ki nadomeščajo fosilno ali ogljično intenzivne materiale.

Neto odvzemi so se leta 2023 v primerjavi z letom 2022 povečali za 15 Mt, tako da je skupni neto ponor leta 2023 znašal –198 Mt ekvivalenta CO_2. Kljub temu izboljšanju se ponor ogljika v zadnjem desetletju zaskrbljujoče hitro zmanjšuje. Ta trend je predvsem posledica povečane sečnje in počasnejše rasti gozdov. To pa je posledica podnebnih sprememb, ki imajo vse večji vpliv. Pogostejši in hujši gozdni požari, škoda zaradi vetra, suše ter izbruhi žuželk in gliv zmanjšujejo sposobnost gozdov za absorpcijo ogljika. V nekaterih primerih je dejavnik tudi staranje gozdov. Prihodnja zmogljivost gozdov EU za odstranjevanje ogljika je zato negotova, EU pa bi lahko izgubila sposobnost, da bi z njimi uravnotežila emisije ogljika iz drugih virov.

Trenutno so zemljišča, ki se uporabljajo za naselja, njivske površine, mokrišča in travišča glavni viri emisij LULUCF (glej sliko 19).

Slika 19: Emisije in odvzemi v sektorju zemljišč v obdobju 1990–2023 po glavnih kategorijah rabe zemljišč (EU-27)

4.1 Cilj glede rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva

Cilj glede rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva je povečati neto odvzeme na zemljiščih v EU za dodatnih –42 Mt ekvivalenta CO_2 do leta 2030 v primerjavi z referenčnim obdobjem 2016–2018[40].

Za obdobje 2021–2025 se za različne obračunske kategorije zemljišč uporabljajo posebna pravila za obračunavanje, pri katerih se upoštevajo posebne pretekle referenčne vrednosti (kot je referenčna vrednost za gospodarjenje z gozdovi). Države članice morajo upoštevati obveznost „nepresežka“, kar pomeni, da „obračunane“ emisije ne smejo presegati „obračunanih“ odvzemov.

Za obdobje 2026–2030 je poročanje poenostavljeno, pravila za obračunavanje in ustrezne referenčne vrednosti pa so odpravljeni. Cilj dodatnih –42 Mt ekvivalenta CO_2 zajema vse kategorije poročanja iz uredbe o LULUCF ter je porazdeljen med države

[40] Povprečni letni neto odvzemi za leta 2016, 2017 in 2018, kot so bili sporočeni v predloženih evidencah toplogrednih plinov za leto 2020, skupaj z dodatnimi neto odvzemi v višini –42 Mt ekvivalenta CO_2 pomenijo skupne neto odvzeme v višini –310 Mt ekvivalenta CO_2 na ravni EU. Morebitne metodološke prilagoditve zaradi izboljšav pri sporočanju podatkov iz evidenc se bodo upoštevale pri preverjanju skladnosti s ciljem za leto 2030.

članice na podlagi posameznih ciljev glede na njihov delež skupne površine zemljišč, s katerimi se gospodari. V skladu z nacionalnimi cilji do leta 2030 mora vsaka država članica povečati svoje podnebne ambicije ter izvajati dodatne politike na področju kmetijstva in gozdarstva. Za več podrobnosti glej poglavje 10 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije.

4.2 Ocena napredka

Negativni trend zmanjševanja neto odvzemov, ugotovljen v zadnjih letih, se nadaljuje. Predhodne številke za obdobje skladnosti 2021–2025 in projekcije držav članic za obdobje skladnosti 2026–2030 kažejo, da obstaja vrzel do izpolnitve cilja.

Glede na predložene evidence toplogrednih plinov za leto 2025 začasna „obračunana“ bilanca za obdobje 2021–2023 kaže skupni dolg EU v višini 52 Mt ekvivalenta CO_2. Zato se glede na trenutno razpoložljive podatke pričakuje, da obveznost „nepresežka“ na ravni EU ne bo izpolnjena. Vendar se bodo ti podatki v naslednjih letih spremenili zaradi pričakovanih metodoloških izboljšav evidenc toplogrednih plinov. Te spremembe in vse prilagodljivosti, ki so na voljo državam članicam, se bodo nato upoštevale pred preverjanjem skladnosti za obdobje 2021–2025, ki se bo izvedlo leta 2027[41].

Glede na podatke za tri leta v obdobju skladnosti (2021–2023) in brez upoštevanja prilagodljivosti je 11 držav članic prikazalo obračunane presežke. To pomeni, da bodo morda imele težave pri izpolnjevanju zadevne obveznosti v letu 2025, pri čemer so največji neto presežek imele Nemčija, Finska in Portugalska[42]. Po drugi strani pa je 16 držav članic izpolnilo obveznost „nepresežka“, saj so obračunani odvzemi večji od obračunanih emisij. Največji neto dobropis imajo Italija, Romunija in Španija[43]. Ponovno je treba opozoriti, da se lahko ti podatki spremenijo zaradi pričakovanih metodoloških izboljšav.

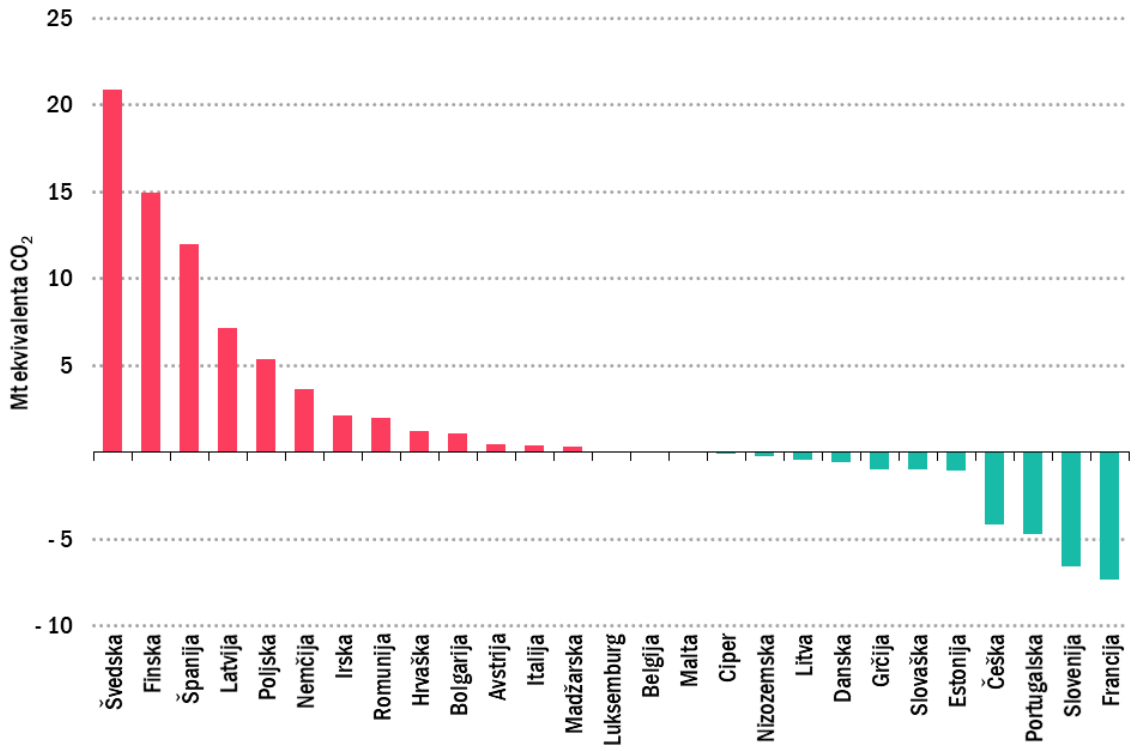
Najnovejše projekcije, ki so jih predložile države članice, kažejo, da EU kot celota ni na dobri poti, da bi dosegla svoj cilj glede zagotovitve dodatnih neto odvzemov v višini 42 Mt ekvivalenta CO_2 do leta 2030, pri čemer vrzel znaša približno 40–55 Mt ekvivalenta CO_2. Švedska, Finska in Španija napovedujejo največjo vrzel do svojih nacionalnih ciljev za leto 2030, svoj zadevni cilj do leta 2030 pa naj bi najbolj presegle Francija, Slovenija in Portugalska (slika 20).

[41] Kar zadeva točnost podatkov, države članice stalno izboljšujejo svoje metodologije za poročanje o evidenci toplogrednih plinov. Ponovni izračuni na podlagi boljših podatkov se sčasoma odražajo v evidencah. Zato bo treba ustrezno posodobiti nekatere zgodovinske primerjalne vrednosti, ki se uporabljajo za računovodstvo, na primer referenčne ravni za gozdove. Poleg tega so v uredbi o LULUCF na voljo posebne prilagodljivosti, ki jih države članice lahko uporabijo, na primer za naravne motnje. Te vidike bo treba upoštevati pred preverjanjem skladnosti glede na obveznost „nepresežka“ za obdobje skladnosti 2021–2025. Komisija je vzpostavila postopek za pomoč državam članicam in olajšanje priprave teh posodobitev v prihodnjih mesecih.

[42] Države članice s presežki v padajočem vrstnem redu: Nemčija, Finska, Portugalska, Francija, Češka, Avstrija, Švedska, Estonija, Latvija, Belgija in Ciper.

[43] Države članice z dobropisi v naraščajočem vrstnem redu: Malta, Luksemburg, Slovenija, Litva, Nizozemska, Grčija, Hrvaška, Slovaška, Bolgarija, Irska, Poljska, Madžarska, Danska, Španija, Romunija in Italija.

Slika 20: Predvidena vrzel do nacionalnih ciljev za leto 2030 z dodatnimi ukrepi na podlagi projekcij držav članic za leto 2030 (v Mt ekvivalenta CO_2)

Opomba: vrzeli do cilja glede rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva za leto 2030 so bile izračunane ob upoštevanju najnovejših podatkov iz evidenc in projekcij toplogrednih plinov držav članic (oboje predloženo leta 2025), vključno s ponovno prilagoditvijo zaradi morebitnih neskladij med podatki iz evidenc in projekcijami. Države članice stalno izboljšujejo natančnost svojih metodologij za podatke iz evidenc in projekcije toplogrednih plinov, zato se lahko izračuni vrzeli v prihodnosti spremenijo.

Ključno je, da države članice hitro pripravijo in izvedejo ustrezne politike, s katerimi se bodo zanesljivo usmerile k doseganju svojih podnebnih ciljev. To bi moralo vključevati ukrepe za pomoč kmetom, gozdarjem in drugim zadevnim skupinam pri oblikovanju trajnostnih poslovnih modelov v skladu s temi cilji.

4.3 Ukrepi za okrepitev spremljanja zemljišč

V skladu z uredbo o LULUCF morajo vse države članice vzpostaviti sisteme, s katerimi bodo med drugim spremljale zaloge ogljika v tleh in biomasi.

Evidence o toplogrednih plinih držav članic so podlaga za podnebne ukrepe in se stalno razvijajo. Natančnejši in pravočasnejši podatki o zemljiščih, tleh in gozdovih bodo pripomogli k opredelitvi ukrepov, ki prinašajo največje podnebne koristi. Celoviti in primerljivi sistemi spremljanja zemljišč, ki izkoriščajo prednosti naprednih tehnologij, kot so modeliranje in sateliti, so ključni za stroškovno učinkovito odločanje in naložbe v sektor zemljišč, tako v državah članicah kot vzdolž vrednostnih verig biogospodarstva. Komisija pomaga državam članicam pri teh prizadevanjih, na primer prek programa Obzorje Evropa in satelitskega programa Copernicus.

4.4 Povezane pobude, pomembne za kmetijstvo in gozdarstvo

Uredba EU o odvzemih ogljika in gospodarjenju z njim, sprejeta leta 2024, je namenjena **olajšanju in pospešitvi uvajanja visokokakovostnih odvzemov ogljika in zmanjševanja emisij**. Vključuje tri vrste dejavnosti:

- trajne odvzeme,
- gospodarjenje z ogljikom in
- shranjevanje ogljika v izdelkih z dolgo življenjsko dobo.

Uredba bo s certifikacijo proizvodov, ki shranjujejo ogljik, kot je lesna gradnja, upravljavcem zemljišč zagotovila nove poslovne priložnosti in podprla rast trajnostnega krožnega biogospodarstva. To bo državam članicam pomagalo pri doseganju njihovih ciljev glede rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva.

4.5 Spodbude za odvzeme ogljika in trajnostne prakse

Za spodbujanje odvzemov ogljika so na voljo ali se razvijajo številni mehanizmi financiranja in spodbude iz javnih ali zasebnih virov.

EU zagotavlja financiranje v okviru skupne kmetijske politike, skladov kohezijske politike in drugih programov EU, kot so LIFE ali Obzorje Evropa (zlasti evropski dogovor o tleh). Komisija je leta 2023 sprejela smernice o možnostih financiranja EU za zdrava tla.

Države članice lahko podprejo tudi uvajanje praks trajnostnega gospodarjenja v skladu s pravili o državni pomoči, ki so bila revidirana in omogočajo podpiranje gozdnih ekosistemskih storitev, kot sta uravnavanje podnebja in obnova biotske raznovrstnosti. V smernicah Komisije o plačilnih shemah za gozdne ekosistemske storitve so na voljo dodatne informacije za zainteresirane skupine. Skupna kmetijska politika in državna pomoč zajemata tudi financiranje naložb in ukrepov, kot so usposabljanje, svetovanje ali sodelovanje, ki pomagajo čim bolj povečati učinke.

Pobude zasebnega sektorja, povezane s prostovoljnimi trgi ogljika ali kombinacijo različnih možnosti financiranja, lahko dopolnijo in nadalje spodbujajo obsežno uvajanje gospodarjenja z ogljikom.

5. Upravljanje industrijskega ogljika

Ključni poudarki

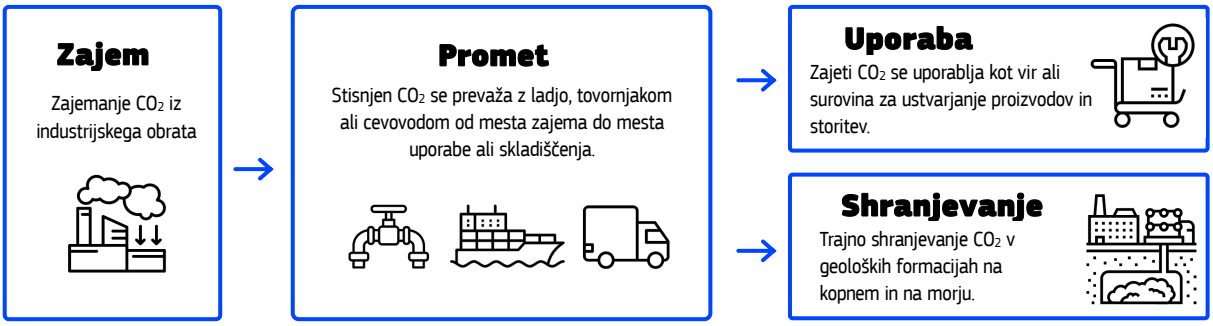
- Za dosego podnebne nevtralnosti do leta 2050 je potrebno trajno zajemanje in shranjevanje emisij CO_2.
- Evropska komisija je leta 2024 pripravila strategijo za omogočanje upravljanja industrijskega ogljika.
- EU ima določen cilj glede zmogljivosti vbrizgavanja CO_2 do leta 2030 ter naftnim in plinskim podjetjem nalaga obveznost, da ta cilj dosežejo.

Ocena učinka podnebnega cilja za leto 2040 kaže, da bi bilo treba zajeti do 300 milijonov ton CO_2 in shraniti približno 200 milijonov ton CO_2 do leta 2040, da bi dosegli predlagani cilj za leto 2040, tj. zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 90 %. Do sredine stoletja bi bilo treba zajeti približno 450 milijonov ton CO_2 in shraniti približno 250 milijonov ton CO_2. V strategiji za industrijsko upravljanje ogljika je določena vizija in predlagan seznam ukrepov za dosego teh ciljev.

CO_2 je mogoče zajeti, da se prepreči njegovo sproščanje v ozračje, nato pa ga shraniti ali uporabiti. Ti praksi sta znani kot zajemanje in shranjevanje ogljika ter zajemanje in uporaba ogljika. Večina CO_2, ki naj bi se zajela, naj bi izvirala iz surovin za industrijske procese (npr. sežigalnice odpadkov ali obrati za proizvodnjo klinkerja).

Zajeti CO_2 je lahko tudi biogeni ali atmosferski. Biogeni CO_2 nastaja z biološkimi procesi in ga je mogoče zajeti na primer v elektrarnah na biomaso ali obratih za predelavo odpadkov v energijo. Atmosferski CO_2 se naravno nahaja v atmosferi. Zajemanje in trajno shranjevanje CO_2 biogenega ali atmosferskega izvora je praksa, znana kot trajni odvzemi ogljika.

Slika 21: Shema zajemanja, uporabe in shranjevanja ogljikovega dioksida

Strategija za upravljanje industrijskega ogljika je pomemben korak k bolj enotnemu uvajanju zajemanja in shranjevanja ogljika, zajemanja in uporabe ogljika ter trajnega odvzema ogljika v Evropi. Strategija podpira vzpostavitev enotnega trga za storitve prevoza in shranjevanja CO_2 po vsej Evropi do leta 2030.

Okvir za certificiranje odvzemov ogljika, sprejet konec leta 2024, določa pravila EU za merjenje in preverjanje dejavnosti visokokakovostnega odvzema ogljika. Ta okvir naj bi spodbujal prostovoljni trg in bi lahko bil podlaga za prihodnjo vključitev domačih trajnih odvzemov v sistem EU za trgovanje z emisijami. Dogovor o čisti industriji iz leta 2025 povezuje podnebne cilje z industrijsko konkurenčnostjo, pri čemer daje prednost zajemanju, uporabi in shranjevanju ogljika za sektorje, v katerih je težko zmanjšati emisije, ter nakazuje na morebitno spremembo sistema EU za trgovanje z emisijami, da bi se nagradilo trajno shranjevanje CO_2.

Države članice morajo od decembra 2024 predložiti letno poročilo o napredku glede potreb po zajemanju, prevozu in shranjevanju ogljika. To poročilo vsebuje:

- tekoče projekte zajemanja, shranjevanja in prevoza CO_2,
- ustrezne potrebe po zmogljivostih vbrizgavanja in shranjevanja,
- nacionalne podporne ukrepe, strategije in cilje glede zajemanja CO_2.

Letna poročila vseh držav članic so na voljo na spletnem mestu o shranjevanju ogljika.

Cilj EU je ustvariti trg EU za storitve skladiščenja CO_2. Da bi to dosegli, akt o neto ničelni industriji določa cilj EU glede zmogljivosti vbrizgavanja CO_2 v višini vsaj 50 milijonov ton na leto do leta 2030 ter 44 proizvajalcem nafte in plina v EU nalaga, da ta cilj dosežejo. Ti proizvajalci morajo razviti letno zmogljivost vbrizgavanja CO_2 v EU do leta 2030[44]. Evropska komisija bo od leta 2025 objavljala letno poročilo o napredku pri doseganju zadevnega cilja.

Proizvajalci so morali Komisiji do 30. junija 2025 predložiti podroben načrt, v katerem so pojasnili, kako se pripravljajo, da bodo prispevali k cilju EU za zmogljivost vbrizgavanja CO_2 do leta 2030. S temi načrti bi morali potrditi količino nove zmogljivosti za shranjevanje in vbrizgavanje CO_2, ki jo nameravajo imeti pripravljeno do leta 2030, ter določiti metode in vmesne cilje, ki jih bodo uporabili za dosego tega cilja. Proizvajalci nafte in plina morajo od 30. junija 2026 Komisiji letno poročati o napredku pri doseganju cilja. Komisija bo ta poročila objavila.

[44] Sklep Komisije (EU) 2025/1479 z dne 22. maja 2025 o določitvi sorazmernih prispevkov subjektov, ki imajo dovoljenje, kot je opredeljeno v členu 1, točka 3, Direktive 94/22/ES Evropskega parlamenta in Sveta, k cilju Unije glede zmogljivosti vbrizgavanja CO_2 do leta 2030.

6. Odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje

Ključni poudarki

- Podnebne nevarnosti ogrožajo konkurenčnost, varnost in blaginjo Evrope. Odpornost proti podnebnim spremembam bi morala nujno postati sestavni del vseh evropskih politik.
- Potekajo prizadevanja za vzpostavitev integriranega okvira EU za odpornost proti podnebnim spremembam, ki naj bi bil predlagan leta 2026.
- Osrednje načelo je vgrajena odpornost. To pomeni, da morajo biti vse naložbe, ki so ranljive ali izpostavljene podnebnim vplivom, zasnovane tako, da so odporne proti podnebnim tveganjem, ki bi se lahko uresničila v njihovi življenjski dobi, in jih prenesejo, ne da bi pri tem utrpele nesprejemljivo izgubo vrednosti ali uporabnosti.
- Države članice EU so v zadnjem letu dosegle pomemben napredek pri razvoju politike za odpornost in prilagajanje, čeprav še ne dosegajo zahtevanih preobrazbenih sprememb.
- Pripravi in izvajanju prilagoditvenih ukrepov v vseh sektorjih je treba nameniti bistveno večjo pozornost.

Vplivi podnebnih sprememb se že čutijo. Nevihte, vročinski valovi, suše, požari v naravi in poplave povzročajo škodo domovom, cestam, naravi, financam in širšemu gospodarstvu v vseh državah EU. EU in države članice morajo v skladu s pravom EU doseči napredek pri:

- **krepitvi zmogljivosti za prilagajanje:** ugotoviti morajo, kaj se lahko zgodi v prihodnosti, in ustrezno načrtovati;
- **krepitvi odpornosti:** pomagati morajo ljudem, krajem in sistemom, da bodo odporni proti motnjam in si bodo hitro opomogli, ter
- **zmanjševanju ranljivosti:** zmanjšati morajo izpostavljenost skupnosti in sredstev škodljivim vplivom podnebnih sprememb.

Čeprav je bil dosežen napredek, ukrepi EU in nacionalni ukrepi še vedno ne zadostujejo za to, kar je v tej fazi potrebno.

6.1 Podnebne nevarnosti in gospodarske izgube

Evropska agencija za okolje je leta 2024 objavila prvo **evropsko oceno podnebnih tveganj**. Ta ocena je pokazala, da bi lahko 34 od 36 glavnih podnebnih tveganj v petih sklopih tveganj (ekosistemi, zdravje, infrastruktura, hrana ter gospodarstvo in finance) v tem stoletju po scenarijih visokega segrevanja doseglo kritične ali celo katastrofalne

ravni. Rezultati evropskega poročila o stanju podnebja za leto 2024[45] so prav tako pokazali, da ta tveganja ogrožajo življenja, preživetje in dobrobit številnih Evropejcev.

Od osemdesetih let prejšnjega stoletja se **Evropa segreva dvakrat hitreje od svetovnega povprečja**, zaradi česar je celina, ki se najhitreje segreva. Leto 2024 je bilo najtoplejše leto v Evropi, kot kažejo vsi nabori podatkov, z rekordno visokimi letnimi temperaturami na skoraj polovici (približno 48 %) celine. Letna povprečna temperatura na morski in jezerski gladini v Evropi je leta 2024 prav tako dosegla najvišjo zabeleženo raven, in sicer nekoliko nad prejšnjim rekordom iz leta 2023. Ledeniki v Skandinaviji so doživeli največjo izgubo mase, kar so jih kdaj zabeležili, in največjo na svetu.

V Evropi ekstremna vročina povzroča približno 95 % vseh smrti, povezanih s podnebjem[46]. V zadnjih 20 letih se je število smrti zaradi vročine povečalo za približno 30 %, pri čemer so bili zaradi učinka urbanega toplotnega otoka najhuje prizadeti prebivalci gosto naseljenih mest[47].

Požari v naravi so v letu 2024 požgali več kot 400 000 hektarjev (4 000 km²) v 21 od 27 držav EU in prizadeli 42 000 ljudi. To je nekoliko nad povprečjem v obdobju 2006–2023, vendar manj kot v prejšnjih treh letih[48]. Vendar so v začetku glavne sezone, julija, na več grških otokih in na Madeiri na Portugalskem izbruhnili resni požari v naravi. Samo v enem tednu so na Portugalskem požari v naravi požgali več kot 100 000 hektarjev zemljišč, kar je približno 32 % vseh požganih površin v Evropi[49]. V Bolgariji je bila skupna zabeležena požgana površina najvišja v več kot desetletju, pri čemer je 256 požarov požgalo 45 000 hektarov zemljišč. Do konca avgusta 2025 je bilo od začetka leta požganih skoraj milijon hektarjev, kar je več kot trikrat povprečja 293 000 hektarjev v obdobju 2006–2024[50].

Poleg nadpovprečno visokih temperatur je **dolgotrajno pomanjkanje padavin** v večini jugovzhodne Evrope vplivalo na rečne tokove ter prizadelo **kmetijstvo, ekosisteme in proizvodnjo energije**. Informacije iz več virov na primer kažejo, da so bili rezervoarji na Siciliji v začetku julija 2024 pod opozorilnimi ravnmi, pri čemer so bile količine za 45 % manjše kot prejšnje leto[51]. Številne občine so izdale predpise o varčevanju z vodo, saj je suša povzročila izgube v kmetijski proizvodnji. To je močno prizadelo pridelke agrumov, pšenice in vinogradov, gospodarska škoda pa je ocenjena na 2,7 milijarde EUR[52].

---

[45] Če ni navedeno drugače, vsi podatki v tem oddelku temeljijo na tem poročilu.
[46] *Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe (Gospodarske izgube zaradi ekstremnih dogodkov, povezanih z vremenom in podnebjem v Evropi)* | domača stran Evropske agencije za okolje.
[47] *Extreme weather and human health* (Ekstremni vremenski dogodki in zdravje ljudi) | Copernicus.
[48] Te številke predstavljajo približno 80 % obsega, zabeleženega leta 2023, in le polovico skupnega obsega za leto 2022. *Advance report on forest fires in Europe, Middle East and North Africa 2024* (Predhodno poročilo o gozdnih požarih v Evropi, na Bližnjem vzhodu in v severni Afriki za leto 2024), Urad za publikacije EU (str. 10).
[49] Wildfires (Požari v naravi) | Copernicus.
[50] EFFIS – statistični portal.
[51] *Persistent droughts: critical water shortages and crops threatened* (Vztrajne suše: kritično pomanjkanje vode in ogroženi pridelki), Evropska komisija.
[52] *Persistent droughts: critical water shortages and crops threatened* (Vztrajne suše: kritično pomanjkanje vode in ogroženi pridelki), Evropska komisija.

Leta 2024 je jugovzhodna Evropa doživela najhujše sušne razmere in imela najbolj suho poletje v zadnjih 12 letih, septembra pa so bile v srednji Evropi najbolj mokre razmere od leta 1979 zaradi **izrednih padavin**, ki jih je prinesel ciklon Boris in so prizadele osem držav članic. Posledične obsežne hude poplave so leta 2024 po ocenah prizadele 413 000 ljudi, pri čemer je življenje izgubilo 335 ali več oseb.

Škoda zaradi neviht in poplav po vsej Evropi v letu 2024 je po ocenah znašala najmanj 18 milijard EUR, zavarovane izgube zaradi poplav v letu 2024 pa so bile druge najvišje doslej[53]. **Od vseh naravnih nesreč, ki so leta 2024 prizadele Evropo, so tri najdražje povzročile poplave**. Po skupni vrednosti izgub so hudourniške poplave v Španiji povzročile 10 milijard EUR škode, pri čemer je bila zavarovana manj kot polovica sredstev. Hudourniške poplave v Nemčiji, na Poljskem, v Italiji, Avstriji in na Češkem so povzročile skupne izgube v višini 5 milijard EUR, pri čemer sta bili zavarovani le 2 milijardi EUR. Poplave, ki jih je povzročil ciklon Boris na Češkem, v Avstriji, na Poljskem, v Italiji, na Slovaškem, v Romuniji in na Madžarskem, so povzročile izgube v višini 4 milijarde EUR, od katerih je bila zavarovana polovica[54]. Podnebne spremembe so vzrok za več kot tretjino vse **zavarovalne škode, povezane z vremenom**, v zadnjih 20 letih[55]. Leta 2023 je bila zavarovana le približno četrtina gospodarskih izgub v EU, delež pa je bil v nekaterih državah EU manjši od 5 %[56].

Povečanje pogostosti in intenzivnosti številnih od teh ekstremnih vremenskih dogodkov pomeni tudi povečano tveganje za **grajeno okolje in infrastrukturo** v Evropi ter za storitve, ki jih zagotavljajo. Študija Komisije kaže, da bodo podnebne spremembe pospešile korozijo v starejših armiranobetonskih stavbah, stroški popravil pa naj bi do leta 2100 znašali od 76 do 883 milijard EUR.

Ekstremni vročinski valovi in požari, močne padavine in poplave, obilno sneženje in nevihte močno preizkušajo odpornost **prometnega sistema**, vplivajo na operativno in ekonomsko funkcionalnost ter so vzrok za nesreče, incidente in zamude ali odpovedi železniških prevoznih storitev[57]. Morski vročinski valovi imajo tudi pomembne socialno-gospodarske posledice, zlasti za panoge, kot so **ribištvo, akvakultura in turizem**. Podnebne spremembe vplivajo tudi na določene skupine ljudi in **kulture** v Evropi. V severni Evropi na primer podnebne spremembe močno vplivajo na preživetje ljudstva Sami ter ogrožajo kulturo in blaginjo avtohtonih skupnosti v Evropi.

Obseg prihodnjih gospodarskih izgub bo **odvisen od ukrepov, sprejetih za ublažitev podnebnih vplivov, izvajanje ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam in**

---

[53] *Hurricanes, severe thunderstorms and floods drive insured losses above USD 100 billion for 5th consecutive year, says Swiss Re Institute* (Orkani, hude nevihte in poplave so že peto leto zapored povzročili zavarovane izgube v višini več kot 100 milijard USD, pravi inštitut Swiss Re) | Swiss Re.

[54] Družba Munich Reinsurance Company – informativni pregled za leto 2024.

[55] *Climate change accounts for over a third of insured weather losses this century and rising* (Podnebne spremembe predstavljajo več kot tretjino zavarovanih izgub zaradi vremena v tem stoletju, pri čemer se ta delež še povečuje), Insure Our Future Global.

[56] *Skupni dokument EIOPA in ECB: Towards a European system for natural catastrophe risk management* (V smeri evropskega sistema za obvladovanje tveganj naravnih katastrof), EIOPA.

[57] *2024 Rail Environmental Report* (Okoljsko poročilo o železnicah za leto 2024), Agencija Evropske unije za železnice (str. 76).

povečanje odpornosti izpostavljenih sredstev. Po vseh scenarijih bi lahko letne izgube EU do leta 2070 dosegle 2,2 % BDP, četrtina regij EU pa bi lahko utrpela več kot 5-odstotne izgube BDP[58]. Če bo globalno segrevanje trajno ostalo nad pragom 1,5 °C, določenim v Pariškem sporazumu, bi lahko skupna dodatna izguba BDP za EU med letoma 2031 in 2050 znašala 2,4 bilijona EUR[59].

Evropska komisija je pred kratkim izvedla študijo o izgubah produktivnosti dela zaradi vse večjega vročinskega stresa v regijah EU. Iz študije je razvidno, da se bosta zaradi **vročinskega stresa**, ki ga povzročajo podnebne spremembe, zmanjšala delovna produktivnost in BDP po vsej Evropi, najbolj pa bodo prizadete južne in jugovzhodne regije. Izgube produktivnosti lahko do leta 2050 dosežejo približno 0,9 %, izgube BDP pa do 0,7 % v najbolj prizadetih regijah v primerjavi s prihodnostjo brez učinkov vročinskega stresa. Te izgube naj bi se do leta 2080 še povečale, pri čemer naj bi izguba produktivnosti dosegla 2,5 %, izguba BDP pa presegla 1,5 %. Če se ne sprejmejo prilagoditveni ukrepi in se uresničijo najslabši podnebni scenariji, bi lahko izgube produktivnosti dela v nekaterih regijah presegle 6 %, izgube BDP pa 4 %.

6.2 Ukrepi EU za krepitev odpornosti proti podnebnim spremembam

Glede na najrazličnejše podnebne nevarnosti je bistveno okrepiti odpornost našega gospodarstva, družbe in infrastrukture proti podnebnim spremembam, da bi ohranili temeljne družbene funkcije in zagotovili blaginjo ljudi. Odpornost proti podnebnim spremembam in obvladovanje tveganj sta bistvena za konkurenčno, varno in uspešno EU.

Namen **strategije za unijo pripravljenosti** je okrepiti civilno in vojaško pripravljenost EU na prihodnje krize, da bi bili vsi pripravljeni ter sposobni, da se hitro in učinkovito odzovejo, če bo to potrebno. Strategija bo pomagala pri pripravljenosti na nacionalni ravni, saj bo okrepila usklajevanje in učinkovitost v okviru obstoječih strategij ter spodbujala kulturo odpornosti na vse vrste prihodnjih kriz.

Strategija priznava, da so podnebna tveganja del ključnega kriznega okolja. Poudarja pomen predvidevanja in preprečevanja ter potrebo po celovitem obravnavanju tveganj in groženj, ob upoštevanju njihovega medsebojnega vpliva in kaskadnih učinkov. S tem glavnim ciljem se strategija zavezuje, da bo razvila celovito medsektorsko oceno tveganja in nevarnosti na ravni EU. Strategija tudi izrecno določa, da je treba **„vgrajeno odpornost proti podnebnim spremembam“ in „vgrajeno pripravljenost“ vključiti v vse politike in ukrepe EU.** Z uporabo skupnih referenčnih podnebnih scenarijev bi se zagotovila boljša odpornost politik na podnebne spremembe, da bi se preprečile prihodnje krize ter okrepilo proaktivno obvladovanje podnebnih, okoljskih in vodnih tveganj po vsej EU.

[58] Skupina svetovne banke, 2024. *Climate Adaptation Costing in a Changing World. Economics for Disaster Prevention and Preparedness* (Stroški prilagajanja podnebnim spremembam v spreminjajočem se svetu. Ekonomija za preprečevanje nesreč in pripravljenost nanje).

[59] Evropska komisija. 2024. Podnebni cilj Evrope za leto 2040 in pot do podnebne nevtralnosti do leta 2050 ter oblikovanje trajnostne, pravične in uspešne družbe.

V letu 2024 je bil poudarek na tem, da se začne delo na **integriranem okviru za odpornost proti podnebnim spremembam**, vključno z javnim pozivom za predložitev dokazov. Evropska agencija za okolje je vodila pripravo druge evropske ocene podnebnih tveganj. Cilj integriranega okvira je zagotoviti, da so vse naložbe, ki so ranljive zaradi vplivov podnebnih sprememb usmerjene v obravnavanje podnebnih tveganj, ki bi se lahko pojavila v njihovi življenjski dobi (t. i. vgrajena odpornost).

Kompas za konkurenčnost, ki je v celoti usklajen z zgoraj navedenimi politikami, EU in države članice poziva, naj redno posodabljajo ocene podnebnih tveganj in izboljšujejo kritično infrastrukturo na podlagi načela vgrajene odpornosti. V njem so opredeljene možnosti za preprečevanje, da bi bile dobavne verige in proizvodni obrati ogroženi zaradi nevarnih dogodkov, vključno z ukrepi za vključitev odpornosti proti podnebnim spremembam v urbanistično načrtovanje, uvajanje rešitev, ki temeljijo na naravi, ter razvoj naravovarstvenih dobropisov in prilagajanje v kmetijstvu ob hkratnem ohranjanju prehranske varnosti.

V **viziji za kmetijstvo in prehrano EU** so opisani vplivi ekstremnih vremenskih dogodkov in spreminjajočih se vzorcev padavin na kmete. Da bi se zmanjšala njihova ranljivost in izpostavljenost tveganjem, se bodo povečale spodbude za financiranje prilagajanja na ravni kmetij in za delitev tveganj prek organizacij proizvajalcev ali zadrug. V okviru strategije bo prihodnja skupna kmetijska politika zagotovila bolj ciljno usmerjene ukrepe in naložbe, s katerimi bo kmetijski sektor postal odpornejši na spreminjajoče se razmere. Na območjih, kjer sedanja proizvodnja dolgoročno ni trajnostna, bodo potrebne ambicioznejše preobrazbe, ki bodo vključevale na primer nove lokalne strategije, raziskave in inovacije.

Kot je poudarjeno v **strategiji za odpornost v zvezi z vodo**, je drug pomemben vidik krepitve odpornosti EU podpora javnim organom, podjetjem in javnosti pri pripravah na prihodnja podnebna tveganja. To lahko vključuje podporo za uporabo digitalnih orodij za sisteme EU za zgodnje opozarjanje in spremljanje v realnem času. Strategija poziva k ukrepom za opolnomočenje ljudi in skupnosti, da se prilagodijo in zaščitijo pred tveganji. Prvi korak h krepitvi družbene odpornosti je zagotoviti široko dostopnost informacij o posebnih tveganjih, s katerimi se srečujejo ljudje, podjetja, zemljišča in infrastruktura. Morda že obstajajo številna orodja za zaščito prebivalstva pred nesrečami, povezanimi s podnebjem, ali ublažitev njihovih posledic, vendar niso vedno dovolj znana ali uporabljena. EU in države članice morajo zato okrepiti povezave med obstoječimi orodji za obvladovanje tveganja na evropski ravni (kot so orodja za zgodnje opozarjanje v okviru storitve programa Copernicus za ravnanje v izrednih razmerah) ter orodji, ki so na voljo na nacionalni in lokalni ravni.

Za krepitev odpornosti je ključnega pomena tudi vključitev podnebnih tveganj v fiskalno politiko. Ker se gospodarski in fiskalni stroški podnebnih sprememb povečujejo, prizadevanja za prehod pa pospešujejo, je bistveno oceniti makrofiskalne učinke podnebnih sprememb in jih vključiti v nacionalne proračunske okvire. Leta 2024 je bil znaten napredek dosežen s spremembami **direktive o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic**, ki so bile sprejete kot del revidiranega okvira

ekonomskega upravljanja EU. Od leta 2026 morajo vse države članice EU v svojih proračunskih dokumentih v največji možni meri oceniti, kako lahko makrofiskalna tveganja zaradi podnebnih sprememb vplivajo na srednje- in dolgoročno vzdržnost javnih financ, pogojne obveznosti, povezane z nesrečami in podnebjem, ter fiskalne stroške, nastale zaradi nesreč in šokov, povezanih s podnebjem, ter o tem poročati. Namen teh določb je okrepiti razumevanje in upravljanje fiskalnih učinkov, povezanih s podnebjem, spodbujati bolj proaktivne in na tveganju temelječe proračunske prakse ter podpirati z dokazi podprte politične in naložbene odločitve.

6.3 Napredek v državah članicah na področju politik in zakonodaje za odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje

Splošno okolje in okviri politike za odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje so dobro uveljavljeni po vsej Evropi[60]. Države članice uporabljajo vrsto politik za obvladovanje podnebnih tveganj, njihov cilj pa je okrepiti odpornost proti podnebnim spremembam in ukrepe za prilagajanje nanje, kot so:

- namenski zakoni o prilagajanju podnebnim spremembam;
- nacionalna podnebna pravila in drugi zakonodajni akti s pravili o prilagajanju;
- nacionalne strategije in načrti prilagajanja ter
- sektorski in regionalni načrti prilagajanja.

Nemčija je sprejela poseben **samostojni zakon o prilagajanju podnebnim spremembam**, Litva pa ga trenutno pripravlja. Vse več držav **pravila za prilagajanje** vključuje v svoja nacionalna podnebna pravila, da bodo imeli prilagoditveni ukrepi večjo pravno veljavo. 13 držav članic na ta način prilagajanju daje polno pravno veljavo.

Nacionalno načrtovanje prilagajanja in posodobljene ocene podnebnih tveganj so predpogoj za izvajanje politike. V skladu s pravom EU morajo države članice sprejeti in izvajati nacionalne strategije in načrte prilagajanja. V zvezi s tem se je dosegel napredek. **Leta 2025 imajo vse države EU vzpostavljeno prilagoditveno strategijo ali načrt** (glej sliko 22). Med letoma 2023 in 2025 je 11 držav članic sprejelo ali posodobilo svojo strategijo ali načrt.

Države EU napredujejo pri razvoju svojih **nacionalnih ocen podnebnih tveganj**. Sprejemajo ukrepe za pridobivanje in posodabljanje znanja o nevarnostih, ranljivostih, vplivih in tveganjih, povezanih s podnebjem, ter krepijo prizadevanja za z dokazi podprto oblikovanje politik o prilagajanju podnebnim spremembam. Skoraj vse države članice na nek način obravnavajo podnebna tveganja bodisi s tematskimi analizami ali sektorskimi analizami bodisi s celovitimi ocenami podnebnih tveganj, ki zajemajo več tveganj in več sektorjev.

Šest držav članic je poročalo, da so dokončale svojo novo ali posodobljeno nacionalno oceno podnebnega tveganja za obdobje 2023–2025. Število držav članic, ki imajo na

[60] *From adaptation to action: insights into progress and challenges across Europe* (Od prilagajanja k dejanjem: vpogled v napredek in izzive po vsej Evropi), Evropska agencija za okolje, 2025.

voljo celovito in nacionalno oceno, se je povečalo na 21. 13 držav članic poroča, da so nove nacionalne celovite ocene načrtovane ali v pripravi.

Vsaj tretjina držav članic je dokončala nove **tematske ali sektorske ocene podnebnih tveganj**. **Večina držav članic ima na voljo vsaj neko obliko sektorske ali tematske ocene podnebnega tveganja ali ranljivosti**.

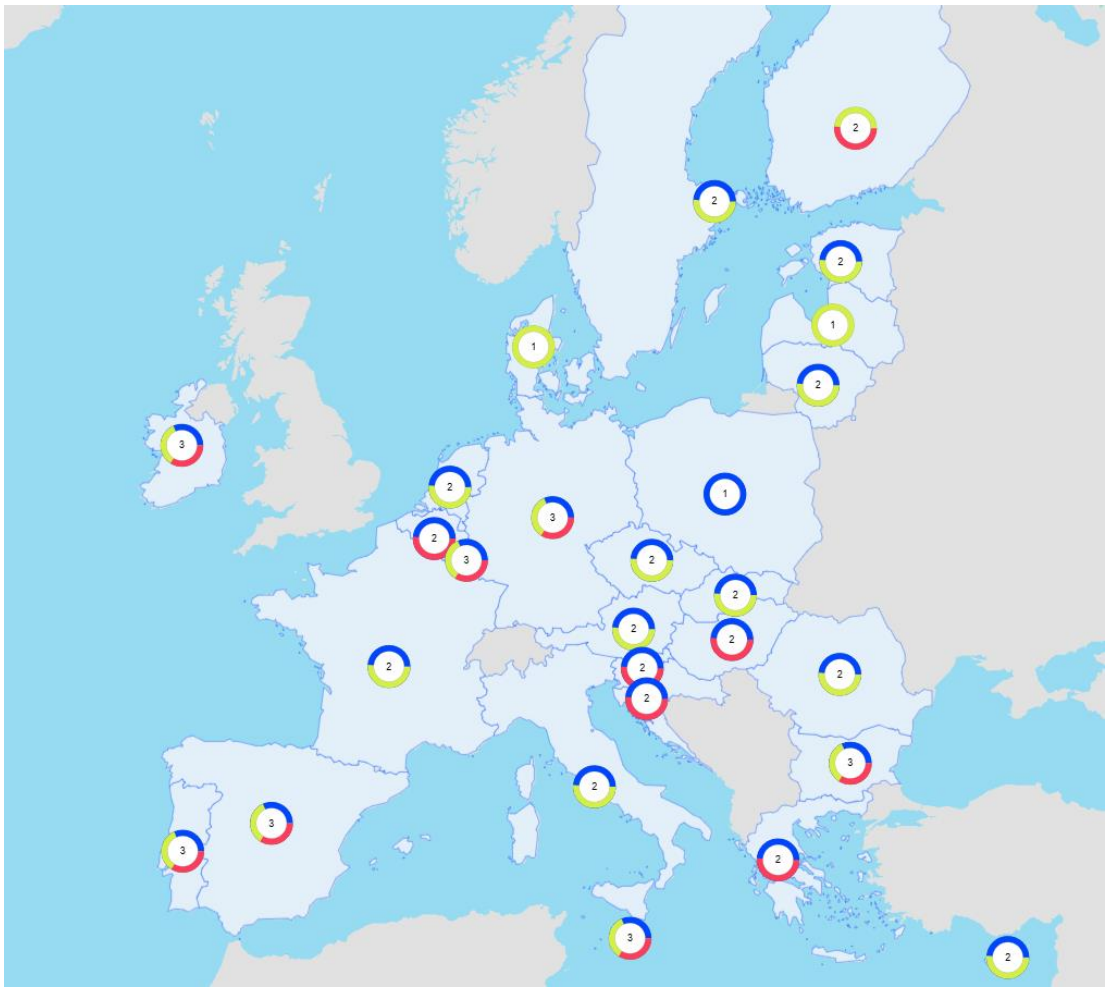
Čeprav se raven politične pripravljenosti držav članic na nacionalni ravni stalno povečuje, so na vseh ravneh **potrebni bolj usklajeni okviri za politike, spremljanje, poročanje in ocenjevanje**. Trenutno ni na voljo usklajenih podatkov o izvajanju prilagoditvenih politik v vseh državah članicah, vendar nedavne ocene kažejo, da izvajanje in metode za ocenjevanje učinkovitosti in uspešnosti prilagajanja zaostajajo. Ključnega pomena je, da se **prilagajanje vključi v sektorsko politiko**. Kljub naraščajočemu trendu sektorskih in tematskih politik prilagajanja na nacionalni ravni je potrebnih več ukrepov v zvezi s sektorskimi politikami, na primer v zdravstvenem sektorju.

Nacionalne, regionalne in lokalne vlade v oblikovanje in načrtovanje politik prilagajanja vse bolj vključujejo pravosodje. Podobno se pravosodje vse bolj upošteva na regionalni in lokalni ravni pri načrtovanju prilagajanja mest. V Evropi obstaja veliko primerov, kjer se participativni procesi uporabljajo za oblikovanje politik. Kljub temu je treba še vedno pozornost nameniti vključevanju ranljivih skupin in pravosodju (za več podrobnosti glej poglavje 11 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije).

Opisani razvoj je usklajen s priporočili Komisije in odzivi držav članic nanje. Komisija je v svoji oceni iz septembra 2023 ugotovila, da bi bilo treba ukrepe držav članic pogosto izboljšati, da bi bili bolj skladni s cilji EU in mednarodnih sporazumov ter bi se zagotovil stalen napredek pri krepitvi sposobnosti prilagajanja, krepitvi odpornosti in zmanjšanju ranljivosti zaradi podnebnih sprememb. Po zadevni oceni je izdala prilagojena priporočila za 26 držav članic, v katerih je obravnavala širok nabor vidikov v celotnem ciklu politike (za več podrobnosti glej poglavje 11 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije).

Več informacij o odpornosti proti podnebnim spremembam in prilagajanju nanje, vključno s profili držav, študijami primerov, smernicami, podatki in publikacijami, je na voljo na portalu Climate-ADAPT.

Slika 22: Strategije prilagajanja, načrti prilagajanja in podnebna pravila s pravili o prilagoditvenih določbah v EU

6.4 Regionalni in lokalni ukrepi [61]

Regije in mesta po vsej EU krepijo odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje. Napredek dosegajo na dveh področjih:

- **zakonske zahteve.** Vse več držav članic zdaj od regionalnih in lokalnih organov zahteva, da pripravijo in izvajajo načrte za prilagajanje podnebnim spremembam. Države, ki imajo te pravne zahteve, imajo pogosto vzpostavljene strategije ali vključujejo odpornost in prilagajanje v sektorske programe, politike in predpise ter uvajajo ukrepe z usklajevanjem na več ravneh;
- **prostovoljno ukrepanje.** V državah brez pravnih zahtev regije in mesta vse pogosteje sprejemajo prostovoljne ukrepe, pogosto v okviru nacionalnih načrtov

[61] Predhodna ocena nabora podatkov iz uredbe o upravljanju iz leta 2025/prilagoditev na podnacionalni ravni

prilagajanja ali čezmejnih programov EU. Vlade to pogosto podpirajo s spodbudami, smernicami in skupnimi pobudami.

Institucionalizirane mreže na več ravneh postajajo vse bolj običajne, saj podpirajo lokalne, regionalne in nacionalne organe pri izmenjavi znanja in usklajevanju politik. Sredstva EU pomagajo regijam in občinam financirati projekte za odpornost proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje. (Za več informacij glej poglavje 7).

Pobuda Konvencije županov, ki je bila ustanovljena leta 2008 in jo podpira Evropska komisija, združuje na tisoče lokalnih oblasti, ki si prizadevajo svojim državljanom zagotoviti boljšo prihodnost. Lokalne oblasti se s pridružitvijo pobudi prostovoljno zavežejo k izvajanju podnebnih in energetskih ciljev EU. Zadevna pobuda je ključni dejavnik za lokalno načrtovanje prilagajanja po vsej Evropi, saj zagotavlja orodja, mreže in medsebojno podporo. Več kot 10 000 lokalnih oblasti se je zavezalo, da bodo ukrepale v okviru treh stebrov pakta, vključno s krepitvijo odpornosti in zmanjšanjem energetske revščine.

7. Naložbe v podnebne ukrepe

Ključni poudarki

- Vlaganje danes pomeni prihranek jutri. Ekstremni dogodki, povezani s podnebjem, so med letoma 1980 in 2023 v EU povzročili gospodarske izgube v višini 738 milijard EUR, od tega 162 milijard EUR v obdobju 2021–2023. S pospeševanjem zelenih naložb se zmanjšujejo prihodnji stroški, ustvarjajo delovna mesta ter krepita odpornost in energetska varnost Evrope.
- Za doseganje podnebnih in energetskih ciljev EU so potrebne znatne naložbe. Letne naložbe v energetski sistem EU se morajo v obdobju 2021–2030 v primerjavi z obdobjem 2011–2020 več kot podvojiti na približno 565 milijard EUR na leto.
- Zasebni kapital je bistvenega pomena za prehod. Okvir EU za trajnostno financiranje mobilizira znatne zasebne naložbe za trajnostne dejavnosti, pri čemer je izdaja zelenih obveznic v EU leta 2024 dosegla rekordnih 314 milijard EUR.
- Proračun EU vključuje podnebne ukrepe v vse programe. Približno 662 milijard EUR (34 % proračuna za obdobje 2021–2027) je namenjenih podnebnim ciljem prek programov, kot so mehanizem za okrevanje in odpornost, kohezijska politika ter programa InvestEU in Obzorje Evropa.

7.1 Potrebe po naložbah

Ekstremni pojavi, povezani s podnebjem, so med letoma 1980 in 2023 po ocenah povzročili gospodarske izgube v višini 738 milijard EUR po vsej EU. Presenetljivo je, da je samo med letoma 2021 in 2023 nastala izguba v višini 162 milijard EUR (22 % vseh izgub)[62]. Ti naraščajoči stroški kažejo na nujnost in pomen ukrepanja za boj proti podnebnim spremembam, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in pripravo na vse večje podnebne vplive. Podnebni ukrepi poleg zmanjševanja podnebnih vplivov prinašajo tudi širše gospodarske in družbene koristi. Te koristi vključujejo čistejši zrak, boljše javno zdravje in nižje stroške zdravstvenega varstva. To je tudi naložba v strateško neodvisnost EU, saj se s tem prihrani denar, poleg tega pa tudi zmanjša odvisnost EU od uvožene energije in izpostavljenost pretresom. EU bi lahko s prehodom na energijo iz obnovljivih virov med letoma 2031 in 2050 zmanjšala stroške uvoza fosilnih goriv za 2,8 bilijona EUR v primerjavi s povprečjem v obdobju 2011–2020[63].

Prihodnje potrebe

Pomembno je vlagati v ukrepe za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in v krepitev naše odpornosti za obvladovanje vse večjih podnebnih vplivov.

[62] Evropska agencija za okolje (2024): Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe (Gospodarske izgube zaradi ekstremnih dogodkov, povezanih z vremenom in podnebjem v Evropi).
[63] Ocena učinka cilja za leto 2040 (SWD(2024) 63 final).

Da bi omejili podnebne spremembe ter dosegli podnebne in energetske cilje EU za leto 2030, je treba znatno povečati naložbe v energetski sistem EU, da bi med letoma 2021 in 2030 dosegle približno 565 milijard EUR na leto, kar je več kot 250 milijard EUR, vloženih na leto v prejšnjem desetletju[64]. To ne vključuje naložb za razogljičenje prometnega sektorja.

Za odmik od fosilnih goriv in zadovoljitev naraščajočega povpraševanja po električni energiji bodo potrebne velike naložbe v okrepljene in posodobljene elektroenergetske sisteme z nizkimi emisijami. Naložbe v novo proizvodnjo električne energije, predvsem vetrne in sončne, ter nadgradnjo obstoječih elektrarn se bodo morale več kot podvojiti, in sicer s približno 45 milijard EUR na 90 milijard EUR letno.

Največje povečanje na strani ponudbe je potrebno v elektroenergetskih omrežjih. Naložbe v infrastrukturo za prenos in distribucijo se morajo potrojiti, da se zagotovi zanesljiva in učinkovita dobava električne energije.

Tudi na strani povpraševanja se morajo naložbe več kot podvojiti. Stanovanjski sektor ima največje absolutne potrebe, pri čemer se ocenjuje, da potrebe za prenovo stavb ter zamenjavo ogrevalnih sistemov in naprav znašajo 215 milijard EUR na leto. To je skoraj dvakrat več od povprečnih naložb v obdobju 2011–2020.

Največje relativno povečanje je potrebno v industriji. Čeprav so letne potrebe v absolutnem smislu manjše, saj so ocenjene na približno 40 milijard EUR, pomenijo šestkratno povečanje v primerjavi s prejšnjim desetletjem. Naložbe so zlasti potrebne za posodobitev in razogljičenje energijsko intenzivnih sektorjev, kot so jeklarstvo, cement in kemikalije.

Za oceno naložbene vrzeli pri prilagajanju podnebnim spremembam je potrebnega več dela. Trenutno se pri številnih naložbah predvideva, da se bodo pretekle podnebne razmere nadaljevale tudi v prihodnosti. Potreben je pristop, s katerim se ustrezno upošteva pričakovani prihodnji podnebni razvoj za vse naložbe, izpostavljene fizičnim tveganjem (načelo vgrajene odpornosti proti podnebnim spremembam, kot je pojasnjeno v oddelku 6.2).

Preglednica 3: Povprečne letne potrebe po naložbah v energetski sistem (v milijardah EUR)

Sektor	2011–2020	2021–2030
Stran oskrbe z energijo	80	200
Električno omrežje	20	60
Elektrarne	45	90
Drugo	20	45
Stran povpraševanja po energiji	170	365
Industrijska panoga	5	40

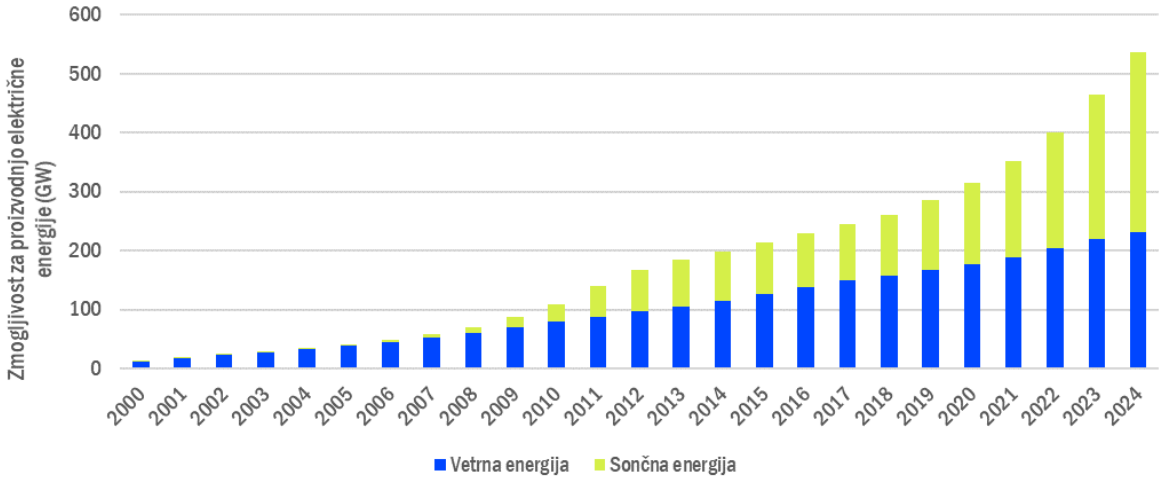
[64] Vse številke temeljijo na oceni učinka cilja za leto 2040 (SWD(2024) 63 final) in oceni učinka akta o neto ničelni industriji (SWD(2023) 68 final).

Stanovanjski sektor	115	215
Storitve	30	80
Kmetijstvo	15	30
Skupaj	**250**	**565**

Dosežen napredek

Nedavni trendi kažejo spodbudne znake, da se naložbe v podnebni in energetski prehod povečujejo. Skupna nameščena zmogljivost proizvodnje vetrne in sončne energije se je med letoma 2010 in 2024 povečala za skoraj petkrat, med letoma 2020 in 2024 pa za 70 %. Hitro padajoče cene sončnih panelov so v obdobju 2022–2024 privedle do letnega povečanja nameščene zmogljivosti za več kot 20 % in 15-odstotnega letnega povečanja zmogljivosti vetrne energije v istem obdobju. Leta 2024 je skupna nameščena zmogljivost proizvodnje sončne in vetrne energije znašala 535 gigavatov, kar je približno 47 % skupne nameščene zmogljivosti.

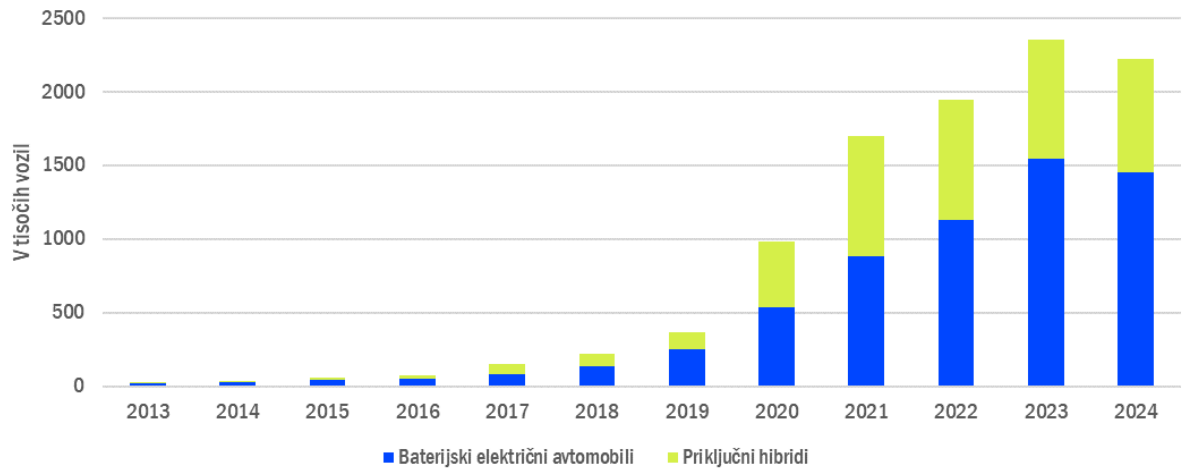
Slika 23: Zmogljivosti za proizvodnjo vetrne in sončne energije

Vir: Eurostat (IRENA za leto 2024).

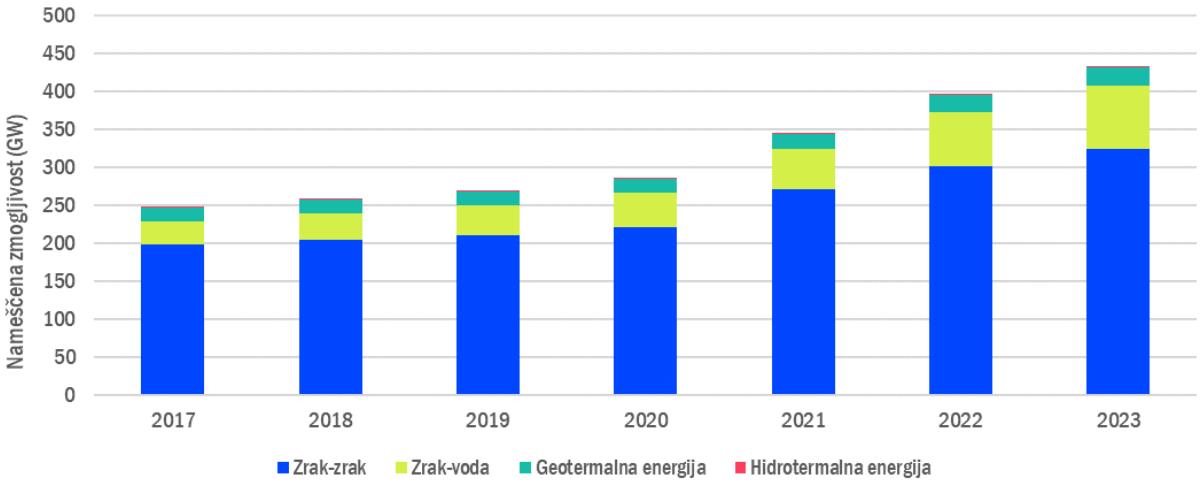
V zadnjih letih se je znatno povečalo tudi število novih registracij **baterijskih električnih avtomobilov in priključnih hibridov**, ki naj bi leta 2024 doseglo 1,5 milijona oziroma 0,8 milijona. V zadnjih nekaj letih so se povečale tudi naložbe v toplotne črpalke, čeprav ne tako hitro kot pri proizvodnji sončne in vetrne energije, saj še vedno obstajajo ovire, med drugim v smislu sprejemanja s strani potrošnikov in zmogljivosti namestitve.

Slika 24: Registracije novih avtomobilov (baterijski električni avtomobili in priključni hibridi)

Vir: Eurostat.

Slika 25: Nameščena zmogljivost toplotnih črpalk

Vir: Eurostat.

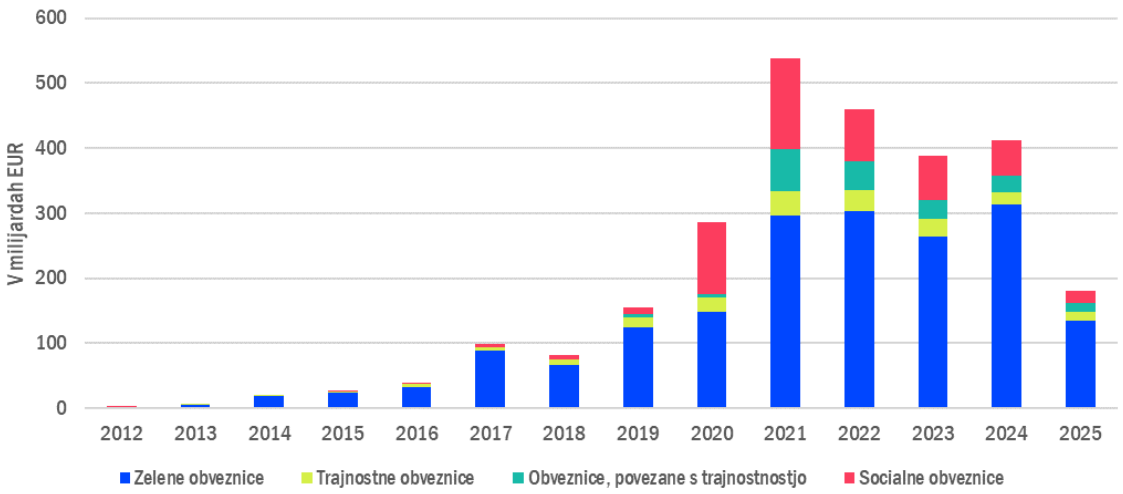
7.2 Mobilizacija naložb zasebnega sektorja

Glede na obseg potreb po naložbah morajo biti prispevki zasebnega sektorja k financiranju odpornosti proti podnebnim spremembam in njihove blažitve precejšnji. Zato je **EU oblikovala okvir politike, katerega cilj je olajšati naložbe zasebnega sektorja v trajnostne dejavnosti**. Okvir za trajnostno financiranje vlagateljem zagotavlja zanesljive opredelitve trajnostnih dejavnosti (taksonomija EU), v skladu z njim pa morajo podjetja in banke razkriti svoj vpliv na okolje in podnebje (direktiva o poročanju podjetij o trajnostnosti in uredba o razkritjih v zvezi s trajnostnostjo). **Pravila, ki urejajo trajnostno financiranje, se trenutno poenostavljajo**, da se zmanjša njihovo upravno breme za podjetja ter hkrati zagotovi, da bo okvir bolj izvedljiv in učinkovit. Komisija je februarja 2025 predstavila zakonodajne predloge za zmanjšanje obsega poročil o trajnostnosti in števila podjetij, ki morajo poročati o teh informacijah. Komisija razmišlja tudi o drugih ukrepih za poenostavitev.

V zadnjih letih sta podjetniški in finančni sektor usmerila znatna sredstva v zelene cilje v EU. Na primer, glede na najnovejše poročilo platforme za trajnostno financiranje so **kapitalski izdatki velikih evropskih družb, ki kotirajo na borzi, v skladu s taksonomijo v letu 2023 dosegli 250 milijard EUR**[65].

V finančnem sektorju so se nekateri instrumenti izkazali za temeljno orodje za mobilizacijo zasebnega kapitala. Na sliki 26 so prikazani letni zneski **obveznic ESG (okoljske in socialne obveznice ter obveznice za upravljanje) v EU** do prve polovice junija 2025. Na trgu okoljskih in socialnih obveznic ter obveznic za upravljanje še naprej prevladujejo zelene obveznice (tj. obveznice za financiranje zelenih projektov). Obseg **izdaje novih zelenih obveznic** je v letu 2024 znašal **314 milijard EUR**, kar je najvišja raven od prve izdaje zelene obveznice leta 2007. Nasprotno se obseg obveznic, povezanih s trajnostnostjo (tj. obveznic, za katere izdajatelji plačajo višje obresti, če ne izpolnijo vnaprej določenih ciljev glede trajnostnosti), še naprej zmanjšuje in je leta 2024 znašal le 26 milijard EUR v primerjavi s 66 milijardami EUR leta 2021 in 45 milijardami EUR leta 2022. To zmanjšanje odraža strožji pristop vlagateljev k trajnostnosti. Zmanjšanje je podobno pri socialnih obveznicah (tj. obveznicah, s katerimi se financirajo socialni projekti) in trajnostnih obveznicah (tj. obveznicah, s katerimi se financira kombinacija zelenih in socialnih projektov), zaradi česar se je okrepila razširjenost zelenih obveznic.

Slika 26: Letni obseg izdanih obveznic v EU – obveznice ESG

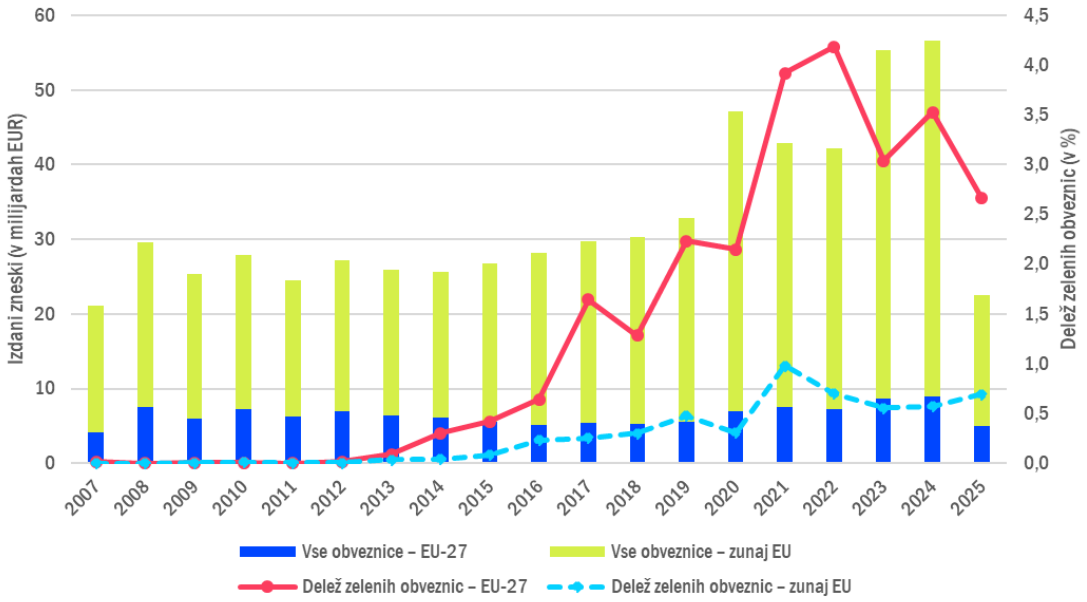

Vir: LSEG, izračuni Skupnega raziskovalnega središča. Podatki na dan 15. junija 2025.

EU je vodilna v svetu na trgu **zelenih obveznic** (glej sliko 27). Te obveznice so vsako leto med letoma 2021 in 2024 predstavljale več kot 3 % vseh izdaj obveznic (sredi leta 2025 so dosegle 2,7 %), kar je precej več od deleža zelenih obveznic zunaj EU, ki je znašal manj kot 0,5 %.

[65] *Platform on Sustainable Finance report: Monitoring capital flows to sustainable investments* (Poročilo platforme za trajnostno financiranje: Spremljanje kapitalskih tokov za trajnostne naložbe).

Da bi se povečali preglednost in verodostojnost teh finančnih instrumentov, je EU decembra 2024 sprejela uredbo o evropskih zelenih obveznicah, tj. prostovoljni okvir za izdajatelje, ki želijo svoje obveznice označiti kot evropske zelene obveznice. Ta standard temelji na podrobnih merilih taksonomije EU za opredelitev zelenih gospodarskih dejavnosti, s čimer se zagotavljajo ravni preglednosti, ki so usklajene z dobrimi tržnimi praksami. Z njim se uvaja tudi nadzor za podjetja, ki izvajajo preglede pred izdajo in po njej na evropski ravni.

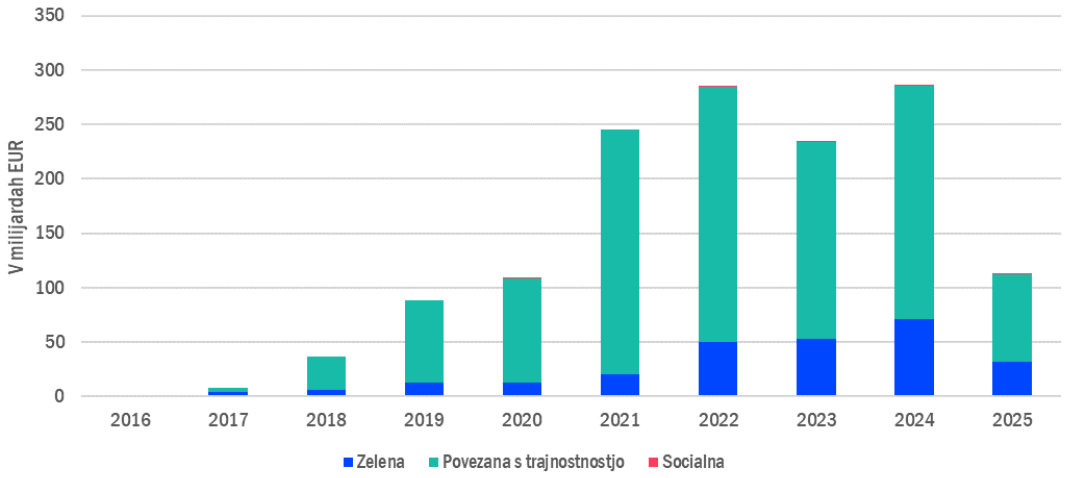
Slika 27: Letni izdani obseg in delež zelenih obveznic – vse vrste obveznic

Vir: LSEG, izračuni Skupnega raziskovalnega središča. Podatki na dan 15. junija 2025.

Trg za **posojila ESG** (opredeljen kot konzorcijski posel, sindicirana transakcija ali dvostranska transakcija) je tradicionalno slabše opredeljen kot trg obveznic ESG, saj ni reguliran na ravni EU. Izdaje zelenih posojil so se od leta 2016 stalno povečevale in dosegle **71 milijard EUR leta 2024**, kar je povečanje s 53 milijard EUR leta 2023 (glej sliko 28).

Slika 28: Letna izdaja posojil ESG v EU

Vir: LSEG, izračuni Skupnega raziskovalnega središča. Podatki na dan 16. junija 2025.

Da bi se olajšal in pospešil prehod podjetij na neto ničelno stopnjo emisij, bo Komisija razvila tudi sektorske poti prehoda z neposrednim sodelovanjem ključnih industrij. Te poti bi morale omogočiti bolj informirane naložbene odločitve in pomagati mobilizirati več kapitala za prehod.

Prihodnji integrirani okvir za odpornost proti podnebnim spremembam bo vključeval ukrepe za mobilizacijo financiranja za odpornost proti podnebnim spremembam, da se zagotovi, da so vse naložbe, ki so ranljive zaradi vplivov podnebnih sprememb, usmerjene v obravnavanje podnebnih tveganj, ki bi se lahko pojavila v njihovi življenjski dobi (t. i. vgrajena odpornost).

7.3 Financiranje iz sistema EU za trgovanje z emisijami

Prihodke iz sistema EU za trgovanje z emisijami uporabljajo trije skladi, in sicer za podporo čistim tehnologijam, energiji iz obnovljivih virov in energijski učinkovitosti:

- sklad za inovacije,
- Sklad za modernizacijo in
- Socialni sklad za podnebje.

Poleg tega se mehanizem za okrevanje in odpornost delno financira s prihodki iz sistema EU ETS.

Sklad za inovacije

Sklad za inovacije je eden največjih svetovnih programov financiranja za uporabo nizkoogljičnih tehnologij. Cilj je na trg uvesti novo čisto energijo in industrijske tehnologije, da bo lahko EU zmanjšala emisije, dosegla podnebno nevtralnost in ostala konkurenčna. Predvideni proračun sklada za obdobje 2020–2030 je **40 milijard EUR** (na

podlagi cene ogljika 75 EUR na tono). Projekti iz EU, Islandije, Lihtenštajna in Norveške lahko zaprosijo za podporo iz sklada.

Komisija je od leta 2020 objavila 11 razpisov za zbiranje predlogov, vključno z dvema dražbama v okviru evropske vodikove banke. Sklad za inovacije zdaj podpira približno 190 velikih in majhnih tekočih projektov s sredstvi v skupni višini približno 10,8 milijarde EUR.

Razpisi za zbiranje predlogov v letu 2024

Komisija je decembra 2024 objavila tri razpise za zbiranje predlogov s proračunom v višini 4,6 milijarde EUR.

- **Neto ničelne tehnologije.** Proračun tega razpisa za zbiranje predlogov je znašal 2,4 milijarde EUR, ob njegovem zaključku aprila 2025 pa je bilo prejetih 359 predlogov iz 28 držav. Komisija je ravno objavila rezultate ocenjevanje in seznam projektov, ki so bili predhodno izbrani za pripravo sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev.
- **Baterije.** Ta razpis za zbiranje predlogov bo prvič podprl proizvodnjo baterijskih celic za električna vozila. Proračun razpisa je znašal 1 milijardo EUR, v aprilu 2025 pa je bilo prejetih 14 predlogov iz osmih držav. Julija 2025 je bilo napovedano, da **so bila finančna sredstva dodeljena šestim projektom: dvema iz Francije in Nemčije ter enemu iz Švedske in Poljske, ki so skupaj prejeli 852 milijonov EUR podpore**. Skupna zmogljivost za proizvodnjo baterij v okviru teh projektov bo znašala približno 56 gigavatnih ur (GWh) baterijskih celic za električna vozila na leto.
- **Dražba vodika.** Ta razpis za zbiranje predlogov je bil namenjen drugemu krogu dražbe evropske vodikove banke za proizvodnjo obnovljivega vodika. Proračun je znašal 1,2 milijarde EUR, vključno z novo dodelitvijo v višini 200 milijonov EUR, ki je bila posebej namenjena projektom v pomorskem sektorju. Dražba se je zaključila februarja 2025 s 66 ponudbami iz 11 držav, podporo pa je prejelo 15 projektov iz petih držav. V okviru teh projektov **naj bi se v 10 letih proizvedlo skoraj 2,2 milijona ton obnovljivega vodika**, s čimer bi se izognili več kot 15 milijonom ton emisij CO_2.

Kot je bilo napovedano v sporočilu o dogovoru o čisti industriji, bo sklad za inovacije konec leta 2025 objavil nov razpis za zbiranje predlogov v podporo čisti tehnologiji, proizvodnji baterij in obnovljivemu vodiku. Začel bo tudi novo dražbo za razogljičenje toplote v industrijskih procesih.

Vsi projekti, podatki o državah in interaktivne nadzorne plošče so na voljo v portfelju projektov sklada za inovacije.

Storitve sklada za inovacije

Sklad za inovacije zagotavlja več storitev, ki omogočajo financiranje dodatnih projektov tudi po dodelitvi začetnega proračuna razpisa za zbiranje predlogov.

Nemčija, Avstrija in Španija so prispevale v okviru mehanizma **„dražbe kot storitev“** in namenile do 836 milijonov EUR za podporo obetavnim projektom, ki na zadnji dražbi vodika niso prejeli sredstev.

Komisija si prizadeva vzpostaviti podoben element za redne razpise za zbiranje predlogov, imenovan **„nepovratna sredstva kot storitev“**.

Oba elementa državam članicam omogočata, da uporabijo postopke ocenjevanja sklada za inovacije ter se izognejo nepotrebnim upravnim in finančnim bremenom za razvoj in izvajanje novih shem podpore za iste tehnologije.

Podpora iz sklada za inovacije presega javno financiranje. Zlasti majhni projekti ali projekti iz držav z nižjimi dohodki lahko prejmejo **pomoč pri razvoju projektov**. Evropska investicijska banka ponuja prilagojeno tehnično in finančno svetovanje za izboljšanje zrelosti inovativnih projektov in zagotavljanje uravnotežene porazdelitve podpore sklada za inovacije med regijami in sektorji.

Sklad za modernizacijo

Sklad za modernizacijo uporablja prihodke iz sistema EU ETS, da pomaga državam članicam z nižjimi dohodki doseči njihove podnebne in energetske cilje za leto 2030. To podporo lahko izkoristi 13 držav članic: Bolgarija, Češka, Estonija, Grčija, Hrvaška, Latvija, Litva, Madžarska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška in Slovenija.

Sklad financira obnovljive vire energije, posodobitev energetskih omrežij ter energijsko učinkovitost stavb in industrije. Te naložbe pospešujejo čisti prehod in ohranjajo konkurenčnost celotne EU.

Predvideni proračun sklada za modernizacijo za obdobje 2021–2030 je 57 milijard EUR ob predpostavki, da povprečna cena ogljika znaša 75 EUR/tCO_2. Od leta 2021 je bilo 12 državam članicam upravičenkam izplačanih že 19,1 milijarde EUR.

Zadnja izplačila vključujejo 2,7 milijarde EUR decembra 2024 in 3,7 milijarde EUR junija 2025. Slednje izplačilo je največje od ustanovitve sklada. Pri teh nedavnih izplačilih so bila prvič vložena sredstva v Sloveniji (december 2024) in Grčiji (junij 2025).

Socialni sklad za podnebje

Socialni sklad za podnebje je bil ustanovljen skupaj s sistemom ETS2 (glej poglavje 2), tj. sistemom EU za trgovanje z emisijami za gorivo, ki se uporablja v stavbah, cestnem prometu in mali industriji. Njegov glavni cilj je prispevati k zmanjšanju socialnega in gospodarskega vpliva tega novega sistema z zagotavljanjem pomoči najbolj prizadetim ljudem, zlasti gospodinjstvom in mikropodjetjem, ki imajo težave zaradi višjih stroškov energije in prevoza. Skupaj z obveznim prispevkom držav članic bi moral v

obdobju 2026–2032 zagotoviti vsaj 87 milijard EUR javne podpore, s čimer bi zagotovili, da pri prehodu na čistejše gospodarstvo nihče ne bo prezrt.

Opis porabe sredstev iz Socialnega sklada za podnebje je vključen v socialne načrte za podnebje, ki jih sprejmejo države članice in jih mora Komisija pozitivno oceniti. V teh načrtih je treba opredeliti najranljivejše skupine v zvezi z energijsko in prometno revščino ter učinki sistema ETS2 ter opisati ukrepe in naložbe za njihovo podporo. Države članice morajo pri oblikovanju svojih načrtov izvesti javno posvetovanje, ki vključuje široko opredeljene deležnike: regionalne in lokalne organe, predstavnike gospodarskih in socialnih partnerjev, ustrezne organizacije civilne družbe, mladinske organizacije itd. V načrt bi bilo treba vključiti tudi povzetek posvetovanja in razlago, kako so bili prispevki vključeni. Regionalni in lokalni akterji so še naprej vključeni v izvajanje naložb na terenu in med celotnim trajanjem sklada, da se zagotovijo prilagojeni in učinkoviti ukrepi.

Doslej sta Komisiji osnutka socialnih načrtov za podnebje predložili Švedska in Latvija. Evropska komisija je načrta začela pregledovati, končna odločitev pa se pričakuje v petmesečnem zakonskem roku po njuni predložitvi. Komisija je tudi v tesnem stiku s preostalimi državami članicami, da bi jim pomagala dokončati in predložiti vse načrte.

Če je načrt države članice pozitivno ocenjen, se lahko financiranje začne 1. januarja 2026. Vendar bodo lahko do sklada dostopale le države, ki bodo sistem ETS2 v celoti prenesle v svojo nacionalno zakonodajo.

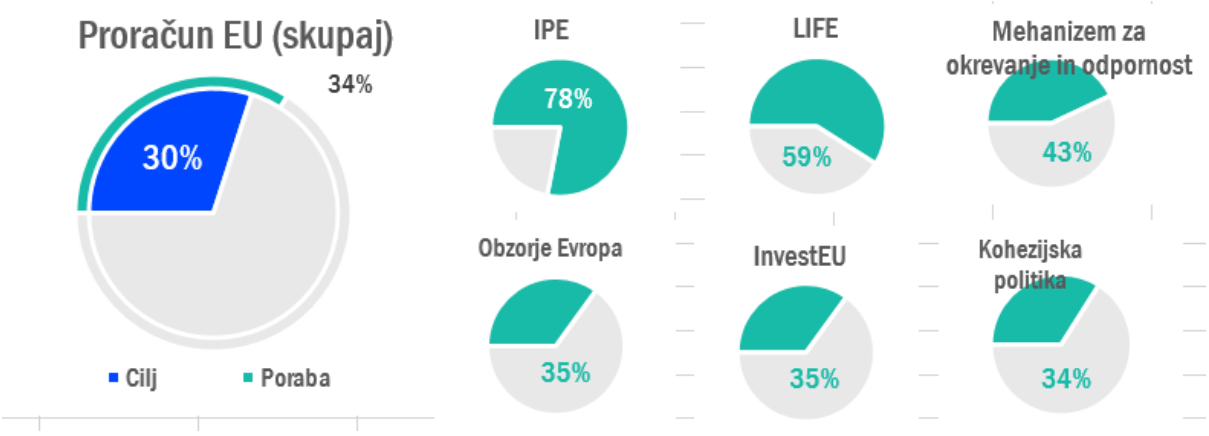
7.4 Odhodki za podnebne ukrepe v proračunu EU

Proračun EU – večletni finančni okvir EU za obdobje 2021–2027 in instrument za okrevanje po pandemiji COVID-19 *NextGenerationEU* – je ključno gonilo zelenega prehoda.

Sedanje proračunske obveznosti kažejo, da bo EU v obdobju 2021–2027 za podnebne ukrepe porabila približno 662 milijard EUR. To je 34 % celotnega proračuna EU in nad 30-odstotnim ciljem.

Instrument za povezovanje Evrope (IPE) ima glede na to, da je 78 % njegovega proračuna namenjenega podnebju, enega največjih deležev porabe za podnebje v katerem koli programu EU. Velik delež svojega proračuna za podnebne projekte porabita tudi program LIFE ter mehanizem za okrevanje in odpornost (glej sliko 29).

Slika 29: Pričakovani delež proračuna EU ter izbranih sredstev in politik, porabljenih za podnebje (v %, 2021–2027)

Vir: proračunske obveznosti v zvezi s podnebjem. *Climate mainstreaming* (Vključevanje podnebnih ukrepov), Evropska komisija.

Vsa ta sredstva prinašajo oprijemljive rezultate. Na primer:

- 45 gigavatnih ur ocenjenih prihrankov na podlagi energijske učinkovitosti na leto iz zasebnih in javnih stavb;
- 98 ton ocenjenih preprečitev izpustov ekvivalenta ogljikovega dioksida na leto, od tega je bila več kot polovica z naložbami v zelene obveznice instrumenta NextGenerationEU. Poleg tega se pričakuje zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida za 452 milijonov ton v okviru sklada za inovacije v prvih 10 letih delovanja;
- nameščenih 543 dodatnih gigavatnih ur zmogljivosti za energijo iz obnovljivih virov.

Predlogi Komisije iz julija 2025 za večletni finančni okvir za obdobje 2028–2034 vključujejo cilj, da se 35 % sredstev porabi za podnebne in okoljske cilje. Tako bi se mobiliziralo več kot 700 milijard EUR za podporo zelenim naložbam. V predlogu je predvidena tudi uporaba načela, da se ne škoduje bistveno, v celotnem proračunu, da se zagotovi, da financiranje EU ni v nasprotju s podnebnimi in okoljskimi cilji EU. Predlog vključuje tudi načelo vgrajene odpornosti proti podnebnim spremembam, ki bi se prvič uporabljalo za financiranje EU.

Instrument za povezovanje Evrope

Instrument za povezovanje Evrope (IPE) je shema financiranja EU za prometno, energetsko in digitalno infrastrukturo. Skupni proračun instrumenta znaša 33 milijard EUR, od tega pa je 60 % namenjenih podnebnim ukrepom. Ta cilj je zlahka presega, saj je bilo 78 % proračuna, skoraj 26 milijard EUR, namenjenih naložbam, povezanim s podnebnimi spremembami, kot so posodobitve prenosnih omrežij električne energije, točke za oskrbo z alternativnimi gorivi ter nove ali izboljšane železniške proge.

Mehanizem za okrevanje in odpornost

Mehanizem za okrevanje in odpornost je začasen sklad in glavni del instrumenta NextGenerationEU, tj. načrta EU za okrevanje po nedavnih krizah: pandemiji COVID-19 in energetski krizi, ki jo je sprožila ruska invazija na Ukrajino. Njegov proračun znaša do 650 milijard EUR, državam članicam pa omogoča znatno povečanje naložb, povezanih s podnebjem[66].

Vse države članice so se zavezale, da bodo za podnebje porabile več kot zahtevanih 37 %, nekatere države članice pa naj bi za podnebne ukrepe porabile precej več kot polovico dodeljenih sredstev. Države članice skupaj načrtujejo, da bodo 42,5 % svojih dodeljenih sredstev porabile za podnebje (276 milijard EUR). Do septembra 2025 so izplačila, povezana s podnebjem, dosegla 62 milijard EUR.

Dosežen je bil znaten napredek in na terenu se je uresničilo več zgodb o uspehu. Ker pa mehanizem za okrevanje in odpornost določa roke za porabo tega začasnega sklada (vsa plačila je treba izvesti do konca leta 2026), bo bistveno, da se v prihodnjem letu izvajanje pospeši in dokonča.

Program InvestEU

Program InvestEU uporablja proračunsko jamstvo EU za pomoč mednarodnim in nacionalnim spodbujevalnim bankam pri financiranju trajnostnih naložb, inovacij in ustvarjanja delovnih mest. Eno od štirih prednostnih sklopov je trajnostna infrastruktura, ki podpira čisti promet, energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitost in druge čiste tehnologije.

Cilj programa je spodbuditi naložbe v višini 372 milijard EUR, od tega vsaj 30 % za podnebne ukrepe. Program je do konca leta 2024 že mobiliziral 300 milijard EUR, od katerih je bilo 38 % povezanih s podnebjem. V obdobju 2021–2027 naj bi v podnebne projekte vložil 110 milijard EUR, kar je približno 35 % vseh naložb.

Program Obzorje Evropa

Okvirni program Obzorje Evropa je ključni program EU za financiranje raziskav in inovacij. Obravnava podnebne spremembe, prispeva k doseganju ciljev ZN za trajnostni razvoj ter spodbuja konkurenčnost in rast EU.

Skupni proračun programa Obzorje Evropa za celotno obdobje 2021–2027 znaša 95,5 milijarde EUR. Program mora prispevati vsaj 35 % odhodkov za podnebne cilje, kar ustreza financiranju v višini 34,8 milijarde EUR v obdobju 2021–2027.

[66]Države članice so v letih 2023 in 2024 svoje načrte za okrevanje in odpornost dopolnile z novimi poglavji *REPowerEU* v odziv na energetsko krizo, ki jo je povzročila ruska invazija na Ukrajino. Nove ali okrepljene reforme in naložbe v državah članicah za pomoč pri postopni odpravi odvisnosti EU od ruskih fosilnih goriv in pospešitev prehoda na čisto energijo so podprte z dodatnimi finančnimi sredstvi (19 milijard EUR novih nepovratnih sredstev, prenosi iz drugih skladov in uporaba preostalih posojil v okviru instrumenta NextGenerationEU).

Glede na proračun, dodeljen podnebju za obdobje 2021–2024, in ocene za obdobje 2025–2027 je program na dobri poti, da izpolni skupno zavezo v višini 35 %. Do konca leta 2024 je bilo raziskovalnim in inovacijskim dejavnostim, ki podpirajo podnebne ukrepe, že namenjenih skoraj 20 milijard EUR[67]. To dokazuje zavezanost programa boju proti podnebnim spremembam in spodbujanju trajnostnih ciljev.

Program Obzorje Evropa podpira raziskovalne in inovacijske dejavnosti na področju podnebja na področjih, kot so znanost o podnebju in prilagajanje podnebnim spremembam, energija iz obnovljivih virov in shranjevanje energije, razogljičenje industrije, krožnost, trajnostna mobilnost, nadgradnje stavb in biorešitve.

Program Obzorje Evropa vključuje več časovno omejenih „misij“, usmerjenih v glavne izzive, kot so prilagajanje podnebnim spremembam, izboljšanje zdravja tal in ustvarjanje podnebno nevtralnih mest. Ena od takih misij, tj. za prilagajanje podnebnim spremembam, si prizadeva, da bi bilo do leta 2030 vsaj 150 evropskih regij in skupnosti odpornih na podnebne spremembe. Doslej je bilo v okviru te misije dodeljenih 517 milijonov EUR 61 projektom. S posredovanjem sredstev in odločitev lokalnim in regionalnim organom misija pospešuje ukrepanje in spodbuja inovacije, rešitve, ki temeljijo na naravi, ter digitalne in druge sistemske rešitve. Misija za podnebno nevtralna mesta je s pogodbami, ki vključujejo zavezo ter akcijski in naložbeni načrt, podprla 92 mest.

Program LIFE

Program LIFE je sklad EU za okolje, energijo in podnebje. Projekti LIFE se osredotočajo na inovativne industrijske rešitve za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, odvzeme ogljika v kmetijstvu in gozdovih, prilagajanje podnebnim spremembam na mestnih in podeželskih območjih ter večjo pripravljenost na ekstremne vremenske dogodke. Program LIFE ima s skupnim proračunom v višini 5,4 milijarde EUR za obdobje 2021–2027 poseben podprogram za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.

Za podnebne ukrepe bi bilo treba porabiti 61 % celotnega proračuna. Program je nekoliko pod tem ciljem, in sicer pri 59 %.

Od začetka programskega cikla leta 2021 je bilo iz podprograma za podnebje financiranih 117 projektov, pri čemer je bilo zagotovljenih 367 milijonov EUR. V okviru razpisov za zbiranje predlogov za leto 2024 so bila sredstva okviru podprograma dodeljena 23 projektom, vključno z dvema strateškima integriranima projektoma, v skupni vrednosti 25 milijonov EUR.

Kohezijska politika

Kohezijska politika je temelj uravnoteženega in pravičnega razvoja v vseh regijah EU. Njen glavni cilj je zagotoviti, da ima vsakdo, ne glede na to, kje živi, enake možnosti za

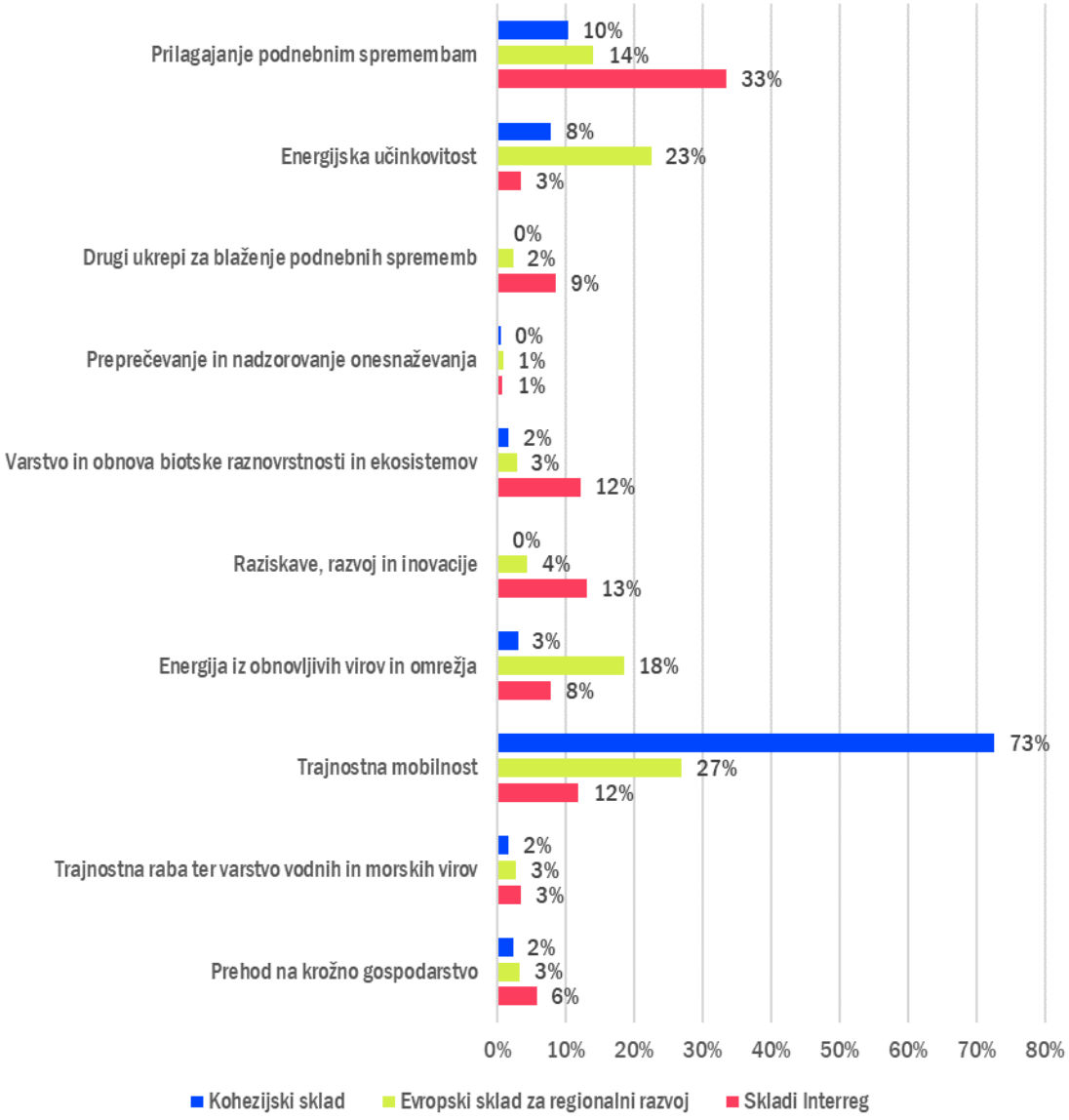
[67] Predhodni podatki.

uspeh. To je pomembno, ker pomaga ustvarjati poštene priložnosti in zmanjšuje neenakosti po vsej EU.

Kohezijska politika spodbuja tudi podnebne ukrepe. Financira projekte, ki zmanjšujejo porabo energije, spodbujajo energijo iz obnovljivih virov, izboljšujejo javni prevoz, varujejo naravo ter krepijo lokalno in regionalno odpornost na ekstremne vremenske dogodke. Kohezijska politika regionalno rast povezuje s čistimi in zelenimi rešitvami, s čimer pomaga EU pri doseganju njenih podnebnih ciljev, hkrati pa zagotavlja, da ni prezrta nobena regija.

Septembra 2025 so bila na podlagi vmesnega pregleda, ki ga je izvedla Komisija, sprejeta nova pravila, ki državam članicam omogočajo lažje izvajanje strateških prednostnih nalog EU. Nova pravila bi na primer Evropskemu skladu za regionalni razvoj omogočila financiranje velikih podjetij na ključnih področjih, kot so razogljičenje ali strateške tehnologije.

Slika 30: Delež sredstev kohezijske politike, dodeljenih za podnebne ukrepe, po tematskih področjih

Vsi podatki, interaktivni grafikoni in ponazoritvene zgodbe o kohezijski politiki so na voljo na platformi odprtih podatkov o kohezij.

Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad in Interreg

Države članice so za podnebne ukrepe namenile približno 57 % (22,29 milijarde EUR) dodeljenih sredstev iz Kohezijskega sklada in 33 % (70,63 milijarde EUR) dodeljenih sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Poleg tega naj bi približno 24,5 % od 10,7 milijarde EUR programov, osredotočenih na evropsko regionalno sodelovanje (skladi Interreg), ki jih financira EU, podpiralo ukrepe, povezane s podnebjem. Te naložbe skupaj ne bodo le znatno zmanjšale emisij toplogrednih plinov in spodbudile prilagajanja podnebnim spremembam, temveč bodo tudi ustvarile delovna mesta, povečale konkurenčnost, povečale mobilnost in ohranile uravnotežen regionalni razvoj

po vsej EU. Na sliki 30 so prikazana sredstva, dodeljena področjem politike, povezanim s podnebjem, kot delež skupne porabe iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, Kohezijskega sklada in programa Interreg za podnebne ukrepe.

Do 30. junija 2025 je bilo za posebne projekte dodeljenih približno 45 % sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in 61 % sredstev Kohezijskega sklada za obdobje 2021–2027.

Sklad za pravični prehod

Sklad za pravični prehod zagotavlja 19,7 milijarde EUR za pomoč ljudem in regijam, ki jih je prehod na podnebno nevtralnost najbolj prizadel, kot so območja, kjer se zapirajo premogovniki ali se preoblikuje težka industrija. Trenutno podpira 96 premogovno in ogljično intenzivnih regij s prilagojenimi načrti za pravični prehod, na primer s podpiranjem diverzifikacije lokalnega gospodarstva in pomočjo ljudem pri pridobivanju novih spretnosti. Ukrep bo koristil do 120 000 brezposelnim, skoraj 200 000 ljudi pa bo pridobilo nove spretnosti.

Sklad za pravični prehod napreduje: do junija 2025 je bilo projektom že dodeljenih 47 % sredstev sklada, kar je več kot leto prej, ko jih je bilo 22 %. Pri napredku so opazne razlike. Estonija in Malta sta izbrali vse projekte, Luksemburg, Švedska in Nizozemska pa so izbrali skoraj vse projekte, ki naj bi se financirali. Po drugi strani pa so Belgija, Madžarska in Bolgarija temu namenile manj kot 10 % celotnega proračuna.

Evropski socialni sklad

Evropski socialni sklad plus v programskem obdobju 2021–2027 vlaga 5,7 milijarde EUR v zelene spretnosti in delovna mesta ter v ukrepe in reforme, ki podpirajo zeleno gospodarstvo. To vključuje izpopolnjevanje in preusposabljanje delavcev, podporo presežnim delavcem ali delavcem, ki delajo za podjetja, ki jih je prizadel zeleni prehod, ali usposabljanje zaposlenih in brezposelnih na področju zelenih spretnosti.

8. Mednarodni podnebni ukrepi

Ključni poudarki

- EU je imela na konferenci COP29 v Azerbajdžanu pomembno vlogo pri doseganju dogovora o novem skupnem količinsko opredeljenem cilju glede podnebnega financiranja po letu 2025 in dokončnem oblikovanju pravil Pariškega sporazuma za mednarodne trge ogljika.
- EU je novembra 2024 predložila prvo dvoletno poročilo o preglednosti, s čimer je zagotovila vodilni primer v okviru okrepljenega okvira za preglednost iz Pariškega sporazuma in pri izvajanju ambicioznih podnebnih ukrepov.
- Ministri in ministrice EU za podnebje so se o nacionalno določenem prispevku EU dogovorili pred konferenco COP30, pri čemer je okvirni cilj za leto 2035 zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov med 66,25 % in 72,5 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990.
- EU je okrepila podnebni dialog s ključnimi državami po svetu, vključno s Kitajsko, Brazilijo, Indijo, Južno Afriko in Kanado.
- Komisija se je leta 2024 zavezala, da bo za podnebno financiranje zagotovila 4,6 milijarde EUR. Od tega zneska je bilo 27 % namenjenih prilagajanju, 46 % blaženju in 27 % medsektorskim ukrepom, ki obravnavajo prednostne naloge na področju blaženja in prilagajanja.

EU ima pomembno vlogo pri spodbujanju globalnih ukrepov za doseganje ciljev Pariškega sporazuma z delovanjem na mednarodni in dvostranski ravni. Njen učinek zajema finančno podporo, pogajanja v okviru Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) in Pariškega sporazuma, diplomatska prizadevanja, krepitev zmogljivosti in regulativno vodstvo.

8.1 Večstransko sodelovanje

EU se je v preteklem letu udeležila več **mednarodnih srečanj na visoki ravni in tehničnih srečanj**, da bi spodbudila višjo raven ambicij na globalni ravni v pogajanjih na področju podnebja, povečala preglednost, mobilizirala vire in izmenjala znanje o podnebnih ukrepih v vse bolj nestabilnem geopolitičnem kontekstu.

Komisija in visoka predstavnica sta oktobra 2025 predstavili mednarodno strategijo za zagotovitev položaja Evrope na svetovnih trgih. Nova globalna podnebna in energetska vizija EU predstavlja ponudbo EU svetu: uporaba diplomacije za zaščito naših temeljnih interesov, spodbujanje standardov za pravičen prehod s pomočjo našim partnerjem pri razvoju njihovih standardov ter obravnavanje novih varnostnih groženj in izzivov, ki ogrožajo evropske interese in interese naših partnerjev.

Izvajanje Pariškega sporazuma

EU se je na konferenci COP29 v Azerbajdžanu konstruktivno zavzemala za uresničitev glavnih ciljev, zastavljenih za konferenco. Pogodbenice so se dogovorile o novem **skupnem količinsko opredeljenem cilju** glede podnebnega financiranja po letu 2025, ki določa, da bodo razvite države prevzele vodilno vlogo pri zagotavljanju in mobilizaciji vsaj 300 milijard USD letno do leta 2035 za države v razvoju za podnebne ukrepe iz različnih virov, pri čemer se države v razvoju spodbuja, da prostovoljno prispevajo. Novi cilj dopolnjuje poziv vsem akterjem k sodelovanju, da se omogoči povečanje financiranja za države v razvoju iz vseh javnih in zasebnih virov na vsaj 1,3 bilijona USD letno.

Pomemben rezultat je bilo tudi dokončanje **pravilnika za trge ogljika** (v skladu s členom 6 Pariškega sporazuma). Ta pravila bodo s spodbujanjem preglednega in zanesljivega sodelovanja državam pomagala, da zvišajo in dosežejo svoje podnebne cilje.

EU je 21. novembra 2024 predložila **prvo dvoletno poročilo o preglednosti**. V poročilu je podrobno opisan napredek pri doseganju cilja za leto 2030 ter napredek pri ocenjevanju učinkov podnebnih politik in ukrepov EU na zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in krepitev odpornosti na podnebne spremembe. V njem so podrobno opisani tudi prispevki k mednarodni krepitvi zmogljivosti in podnebnemu financiranju. Za več podrobnosti glej poglavje 5 priloženega delovnega dokumenta služb Komisije.

Dvoletno poročilo o preglednosti je na voljo na spletišču UNFCCC.

EU je v okviru **delovnega programa UNFCCC za blažitev podnebnih sprememb** delila primere dobre prakse in rešitve za blažitev v zvezi s stavbami in mestnimi sistemi (4. globalni dialog in dogodki, osredotočeni na naložbe, oktobra 2024) ter za gozdarski sektor (5. globalni dialog in dogodki, osredotočeni na naložbe, maja 2025). V okviru **delovnega programa za pravični prehod** je sodelovala v dveh dialogih o pravičnem prehodu, da bi izmenjala izkušnje in primere dobre prakse o pravični odpornosti proti podnebnim spremembam in poteh za pravičen energetski prehod.

Kar zadeva prilagajanje podnebnim spremembam, je EU dejavno sodelovala z drugimi državami, da bi dosegla napredek v okviru delovnega programa Združenih arabskih emiratov in Beléma o kazalnikih prilagajanja. To je potrebno za izvajanje **okvira Združenih arabskih emiratov za globalno podnebno odpornost**, sprejetega na konferenci COP28 leta 2023 in za dosego globalnega cilja prilagajanja.

EU v okviru priprav na 30. konferenco pogodbenic (COP30) v Belému novembra 2025 v pogajanjih konstruktivno zagovarja uspešne odločitve o rezultatih, opisanih v mandatih. To vključuje izpolnjevanje kazalnikov za spremljanje napredka pri doseganju **globalnega cilja prilagajanja**, dosego dogovora o **akcijskem načrtu za enakost spolov** in aktivno sodelovanje v razpravah o **načrtu iz Bakuja-Beléma** o mobilizaciji 1,3 bilijona USD, katerega cilj je povečati tokove financiranja podnebnih ukrepov v državah v razvoju. EU

še naprej sodeluje tudi v ustanovljenih organih, ki so bili ustanovljeni za podporo pogodbenicam in medvladnemu procesu v okviru UNFCCC, da bi dosegli rezultate, navedene v mandatih.

Izvajanje prvih rezultatov pregleda globalnega stanja in nacionalno določenega prispevka EU

EU je na podlagi rezultatov prvega pregleda globalnega stanja in za ohranitev zagona prelomne kolektivne pogodbe o energetskem prehodu januarja 2025 vodila ustanovitev **svetovnega foruma za energetski prehod**. Forum združuje voditelje, ministre in skupine deležnikov, njegov cilj pa je zagotoviti, da se zaveze za pospešitev prehoda na čisto energijo s potrojitvijo zmogljivosti obnovljivih virov energije in podvojitvijo energijske učinkovitosti vključijo v naslednji krog nacionalno določenih prispevkov.

EU se je tudi dogovorila, da bo svoj nacionalno določeni prispevek predložila pred konferenco COP30, pri čemer je okvirni cilj za leto 2035 zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov med 66,25 % in 72,5 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990.

Sodelovanje v drugih večstranskih in mnogostranskih forumih

EU v sodelovanju z Združenimi narodi in njihovimi agencijami še naprej spodbuja čisti prehod in visoke podnebne ambicije. **S sprejetjem pakta za prihodnost** na 79. zasedanju generalne skupščine Združenih narodov je bilo ponovno potrjeno, da so potrebni odločnejši ukrepi proti podnebnim spremembam. Na 80. zasedanju generalne skupščine Združenih narodov je EU na srečanju voditeljev o podnebnih ukrepih na visoki ravni poudarila svoje podnebne zaveze in ambicije ter na svetovnem vrhu o obnovljivih virih energije predstavila svojo vizijo o uporabi energije iz obnovljivih virov.

EU ostaja vodilna udeleženka v **skupinah G7 in G20**, da bi spodbudila nadaljnje podnebne ukrepe. Kljub geopolitičnim pritiskom je bil v zadnjem letu na teh forumih dosežen napredek. Skupina G7 je velika gospodarstva pozvala k hitremu in znatnemu zmanjšanju emisij, med drugim z opustitvijo neomejene proizvodnje električne energije iz premoga v prvi polovici leta 2030, skupina G20 pa je potrdila **ambicioznejšo agendo**, da bi cilj glede 1,5 °C ostal uresničljiv. EU je oba foruma spodbudila, naj se dogovorita o konkretnih ukrepih za izvajanje Pariškega sporazuma in pregleda globalnega stanja.

EU je še naprej dejavna v **podnebnem klubu**, ki je forum na visoki ravni za razogljičenje industrije. Dejavnosti kluba so osredotočene predvsem na razogljičenje proizvodnje jekla in cementa. Leta 2024 je klub vzpostavil globalno platformo za povezovanje, namenjeno pospešitvi razogljičenja industrij s težkimi emisijami v gospodarstvih v vzponu in gospodarstvih v razvoju s povezovanjem s tehničnimi in finančnimi rešitvami.

EU je sodelovala tudi z **OECD** pri spodbujanju podnebnih ukrepov v državah članicah in državah kandidatkah. Sodelovala je pri delu na področju podnebnih sprememb v več organih, kot so odbor za okoljsko politiko in delovni skupini za podnebne spremembe ter za finance in naložbe za okoljske cilje. Sodelovala je tudi v vključujočem forumu o pristopih k blažitvi emisij ogljika in na platformi za trg ogljika, ki jo je ustanovila OECD

kot forum za prosto razpravo o politikah blažitve ter oblikovanju cen ogljika in tržnih politikah.

Komisija je v okviru ministrskega foruma za čisto energijo začela kampanjo za spodbujanje trajnostnega načina življenja in pravičnosti za zmanjšanje emisij, ki vključuje izjavo na visoki ravni, ki so jo podprle številne države, med drugim Kitajska, Indija in Brazilija.

EU še naprej vlaga v pobude za obravnavanje učinkov podnebnih sprememb in degradacije okolja, ki povečujejo grožnje miru, stabilnosti in varnosti ter ogrožajo evropsko obrambo. EU je leta 2025 objavila poročilo o napredku pri izvajanju skupnega sporočila o podnebju in varnosti. V poročilu je med drugim poudarjeno, kako med drugim vpliv okoljskega propadanja in podnebnih sprememb na mir, varnost in obrambo zdaj zavzema pomembno mesto v izmenjavah z državami, ki niso članice EU, regionalnimi organizacijami in organizacijami, kot je NATO, ter kako ta nova usmeritev vodi do konkretnih pobud.

8.2 Dvostransko sodelovanje

Dvostransko sodelovanje ustvarja priložnosti za izmenjavo s tretjimi državami o tem, kako skupaj doseči cilje Pariškega sporazuma, za izmenjavo znanja in izkušenj o blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter za zagotavljanje tehničnega vpogleda na podlagi obsežnih izkušenj EU s podnebno politiko, vključno z oblikovanjem cen ogljika. Pomisleki glede podnebne varnosti so tudi del dvostranskega sodelovanja in rednih stikov EU z regionalnimi partnerji in partnerji civilne družbe.

V letih 2024 in 2025 se je dvostransko sodelovanje z državami, ki niso članice EU, osredotočalo na uresničevanje ambicioznih **novih nacionalno določenih prispevkov do COP30**, ki je potekala novembra 2025. V Latinski Ameriki, Aziji in Afriki je bilo organiziranih več dogodkov za izmenjavo mnenj z deležniki in vladami držav o modeliranju in ambicijah glede nacionalno določenih prispevkov.

Oblikovanje cen ogljika je temelj podnebne politike EU in v središču podnebne diplomacije EU. EU na podlagi svojih izkušenj sodeluje s partnerji pri izboljševanju politik za določanje cen ogljika, kot so sistemi trgovanja z emisijami ali davki na ogljik.

Po dokončanju **pravilnika za trge ogljika** na konferenci COP29 si EU prizadeva tudi za tesno sodelovanje s partnerskimi državami, da bi izkoristila prednosti zanesljivih mednarodnih trgov z ogljikom.

EU je začela sodelovati z državami, kot so **Brazilija**, ki je decembra 2024 sprejela zakonodajo o trgu ogljika, Indija in države Združenja držav jugovzhodne Azije. Dopolnjuje obstoječe sodelovanje z državami, kot sta Kitajska in Kanada, v katerih so sheme za oblikovanje cen ogljika že vzpostavljene.

EU sodeluje tudi z **državami, ki so kandidatke za vstop v EU**, da bi zagotovila njihovo hitro uskladitev s podnebno zakonodajo EU. Poseben poudarek je na napredku pri oblikovanju cen ogljika in uskladitvi s pravili sistema EU za trgovanje z emisijami.

Širitveni proces poteka hitreje kot kadar koli v zadnjih 15 letih. EU je septembra 2025 uradno začela pristopna pogajanja z Albanijo o zeleni politiki in politiki na področju trajnostne povezljivosti, vključno z okoljem in podnebjem. EU je v obdobju poročanja pregledala tudi zakonodajo Moldavije in Ukrajine, da bi preverila, kako pripravljeni sta ti državi na upoštevanje podnebnih pravil EU.

Napredek je bil dosežen tudi pri izvajanju **obstoječih zelenih zavezništev** (z Japonsko, Norveško in Kanado) in zelenih partnerstev (z Marokom in Južno Korejo) z okrepljenim dialogom in sodelovanjem na področjih, ki so pomembna za zeleni prehod. Januarja 2024 se je v Južni Koreji začel izvajati štiriletni program zelenega partnerstva med EU in Korejo. Cilj programa je okrepiti zeleno diplomacijo EU, spodbujati dvostransko sodelovanje in hkrati podpirati izvajanje zelenega partnerstva. Podoben program, tj. instrument zelenega zavezništva, se od julija 2024 izvaja tudi na Japonskem.

EU je v okviru visokega dialoga med EU in Kitajsko o okolju in podnebju s **Kitajsko** izmenjala mnenja o različnih politikah za pospešitev zelenega prehoda, vključno s kitajskim sistemom trgovanja z emisijami (ki se zgleduje po sistemu EU), modeliranjem emisij in vplivom podnebnih sprememb, merjenjem in nadzorom emisij metana ter spodbujanjem financiranja za odpornost. EU je s podnebno diplomacijo, od najvišje politične do tehnične ravni, spodbujala Kitajsko, naj prispeva svoj delež k podpiranju globalnih podnebnih ukrepov. Po vrhu EU-Kitajska julija 2025 je bila objavljena skupna izjava o podnebju.

EU je okrepila odnose z **Indijo** z obiskom kolegija spomladi 2025. To je pripeljalo do objave nove **strateške agende EU-Indija** septembra 2025, ki se med drugim osredotoča na zeleni prehod, čiste tehnologije in odpornost proti podnebnim spremembam. Povečuje se tudi tehnično sodelovanje na področju oblikovanja cen ogljika in podnebnega modeliranja.

Septembra 2025 je potekal prvi **ministrski** dialog o podnebju in okolju med EU in Združenjem držav jugovzhodne Azije. Dialog je potrdil skupno zavezanost večstranski podnebni agendi in močno politično zavezanost sodelovanju za ambiciozne podnebne ukrepe.

Mehanizem za finančno sodelovanje, tj. **partnerstva za pravičen energetski prehod**, pridobiva pozitiven zagon v Indoneziji. Partnerstvo ima obliko sporazuma v višini 20 milijard USD za razogljičenje indonezijskega gospodarstva na premog. Doslej je bilo odobrenih že približno 1,2 milijarde USD v obliki posojil in nepovratnih sredstev, vključno s podporo za plavajočo sončno elektrarno z močjo 60 MW v Zahodni Javi.

EU ima enako partnerstvo s Senegalom, Južno Afriko in Vietnamom. Vietnam v okviru partnerstva v vrednosti 15 milijard USD dosega napredek tudi na področju podnebnih ukrepov, večji projekti na področju obnovljivih virov energije pa so blizu odobritve.

V okviru EU **strategije EU Global Gateway** sta podnebje in energija ključni prednostni nalogi v Afriki. Pristop EU že prinaša konkretne rezultate. EU je marca 2025 začela izvajati naložbeni sveženj v višini 4,4 milijarde EUR za podporo projektom čiste energije v

Južni Afriki. Začela je tudi pogajanja o novi vrsti trgovinskega in podnebnega sporazuma z Južno Afriko **– partnerstva za čisto trgovino in naložbe**. Te pobude bodo podjetjem EU pomagale, da diverzificirajo svoje zelene dobavne verige, okrepile konkurenčnost EU in podprle Južno Afriko pri zmanjševanju njenih emisij.

EU je septembra 2025 na **drugem afriškem podnebnem vrhu** pokazala svojo zavezanost sodelovanju z afriškimi partnerji pri uresničevanju ciljev Pariškega sporazuma ter svojo podporo afriškemu zelenemu prehodu in odpornosti proti podnebnim spremembam. Prav tako je utrla pot vrhu EU-Afriška unija, ki bo novembra 2025 v Angoli.

Pozivi k večjemu sodelovanju za okrepitev ukrepov za boj proti podnebnim spremembam so vključeni v dnevni red in izide vseh dvostranskih vrhov EU s tretjimi državami, kot so vrhi EU-Kanada, EU-Japonska in EU-Srednja Azija v letu 2025.

Program EU o podnebnih dialogih je poglavitni instrument za spodbujanje političnega dialoga in sodelovanja na področju podnebne politike med EU in predstavniki vlad, podjetij, akademskih krogov ter socialnih in gospodarskih organizacij v državah, ki niso članice EU, s končnim ciljem izvajanja zavez iz Pariškega sporazuma. Januarja 2025 se je začela nova, 30 milijonov EUR vredna faza, ki bo trajala do sredine leta 2029 in bo podpirala pogovore o podnebni politiki v 26 prednostnih državah.

8.3 Podnebno financiranje in mednarodno sodelovanje

Mednarodno javno podnebno financiranje ima skupaj s podnebnim financiranjem iz zasebnih virov pomembno vlogo pri podpiranju držav v razvoju pri izvajanju Pariškega sporazuma.

Na splošno so EU, države članice in finančne institucije vodilne donatorke razvojne pomoči in v svetovnem merilu največ prispevajo k podnebnemu financiranju, saj zagotavljajo približno tretjino svetovnega javnega podnebnega financiranja. EU in države članice so leta 2024 prispevale 31,7 milijarde EUR podnebnega financiranja iz javnih virov in mobilizirale dodatnih 11,0 milijarde EUR zasebnega financiranja za podporo državam v razvoju pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov in prilagajanju na vplive podnebnih sprememb (pri čemer so se sredstva enako porazdelila med blaženje in prilagajanje). Za dve tretjini finančne podpore, ki jo je EU zagotovila neposredno drugim državam, so veljali posebni, ugodnejši pogoji, pri čemer je skoraj četrtina podprla najmanj razvite države.

Komisija se je leta 2024 zavezala, da bo za podnebno financiranje zagotovila 4,6 milijarde EUR. Od tega zneska je bilo 27 % namenjenih prilagajanju, 46 % blaženju in 27 % medsektorskim ukrepom, ki obravnavajo prednostne naloge na področju blaženja in prilagajanja (glej preglednico 4).

Preglednica 4: Odobreno podnebno financiranje (2024)

	Vsota prevzetih obveznosti	% vseh prevzetih obveznosti

	(v milijonih EUR)	
Prilagajanje	1 221	27 %
Horizontalna vprašanja	1 252	27 %
Blaženje	2 087	46 %
Skupaj	4 560	**100 %**

Komisija še naprej podpira partnerske države prek svojih finančnih instrumentov. Vsaj 30 % sredstev Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI – Globalna Evropa) je na primer namenjenih podnebnim ukrepom. To vključuje ukrepe v nestabilnih okoljih in okoljih, ki so jih prizadeli konflikti, pri katerih se priznava zapletena soodvisnost med podnebnimi spremembami, degradacijo okolja, nestabilnostjo in konflikti.

Global Gateway je strategija v vrednosti 300 milijard EUR za spodbujanje pametne, čiste in varne infrastrukture v partnerskih državah, s poudarkom na digitalnem, podnebnem, energetskem in prometnem področju. Vključuje tudi naložbe v ljudi, izobraževanje, raziskave in zdravje. Konkreten primer je EUROCLIMA, del strategije Global Gateway, ki vzpostavlja partnerstva med EU ter Latinsko Ameriko in Karibi za spodbujanje zelenega in pravičnega prehoda.

Instrument za predpristopno pomoč (IPA III) prav tako določa odhodkovno ciljno vrednost za podnebne spremembe v višini 18 %, leta 2027 pa se bo ta vrednost povečala na 20 %. To je doslej največja naložba v višini 4 milijard EUR v zmanjšanje emisij in pomoč državam kandidatkam pri krepitvi odpornosti proti učinkom podnebnih sprememb.

Da bi odpravili pomisleke malih otoških držav v razvoju in najmanj razvitih držav glede podnebnega financiranja, je Evropska komisija skupaj z Združenim kraljestvom, Francijo, Irsko in Španijo med četrto konferenco o financiranju razvoja v Sevilli organizirala ministrski dialog (30. junij–4. julij 2025). Ministri, visoki uradniki in ključni partnerji so opredelili temelje dolgoročnega partnerstva za izboljšanje obsega in dostopnosti podnebnega financiranja za te ranljive države.

EU in države članice so še naprej dejavne tudi na področju podpore za izgube in škodo, saj so obljubile več kot 400 milijonov USD za **Sklad za izgube in škodo**, pri čemer Evropska komisija prispeva več kot 25 milijonov USD. EU kot članica upravnega odbora dejavno sodeluje tudi pri operacionalizaciji sklada.

Potekajo tudi prizadevanja za spodbujanje vključevanja zasebnega sektorja v podnebne ukrepe prek Evropskega sklada za trajnostni razvoj plus (EFSD+). EFSD+ zagotavlja celovit nabor orodij, vključno z jamstvi, nepovratnimi sredstvi in tehnično pomočjo, za mobilizacijo naložb zasebnega sektorja za trajnostni razvoj v partnerskih državah. Med

drugim prispeva k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter varstvu okolja in okoljskemu upravljanju. EFSD+, ki ponuja različne instrumente za porazdelitev tveganja v višini do 40 milijard EUR, lahko mobilizira več kot pol bilijona EUR naložb za obdobje 2021–2027, in sicer večinoma iz zasebnega sektorja.

Komisija nadaljuje sodelovanje na področju trajnostnega letalstva z namensko podporo študijam izvedljivosti in poslovnega izvajanja za trajnostna letalska goriva v več afriških državah in Indiji. Poleg tega še naprej podpira številne države v Afriki in Latinski Ameriki pri spodbujanju čiste mobilnosti v mestih, vključno s spodbujanjem čistih in učinkovitih prometnih tehnologij (železnice in avtobusi). EU podpira tudi krepitev zmogljivosti v ladijskem prometu v okviru Mednarodne pomorske organizacije za neto ničelne tehnologije ter vzpostavitev zelenih pomorskih koridorjev in raziskovanje možnosti za proizvodnjo in uporabo obnovljivih in nizkoogljičnih goriv v tem sektorju.